

Beynimi, yüreğimi ve bedenimi 8 Mart'tan 21 Mart'a ulaşan ateşten bir köprü yapmak istiyorum. Diğer Newrozlaşan yoldaşlarımın izinde kararlıca yürümek istiyorum.

Sema Yüce

8 MART

hesaplaşma günüdür

Her 8 Mart küresel kapitalizm ve yerel işbirlikçi sömürgeciliğiyle Kürt kadınının ve toplumunun hesaplaşma günüdür. 8 Mart Sara'dır, Sara'laşan Berivan ve Zekiye'dir; anlamlı ve özgür yaşam koşucusu Beritan ve Zilan'dır; beynini, yüreğini ve bedenini 8 Mart'tan 21 Mart'a ulaşan ateşten bir köprü yapan Sema'dır. Devletli sistemin parçalamaya, kırım ve soykırımdan geçirme politikalarını beynini, yüreğini ve bedenini özgür yaşam ve ülke aşkıyla arındırarak, iradeleşerek boşa çıkaran Kurdê ve Rotinda, Viyan ve Şirîn, Şilan, Arin ve Avesta'dır. Kadın özgürlük bilinci ile ulusal-toplumsal özgürlük bilincini sentezleyen, kadın doğasını, tarihini, beynini ve yüreğini aydınlatarak kadın devrimini gerçekleştiren, Sara'laşan binlerce, milyonlarca kadındır.

Heja Zerya

Bu 8 Mart maddi uygarlık güçlerine karşı büyük maneviyatı ayaklandırma 8 Mart'ıdır. Özgürlük ahlakı, umudu ve inancını kültürel özümüze nakşederken maddi uygarlık mekanizmini, ruhsuzluğunu, umutsuzluğunu, özgürlüksüzlüğünü, toplumsuzluğunu aşmanın sözleşme dem'idir. Katletme, göç ettirme, işgal ve insansızlaştırma, insanlığımızı depremin yıkıntıları altında boğmak isteyen vahşet saldırılarına büyük yurtseverlik bilinci ve tavri ile öze dönüşü hızlandırma, güvenceye alma dem'idir. Toplumsal düşünceyi ve duyguyu beynimizden ve yüreklerimizden sürgün etmek isteyen kendine yabancılaştırma oyunlarını, kurallarını, kurumlarını ve mekanizmalarını boşa çıkarmanın sözleşmesini tazelediğimiz direniş günüdür. ■ 3. sayfa

Dewlet di bin kavilan de ma

Kaderi değiştirme özgürlüğü

Güler Yıldız

Deprem kader değil, bir 'olma' hali, bir doğa olayı. Milyonlarca yıldır süren, kendini gerçekleştiren ve yer kürenin de kendini tamamlama hali...

Deprem bir felaket değil, afet! Sel gibi, kuraklık gibi... Bir felakete dönüşebilmesi için yüksek düzeyde çabalaması gerekir insanın. Nitekim en basit bir doğa olayının afete, afetin de felakete çok kısa sürede dönüşebildiği bir cehennemdir tanık olunan...

15'te

Roza Metina

● Di 6'ê Sibatê de navenda wê Bazarcixa Mereşê bi pileya 7.7 û 7.6 saet di 04.17'an de erdhejê em dikarin wekî felaketa sedsalê pênase bikin pêk hat. Vê erdhejê bandoreke mezin li ser bajarên Mereş, Amed, Edene, Osmaniye, Dîlok, Kîlîs, Riha, Semsûr, Meletî, Hatayê kir. Dewleta ku tu tedbîr negirt, bi xwe di bin kavilan de ma û ji bo veyê veşêre jî kesên alîkarî dikirin, asteng kir. Tevî vê felaketê jî polîtîkayên şerê taybet ên li dijî gelê kurd dewam kir. Kesên dewlet bi rê ve birin, êrişên xwe yê li ser Rojavayê Kurdistanê nesekinandin û bi ser de jî OHAL îlan kirin.

● Me careke din jî di vê erdhejê de dît ku ya girîng hevîrtîna gelan a jî dil e. Li dijî komên faşîst ên xwestin provakasyonê çêbikin, li dijî bicîhkirina cerdevan, leşker û hêzên paramîlîter ên li herêmên erdhejê, li dijî kesên sûcê nefretê dikin, li dijî sepana OHAL'ê, li dijî hewlêdana gûhertina demografîyê, dîmenên îşkenceyê, cenazeyên ji aliyê guran ve hatin xwarin û dîmenên hilgirtina cenazeyên bi motosikletan pêdivî jî hêzeke xurt û hevpar a gelên li Bakurê Kurdistan û Tirkiyeyê heye. Li dijî feraseta dewleta ku di bin kavilan de ma, dem dema xwedîderketina li hev e.

■ Rûpel 9

Nazan Üstündağ

Birlikte harekete geçme potansiyeli

sayfa 15

Dilan Dirik

Jin Jiyan Azadî üzerinden ideolojik talan...

sayfa 5

'Zafere götürən ruhu Kobanê'de gördüm'

Kobanê filminin Zehra'sı Dicle Arjin ile röportaj sayfa 7'de

Betonlaşan sistemi yıkacağız

Bu yılın 8 Mart'ını, Newroz'unu depremin yarattığı ağır sonuçlarla karşılıyoruz.

Ronahî Serhat

Deprem ekolojik, sosyal, siyasal, ekonomik anlamda Türkiye siyasi gerçeğinin resmidir. Deprem ruhümüzü, hayallerimizi moloz yığınına, varlığımızı enkaza dönüştürmemesi için 8 Mart'ı kadın, halk düşmanı AKP-MHP faşizminden hesap sormanın eylemleriyle daha güçlü karşılamalıyız. Ağır kayıp ve hasara yol açan deprem, ataerkil sistemin ve onun merkezîyetçi ulus-devletinin, iktidarının eseridir.

■ 4. sayfa

Depremzede kadınların sağlığı tehlikede

Doktorlar, depremin yaşandığı bölgelerde ortaya çıkacak sağlık problemlerinin özellikle kadınları etkileyeceğini belirtti.

İstanbul Tabip Odası ile gönüllü olarak gelen Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı Özge Yılmaz, "Deprem gibi afetlerde öncelik travma mağduru ve travmadan kaynaklanan problemlerden dolayı yaşanan sağlık problemlerine müdahale olduğu için diğer sağlık hizmetleri geri planda kalıyor. İhtiyaç artıyor ama bu ihtiyacı karşılayacak sağlık gücü maalesef sahada yok. Kadınlar bu anlamda mağdur oluyorlar" dedi.

'Aldığımız bilgiler sahadaki gerçekleri yansıtmıyor'

Depremi yaşadığı ilk günlerde Adıyaman'a, Afet Koordinasyon Merkezi'nden Devlet Hastanesi'ne bir kardiyolog, bir kadın doğum uzmanı ile birlikte gittiklerini söyleyen İşyeri Hekimi Çağdaş Çetin, süreci şöyle anlattı: Aldığımız bilgilerin sahadaki gerçekleri yansıtmadığını aksine çok daha kötü koşullar olduğunu öğrendik. O sırada dinlediğimiz şeyler, "Her şey çok güzel, her şey yolunda" gibiyken, sahaya indiğimizde tam tersi bir durum var. Sahra hastanesindeki kurulmuş olan eczaneler ve acil servis çadırları çok yetersiz, personel çok yorgun, bitkin ve üşüyor.

'Gebelik ertelenebilir bir durum değil'

Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı Özge Yılmaz, bazı ertelenebilir sağlık problemlerinin olduğunu ama kadın sağ-

lığı açısından durumun böyle olmadığını şu sözlerle açıkladı: *Sahada aktif çalışan bir hekim olarak özellikle gebelik ile ilgili ertelenemez durumlar için şu an sahada yeterince hizmet olduğunu düşünmüyorum. Tüm deprem bölgesinde şu anda gebelik takiplerinin aksadığını bundan dolayı komplikasyonların yaşanacağını düşünüyorum.*

Yılmaz, kadınlarda var olan sağlık problemlerinin yanında, "Afet gibi durumlarda stres hormonları artarak erken doğumun tetiklenmesine, tansiyon yüksekliklerine ve buna bağlı bir takım gebelik komplikasyonlarına neden olabiliyor" dedi.

Şehirde karavanla sağlık hizmeti

İşyeri Hekimi Çağdaş Çetin de "Bize söylenen sahra hastanesinde 3 kadın uzman doktor olduğu, orada doğum yapıldığı, her türlü tedavilerin yapıldığı iken sahada hiçbirinin olmadığını" ifade ederek sözlerini şöyle sürdürdü: İnsanlar sağlık hizmetine ulaşmak için çok uzun yollar kat ederek, kurulan merkezlere gitmek zorundalar, gitseler de sanırım çare bulamıyorlar. Jeneratörle çalışmaya çalıştık. Bir ultrason temin edildi. Kadın uzman doktorumuz civarda gebe takibine başladı. Sahayı karavanla turlamaya başladık.

Ortaya çıkabilecek olumsuz durumlar

Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı Özge Yılmaz, doğum sürecinin uygun şekilde olmaması durumunda açığa çıkaracağı sorunları şöyle sıraladı: *Sevki edilen gebenin yaşayabileceği sosyal, ekonomik, fiziksel sorunlar var. Gebelik ve lohusalık özel bir süreç. Duygusal desteğin arttığı bir süreç. Evinden, yurdundan uzak bilmediği yerde doğum yapmak zorunda kalmak kadınları bu anlamda da etkileyebilir. Anne sütünü vermeyi olumsuz etkileyebilir. Hiç tanımadığı bir hekim tarafından hiç tanımadığı bir yerde doğurtulmak güvensizlik yarata-*

arak sürecin olumsuz yürümesine neden olabilir.

'Kadın sağlığı ikinci planda kalıyor'

Yine depremden sonra akla gelmeyen ihtiyaçların, kadın sağlığını daha fazla etkilediğine dikkat çeken Yılmaz, açığa çıkabilecek sağlık sorunlarını anlattı: *Şu anda sahada kadın pedi erişime güç. Kadın pedini bırakın kadın iç çamaşırı soruldu bize. Yıkamak sorun, tuvalet sorun. Birtakım jinekolojik enfeksiyonlar, vajinal enfeksiyonlar olacaktır. İdrar yolu enfeksiyonları olabilir. Bir noktadan sonra bulaşıcı hastalıklar başlayacak. Tüm bunların hepsi depremzede kadınları etkileyecek. Ve tabii kadınlar, kadın sağlığı hep ikinci planda kaldığı için, kadınlar mağdur olacaklar.*

Gazetecarınca

Toprak kayması tehlikesi

Yapılan uydu gözlemleri, yerde meydana gelen zayıf bir sismik sallantının, önemli bir depremden yıllar sonra bile kuvvetli bir toprak kaymasını tetikleyebileceğini gösteriyor. Sismik faaliyet ile tetiklenen toprak kayması davranışına ilişkin kapsamlı bir tablonun oluşturulmasına yardımcı olan bu gözlemler, hızlı kurtarma operasyonlarına destek sağlamak üzere gerçek zamanlı takip araçları sağlıyor. Dünya çapında doğal bir jeolojik tehlike olayı olan toprak kaymaları, beşeri ve ekonomik açıdan her yıl ciddi kayıplara sebebiyet veriyor. 1998-2017 yılları arasında toprak kaymalarının dünya çapında 4,8 milyon insanı etkilediği ve 18.000'den fazla can kaybına neden olduğu tahmin ediliyor (*Dünya Sağlık Örgütü tahminleri*). Toprak kaymalarını depremler, yanardağlar, yağmurlar veya insan faaliyetleri tetikleyebilir. Kısa süre önce İtalya'nın Ischia adasında meydana gelen toprak kayması, yağmurla tetiklenen toprak kaymasına bir örnek. Nature Communications bülteninde yayımlanan yeni çalışmada, depremlerin hız kazandırdığı toprak kaymalarına (EAL) odaklanılmış. Uzun vadeli sismik faaliyetler, bu tip toprak kaymalarını etkileyebilir ve hızlanan hareketin depremden uzun bir süre sonra bile sürmesine sebep olabilir. EAL'ler, özellikle sismik yönden faal bölgelerde ciddi insan kayıplarına sebep oluyor.

popsci

Deprem sonrası salgın hastalık riski

Genellikle büyük depremlerin ardından afet bölgelerinde ortaya çıkan bulaşıcı hastalıklar salgına yol açabiliyor. Çeşitli nedenlerle kendini gösteren hastalıklar, felaket bölgelerinde şartların olumsuz yönde değişmesine bağlı olarak kendine hızla yayılabileceği bir zemin bulabiliyor.

Yaralanmalar enfeksiyon riskini artırıyor

Özellikle doku kayıplarının eşlik ettiği açık kirli yaralanmalar, yara yeri enfeksiyonlarına neden olabilir. Bunların arasında gazlı kangren gibi ciddi olan ve uzuv kaybıyla sonuçlanabilen ağır bir tablo da görülebilir. Bu tip doku bütünlüğünü bozan yaralanmalar, tetanoz bulaşıcılığı yıllar içinde azalmış bireylerde tetanoz için de risk taşımaktadır. Yaralanan yetişkinlerin son 10 yıl içinde aşısı yok ise aşının zaman kaybetmeden yapılması önemlidir.

Hayvanlardan bulaşan bakteriyel enfeksiyon riski

Depremde yabani ve evcil hayvanların idrarlarının su ya da yiyecekleri kontamine etmesi 'leptospiroz' adı verilen 'leptospira' isimli bakterinin neden olduğu enfeksiyona yol açabilir. Hastalık; ateş, titreme, kas ağrısı, baş ağrısı, kusma ve ishal ile başlayıp kısa bir süreliğine iyileşse de belirtiler tekrar başlayarak karaciğer, böbrek fonksiyon bozuklukları ve menenjit şeklinde seyreden bir tabloya dönüşebilir. Suların kapalı şişe suyu, kaynatıl-

arak ya da klorlanarak kullanılması bulaşıcı önlemede önemlidir.

Hasarlanan kanalizasyon sistemleri için önlem alınmalı

Deprem sonrası kanalizasyon sistemlerinin hasarlanması ve içme suyu dışarıya karışması sonucu tifo, dizanteri, kolera gibi ishalle seyreden hastalıklar görülebilir. Deprem sırasında hayatını kaybedenlerin bedeninden bulaşabilecek enfeksiyon hastalıkları ise sınırlıdır. Kolera, bu enfeksiyonların başında gelmektedir. Dışkı-ağız yoluyla bulaşan sarılık türleri (Hepatit A ve Hepatit E virüse bağlı) ve paraziter enfeksiyonlar ortaya çıkabilir. Bu tür hastalıkların önlenmesi için tuvaletlerin sağlıklı bir biçimde kullanılabilir olması gerekir.

Sular klorlanarak kullanılmalı

Su tüketiminin kapalı şişelerde, kaynatılmış ya da klorlanmış olarak kullanılması önemlidir. Suyu klorlamak için Dünya Sağlık Örgütü'nün önerisi 1 litre suya 1 çay kaşığı %4'lük kokusuz çamaşır suyu konulup 30 dakika beklendikten sonra suyun kullanılması şeklindedir. Sebze ve meyvelerin klorlanmış suyla yıkanması ve ellerin dezenfeksiyonu da gıda güvenliği için çok önemlidir.

memorial

Tarihte bu ay

8 Mart 1857 ABD'nin New York kentinde 40.000 dokuma işçisi daha iyi çalışma koşulları istemiyle bir tekstil fabrikasında greve başladı. Polislin işçilere saldırması ve işçilerin fabrikaya kilitlenmesi ile birlikte çıkan yangında çoğu kadın 129 işçi hayatını kaybetti. 1910'da gerçekleşen 2. Enternasyonal'e bağlı kadınlar toplantısında Clara Zetkin'in önerisiyle, tekstil fabrikası yangınında ölen kadın işçilerin anısına 8 Mart, Dünya Emekçi Kadınlar Günü olarak kabul edildi.

1979 yılında BM Genel Kurulu tarafından "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi" kabul edildi, 18 Mart 2005 tarihi itibarıyla 180 ülke sözleşmeyi onayladı, 98 ülke de imzaladı.

21 Mart 1990 Newroz günü Zekiye Alkan Amed surlarında, 21 Mart 1992'de Rahşan Demirel İzmir Kadifekale'de, 21 Mart 1994'te ise Berivan ve Ronahi Almanya/Mannheim'de bedenlerini ateşe verdi.

21 Mart 1998 Çanakkale cezaevinde bedenini ateşe veren Sema Yüce, 17 Haziran 1998'de şehit düştü.

● Bu 8 Mart maddi uygarlık güçlerine karşı büyük maneviyatı ayaklandırma 8 Mart'ıdır. Özgürlük ahlakı, umudu ve inancını kültürel özümüze nakşederek maddi uygarlık mekanizmini, ruhsuzluğunu, umutsuzluğunu, özgürlüksüzlüğünü, toplumsuzluğunu aşmanın sözleşme dem'idir. Katletme, göç ettirme, işgal ve insansızlaştırma, insanlığımızı depremin yıkıntıları altında boğmak isteyen vahşet saldırılarına büyük yurtseverlik bilinci ve tavrı ile öze dönüşü hızlandırma, güvenceye alma dem'idir.

JIN JIYAN AZADÎ YILI

Kürdistan devriminin bir kadın devrimi olduğu en görkemli ifadesi ile 8 Mart'larda anlam ve yaşam bulur. Özellikle 1990'lardan bugüne Kürdistan'da kadın yılı 8 Mart'la başlar, Newroz'la doruklaşır, direniş ve özgürlük ruhu hep yükselerde seyredir. Gerilla mücadelesinin toplumsallaşması ve gelişen serhildanlar süreci ile kadınlar her 8 Mart'ta yılın mücadelesini belirleyerek yola çıkar. Kadın devriminin yıla ve yıllara yön verecek sorgulamaları, yoğunlaşmaları içinde devrim ruhu, kültürü ve moral değerleri, kadın özgürlük yoldaşı Önder Öcalan, şehitlerle daha güçlü bir kucaklaşma yaşanır. "Dünyayı yerinden oynatan" kelebek etkisi ile direnen ve özgürleşen kadın eli ve yüreği dokunur dünyamıza.

Hêja Zerya

Kadının toplumla, özgürlükle sözleşmesini yenilediği kutsal direniş an'larıdır 8 Mart'lar. Önceki yılı-yılları aşacak devrime, özgür ülke ve yaşama yaklaşılacak yıla ve yüzyıllara yön verecek etik-estetik değerleri, yaşam enerjisini kuşanarak yeni bir ruhla gün'ü karşılama zamanıdır. O yüzden bir aynaya gider gibi düşünsel ve ruhsal bir yoğunlaşma ile farklı içsel bir coşku yaşanır. Kaybedişin ve kendini yeniden bulmanın, kadınla buluşmanın, birlik olmanın yarattığı başka bir duygu ve sezgiyle bezenir zaman. Özgürlük ve güzellik duygusunun süslediği zamanlardan taşınan hissiyatla bir başka anlamlaşır dünya...

Ulusallaşma ve evrenselleşme diyalektiği

8 Mart'lar Kürdistan'da kadınların ulusallaşma ve evrenselleşme diyalektiğini kurduğu, evrenin enerjisini en güçlü hissettirdiği özgürlük an'larıdır. Jin Jiyân Azadî sloganının sezgili, coşkulu akıl ve yürek gücüyle sentezlenerek en yüksek sesle, en derin hissiyatla, an'la sözleşerek haykırdığı zamanlardır. Tarih ve güncelle güçlü bağların kurulduğu, kölelik tarihinin ve ataerkil zihniyetin yarattığı tahribatın derinden hissedildiği, lanetlendiği ve aşmak için özgürlük tarihinin-savaşının içine çekilme zamanlarıdır. Bu yüzden kadın sesinin, renginin, kültürünün, jenerjisinin akışkan, zengin, derin ve yüksek olduğu ve bu yaratılış-varoluş-xwebûn çeşitliliğinin topluma, dünyaya savrulduğu-yayıldığı an'larıdır. Neolitik'ten New York'a kadın emeğinin yaşama yön veren gücünü anlamlandırma, görünür kılama zamanlarıdır.

Yanan, yakılan, kendini küllerinden yeniden yaratmak için alev topuna dönüştürenlerin anlamlandırdığı gündür 8 Mart. Beynine, yüreğine ve rahmine attığı oklarla Tiamat'ın bedenini parçalayarak iktidar ve devlet olan Marduk'tan, elinden yaşam bilgisini almak için bilge kadınları cadı avlarıyla diri diri ateşe atan ataerkil zihniyetten, dokuma işçisi 129 kadını çalıştığı fabrikada diri diri yakan kadın emeğine ve bedenine düşman kapitalist sömür sisteminden intikam alma gündür. Kürdistan'ı dört parçaya bölen, her parçasında cinsiyetçi, dinci, milliyetçi, devletçi sistemin inkar ve imha politikalarını farklı kırlarla yürüten, kadın ve toplum değerlerine, kültürüne

düşman sömürgecilikle mücadele günüdür.

8 Mart hesaplaşma günüdür

Her 8 Mart küresel kapitalizm ve yerel işbirlikçi sömürgeciliğiyle Kürt kadınının ve toplumunun hesaplaşma günüdür. 8 Mart Sara'dır, Sara'laşan Berivan ve Zekiye'dir; anlamlı ve özgür yaşam koçucusu Beritan ve Zilan'dır; beynini, yüreğini ve bedenini 8 Mart'tan 21 Mart'a ulaşan ateşten bir köprü yapan Sema'dır. Devletli sistemin parçalama, kırim ve soykırımdan geçirme politikalarını beynini, yüreğini ve bedenini özgür yaşam ve ülke aşkıyla arındırarak, iradeleşerek boşa çıkaran Kurdê ve Rotinda, Viyan ve Şirin, Şilan, Arin ve Avesta'dır. Kadın özgürlük bilinci ile ulusal-toplumsal özgürlük bilincini sentezleyen, kadın doğasını, tarihini, beynini ve yüreğini aydınlatarak kadın devrimini gerçekleştiren, Sara'laşan binlerce, milyonlarca kadındır.

8 Mart Newrozlaşan Mazlum'lar, gerillalaşan-ordulaşan Egit'ler, Sema'laşan Fikri, Güneş'le aydınlanan ve aydınlatan Halit, Veysi ve Mehmet'tir. Jîna Emîni'yi katleden erkek-devlet sistemine karşı Jin Jiyân Azadî devrim ruhu, coşkusu, umudu ve inancını Rojhilat Kürdistan'ından tüm dünyaya yaymak için ölümü ve idamı göze alan Muhsin Şakari'lerdir. Savaşan, bilinçlenen, örgütlenen, özgürleşen, güzelleşen ve sevilen kadın hakikatinin bir toplumsal hakikat olduğunu gösteren tarihsel hafıza canlanmakta, yaşam bulmaktadır.

Özgürlük bilinci, zihniyeti ve eyleminin temelleri

Önder Öcalan Kopuş Teorisi ve Erkeği Öldürmek Kuramı ile özgürlük bilinci, zihniyeti ve eyleminin temellerini atarken birbirine en yakın olan ama birbirine en yabancılaşan kadın, yaşam ve özgürlük gerçeğine can kattı. Erkeği devlet ve iktidar zemininden uzaklaştırarak can ve cananı buluşturdu. Bu buluşma yaşam ve anlam diyalektiğinin yeniden kurulması, kurutulan beyin, yürek ve bedenlerin can suyuna kavuşmasıdır. Özgür eş-yaşam ve özgürlük seçeneğini biricik yaşam ilkesine dönüştürmenin formülüdür. "Anlamlı yaşam ve büyük eylem" sahibi özgürlük ve güzellik tutkunlarının can ve canana dönüşen-dönüştüren devrimci yurtseverlik ve mücadele gücüdür.

2023 8 Mart'ı dünya kadınlarına ulaşan daha güçlü bir sinerjiyi açığa çıkaracak Jin Jiyân Azadî 8 Mart'ı olma özelliği taşıyor. Önder Apo'nun özgürlüğü ile özgürlüğümüzün, halk ve ülke özgürlüğünün

birbirine en çok yakınlaştığı an'ın 8 Mart'ıdır. Böylesi an'ların bilince çıkarılması büyük devrim ve emek ustalığı ile gerçekleşmekte, yaşanır olmakta ve özgürleştirmektedir. Bu mütevazı devrim emekçiliğinden çok şey öğrendik. Evrenin insanda dile gelen, ete kemiğe bürünen özgürlük, güzellik, iradeleşme, yaşamı kutsama, güzelleştirme yetisi ve ilkesine "Canımdan başka verebilecek bir şeyim olsaydı" varoluş ve özgürlük felsefesi ile katılma yüceliğidir. Bu yüceliğin açığa çıkardığı yaşam ve anlam gücünü hiçbir maddi uygarlık gücü yenemez. Varoluş, direniş ve özgürlük felsefemiz bu güçten beslenmektedir.

Maneviyatı ayaklandırma 8 Mart'ı

Bu 8 Mart maddi uygarlık güçlerine karşı büyük maneviyatı ayaklandırma 8 Mart'ıdır. Özgürlük ahlakı, umudu ve inancını kültürel özümüze nakşederek maddi uygarlık mekanizmini, ruhsuzluğunu, umutsuzluğunu, özgürlüksüzlüğünü, toplumsuzluğunu aşmanın sözleşme dem'idir. Katletme, göç ettirme, işgal ve insansızlaştırma, insanlığımızı depremin yıkıntıları altında boğmak isteyen vahşet saldırılarına büyük yurtseverlik bilinci ve tavrı ile öze dönüşü hızlandırma, güvenceye alma dem'idir. Toplumsal düşünceyi ve duyguyu beynimizden ve yüreklerimizden sürgün etmek isteyen kendine yabancılaştırma oyunlarını, kurallarını, kurumlarını ve mekanizmalarını boşa çıkarmanın sözleşmesini tazelediğimiz direniş günüdür.

8 Mart, insanlık onurunu yüceltme günüdür

Bu 8 Mart, tek yürek ve tek sesle Jin Jiyân Azadî sihirli formülü etrafında kadınlık ve insanlık onurunu yüceltme, direniş ve yaşam felsefesi ile sözleşme günümüzdür.

Bu 8 Mart, Jin Jiyân Azadî sihirli formülünü Dünya Demokratik Kadın ve Halklar Konfederalizmini örmenin köşe taşı yapma sözümüzdür.

Bu 8 Mart Sara ve Delal Nurhak'ların yoldaşlık ruhu, devrim inancı ve özgürlük felsefesini, Jiyân Tolhildan, Mizgin ve Melsa'ların meşru savunma-özsavunma bilinci ve direnişini kuşandığımız an'dır. Tüm insanlık dışı savaş araçları ve silahlarına karşı tünel direnişlerinde zafere kilitlenen özgürlük bilinci ve iradesi Helbest ve Baz'larla sözleşme dem'idir. Nagihan'ların özgürleştiren, anlamlaştıran, güzelleştiren, yaşatan bilgi ve bilimi jineolojiji, Berivan Zilan ve Evin Guyi'lerin örgütlülük ve mücadelede ısrarını kuşandığımız an'dır. Bu an' bütün zamanlara yayma ve gerçekleştirme sözümüz özümüzdür!

Betonlaşan sistemi yıkacağız!

► Bu yılın 8 Mart'ını, Newroz'unu depremin yarattığı ağır sonuçlarla karşılıyoruz. Deprem ekolojik, sosyal, siyasal, ekonomik anlamda Türkiye siyasi gerçeğinin resmidir. Depremin ruhumuzu, hayallerimizi moloz yığınına, varlığımızı enkaza dönüştürmemesi için 8 Mart'ı kadın, halk düşmanı AKP-MHP faşizminden hesap sormanın eylemleriyle daha güçlü karşılamalıyız.

6 Şubat'ta Meriç merkezli gerçekleşen deprem sonucunda, Kürdistan, Türkiye ve Suriye kentlerinde büyük bir yıkım yaşandı. Milyonlarca insan bu felaketten etkilendi. Gerçek sayısı hiçbir zaman öğrenemeyecek olsak da yaşamını yitiren insan sayısı yüz binler ile ifade edilmekte. Öncelikle yaşamını yitirenleri saygı ile anıyor, tüm halkımıza başsağlığı ve yaralara şifa diliyorum.

Ronahî Serhat

Bir soykırım denebilecek bu can kayıplarına sebebiyet veren gerçeği görmeden ne gelişmeleri değerlendirebilir, ne hayallerimizden ne de mücadeleden söz edebiliriz. Bu öyle bir yıkım ve acıdır ki ne zaman ve ne de sabır iyileştirebilir. Onca can kaybıyla birlikte, tarih, kültür ve gelecek yitimi de yaşandı. Buna yol açanlar, daha fazla rant sağlamayı ve iktidarını yaşatmayı amaçladılar. Depremzede-ler ve onlarla dayanışmayı geliştiren, ilk saatlerden itibaren insanlığa sahip çıkarak harekete geçen herkesin ifade ettiği gibi 'Deprem değil iktidar öldürdü!' Türkiye'deki bu acının, yıkımın ve kaybın tek sorumlusu, faşist AKP-MHP iktidardır. Dolayısıyla acımızı ilk günkü gibi taze tutmalıyız ki, bu felakete sebep olanlardan hesap sorabilelim.

► **Erdoğan'ın ne hükmü ne de hükümeti kalmıştır**
Mesele bir tek AKP-MHP iktidarının deprem öncesi ihmalkarlığıyla sınırlı değildir. Böyle olsa suçunu telafi etmek için depremin ilk geliştiği andan itibaren harekete geçirdi. Mesele faşist iktidar ve merkezietçi ulus-devlet gerçeğidir. Faşist AKP-MHP iktidarı arama-kurtarma ekiplerini birkaç yer hariç bilerek, tercihen göndermedi. Kasıtlı olarak her şeyi ağırdan aldı. Çünkü Kürt Alevi kimliğine, muhalif demokrat Arap kimliğine düşmandır. Dolayısıyla devlet, halk, kadın, demokrasi ve özgürlük düşmanıdır. Bunu Bahçeli'nin depremin ikinci gününde kullanmış olduğu "Can kayıpları ne olursa olsun önemli olan Türkiye devletinin ayakta kalmasıdır" sözlerinden de anlamak mümkün. Irkçılık ve milliyetçilikten beslenenlerin vicdanları kurudur. İnsanların yaşamış olduğu bu yıkım ve acıyla empati kuramazlar. Türk devletinin ırkçı ve milliyetçi siyasi tarihine bir de Erdoğan'ın dinciliği eklendi. Erdoğan 20 yıldır alışageldiğimiz ezberinden taviz vermedi ve deprem bölgesinde yine bir tüccar gibi vaatlerde bulundu. Ancak depremin üçüncü gününde ortaya çıkabilen Erdoğan, utanmadan depremden etkilenen her aileye 10 bin TL yardımda bulunacaklarını açıkladı. Yüzbinlerin katili olan Erdoğan'ın artık hükmü ve hükümeti kalmamıştır. Türkiye halkları nezdinde AKP-MHP iktidarı bitmiştir. Depremde açığa çıkan gerçeklik bunu doğrulamaktadır.

► **Öldüren bir siyaset ve iktidar gerçeği var**
Yine bu depremde görüldü ki suni düşman üreten AKP'nin düşman politikaları çokmüştür. AKP yıkım ve savaş ihraç eden bir mekanizmadır. Sermayesinde savaş dışında başka bir politika kalmamıştır. Kürt düşmanlığıyla kendisini sürdürebilen bu faşist iktidarın, savaş politikaları da kadınların ve Kürt halkının direniş bentlerine çarpmıştır. Bundan da herhangi bir başarı sağlayamamıştır. Dolayısıyla asıl enkaza dönüşen bu iktidar ve faşist hükümettir. Hala iktidarda kalmayı diretmeye zorbalıktan başka hiçbir şeyle ifade edilemez. Dünyanın başka bir ülkesinde Türkiye'deki gibi bir felaket yaşanmış olsaydı, mevcut hükümet derhal istifa ederdi. Bunu da yapmadığına göre o zaman başta kadınlar olmak üzere, Kürt ve tüm Türkiyeli halklar bu faşist gaspçı, hırsız ve katil iktidara haddini bildirmelidir. 1999 Gölcük Depremi'nde sergilenen organizasyonun binde biri bile 6 Şubat günü gerçekleşen depremde sergilenmemiştir. Halkın dayanışması olmasaydı, can kayıpları hiç kuşku yoktur ki daha fazla olacaktı. Bu anlamda sadece öldüren bir siyaset, iktidar ve ulus devlet gerçeği var.

► **Yaşamı nasıl savunacağız?**
Peki bizler öldürmeye karşı yaşamı nasıl savunacağız? Kültürel ve fiziki soykırıma tabi tutulan Kürtler direnerek varlığını korumaya çalışırken tüm Türkiye halklarını yaşamı da tehdit ve tehlike altındadır. Kürt halkına yönelik geliştirilen imha, inkar ve soykırım politikaları şimdi tüm Türkiyeli halklara karşı devrededir. Bu faşist iktidar, sokak ortasında katlediyor, işkence ediyor, ömür boyu hapis cezaları veriyor, insanları yerinden yurdundan sürgün ediyor, ekonomik alanı gasp ediyor ve ekolojik yıkımlara yol açıyor. Faşist bir iktidarla yönetilen Türkiye'de iktidar yandaşları dışında hiç kimsenin can güvenliği ve esenliği yoktur. Bu sadece bir kaygı değildir. Yaşananlar ve yaşatılanlar bize bunları söyletmiyor. Artık mesele zamana yayılmış uzun soluklu bir mücadeleye bel bağlamayı çoktan aşmıştır. Bu iktidarla geçen her saniyenin bedeli ölümdür. Faturası artık sadece işsizlik, yoksullukla sınırlı kalmamaktadır. Bu iktidar daha fazla kazanmak için gözünü kırpmadan her şeyi yapabilecek cürette olduğunu göstermiştir. Kürt halkının çılgınlığını duymamanın bedelini bugün tüm Türkiye ödemektedir. Faşist diktatör rejime karşı muhalefet etmek, tepki koymak yetmez. Yaşamak için isyan etmek, bu iktidarı alaşağı etmek gerekir.

► **Savunmanın temel dinamiği gençler ve kadınlar**
Particilik siyasetiyle işi parlamentoya havale etmenin bir anlamı

kalmamıştır. Çünkü parlamentodaki çoğunluk da onlar. Onların bu varlığı, halkın canına mal olmaktadır. Hayatı ortadan kaldırmakta, çevreyi yıkmakta ve sadece betonlaştırmakta. Vicdanı betonlaşmış bu iktidarı sadece eleştirel bir muhalefet ve siyasetle aşmak mümkün değil. Sadece kendisini koruyacak bir kontra örgüt oluşturmuş durumda. Türk ordusunun bu iktidarı savunamayacağı durumda bile devreye SADAT gibi kontra örgütler ve çeteler koyacakları aşır. Yıllardır bunun hazırlığını yaptılar. Dolayısıyla bu gerçeği de dikkate alarak bu faşist iktidara karşı kendini her anlamda savunmanın yol ve yöntemleri aranmalıdır. Sosyal demokrat particilikle bir yere varılamayacağı görülerek kadınlar, gençler duruma el koyup devrimci müdahale geliştirmelidir.

Biz kadınlar yaşamı savunmak için atıldık mücadeleye. Kürdistan Kadın Özgürlük Hareketi bu uğurda sayısız bedel verdi. Berivan Zilan, Delal Nurhak, Peyman Bagok, Kinda, Berçem yoldaşlar ve adını daha sayamayacağımız nice özgürlük savaşçısı 2022 yılında kimyasal silah dahil her türlü savaş tekniğine, silahına karşı son nefesine kadar direndi. Zilan Konya ve Evîni Goyî yoldaşlarımız ise alçakça siyasi suikastların hedefi oldu. Devrimci kadınlar dağlarda ve şehirlerde, mücadelenin boy verdiği her mekanda görkemli bir şekilde direniyor. Rêber Apo'nun PKK'yle başlattığı özgürlük isyanı, kadın isyanı olup Kürdistan'dan Ortadoğu'ya, Ortadoğu'dan da dünyaya akıyor. Bu anlamda günümüzdeki 8 Mart'ta özgür demokratik yaşamı insanın ve savunmanın mücadelesi büyütecektir.

► İnsanlığın soy damarı olan kadınlar direniyor

Ataerkil sistem, yaşamı ortadan kaldırarak kendisini güçlendiriyor. İnsanları tepkisz, ruhsuz yığınlara dönüştürerek hakimiyet kurmak istiyor. Egemen erkek sistem ve temsili olan iktidarlar ne geçmişte ne de günümüzde başarılı olamamıştır. İnsanlığın soy damarı olan kadınlar dirençli, kararlı ve mücadelecidir. Toplumsal yaşamın kadın etrafında boy verdiği tarih kitaplarında kayıtlı olduğu gerçeğini, kadınlar yeniden gün yü-

► **8 Mart'la faşizmi yıkmaya geliyoruz, acılı yüreklerimizin yaralarını sarmaya, yıkılan kentlerimizi, köylerimizi, mahallelerimizi yeniden ayağa kaldırmaya geliyoruz. Savaştan beslenen, savaş rantçılığı yapan her türlü ranta, yobazlığa ve yolsuzluğa, çirkefe bulaşan kadın düşmanı, çocuk katili Erdoğan'ı siyasetten silmeye geliyoruz.**

züne çıkararak ataerkil kaide ve kurullarla şekillenmiş toplumsal yaşamı, toplum dışılık olarak niteleyerek reddediyor. 8 Mart, en yüksek düzeyde bu reddin adıdır. Kadınlar reddini yeni bir yaşamın inşasına yönelerek gerçekleştiriyor.

Rêber Apo'nun kadından başlayarak toplumsal doğayı tanımlama felsefesi kadın uygarlık çağının temelidir. Temelden, kök hücreden kötülüğü tespit eden Rêber Apo nasıl yaşamalı sorusuna kadın özgürlüğünü merkeze alan demokratik, ekolojik toplum sistemiyle yanıt vermiştir. Yaşamın, mücadelenin sihirli formülü olan "Jin Jiyan Azadi" çizgisi, iradesi radikal değişim isteyen tüm mücadeleciler kadınların kılavuzu olup toplumsal direniş tutumuna dönüşmüştür.

Kadınlar bir kez daha 16 Eylül'de Kürt kızı Jîna Amîni'nin Rohilatê Kürdistan'da İran ahlak polisleri tarafından öldürülmesinin ertesi günü alanlara çıkarak özgürlük fitilini ateşleyerek dünyaya yaydı. Rêber Apo'nun başlattığı Kürdistan Kadın Özgürlük Hare-

ketimiz devrimci mirasıyla, militan kadro ve toplumsallaşmış gücüyle Rohilat ve İran'daki gelişmelere kaynaklık etmektedir. İçte kaldırılmaz düzeye varan otokratik erkek egemen sistem, kadınların isyanıyla toplumsal patlamaya yol açarken aynı zamanda Bakûrê Kürdistan ve Rojava Kürdistanı'nda, Kuzeypatı Suriye'de kadınların damgasını vurduğu toplumsal devrim büyük bir ilham kaynağı olmuştur.

► Jin Jiyan Azadî direnişi, evrensel mücadele kimliğidir

"Jin Jiyan Azadî" çizgisi bu anlamda salt kadınların hak ve özgürlüklerini ifade eden mücadele amacıyla sınırlı olmayıp kadınlara kazanılacak bir yaşamın, dünyanın, toplumun varlığını ifade etmektedir. "Jin Jiyan Azadî" demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü bir sistemin en özlü ifadesidir, arzudur. "Jin Jiyan Azadî" haykırışı, tüm kadınların bir olup ataerkil, zorba iktidarlara karşı devrimin evrensel mücadele kimliğidir. Özgür yaşam manifestosudur. "Jin Jiyan Azadî" sloganı özgür iradenin, özgürlük bilincinin en rafine dışı vurumudur. Kadın özgürlüğüyle şekillenecek demokratik çağa inancın en özlü ifadesidir. Yüzyılı kadın çağı yapma iddiasını pratikleştirmenin ataerkil sistem karşıtlığı olarak anti kapitalist, militarist, cinsiyetçi, milliyetçi, dinci yapı ve zihniyetlere karşı kendisiyle birlikte toplumu yeniden demokratik, özgür kılmanın devrimciliğidir. Amasız, acabasız her yerde en erkenden kaygısızca birleşmenin yaratacağı muhteşem değişim gücüne, ortak mücadeleye inancın yükseltilmesidir. Özgüvenin, dayanışmanın, birlikte var olmanın farkındalığıyla bentleri yıkmanın azmidir.

► Erkek faşizmine karşı ortak mücadelede birleşmeli

Toplumsal hareketler hem birbirinden beslenir hem birbirini tetikler. Bu devinin giderek büyümekte ve yayılmaktadır. İdamları hızla devreye koyarak toplumsal hareketin İran devletinin tüm bastırma ve şiddetine rağmen 2023 yılında da süreceğini bilerek her alanda erkek egemen sistemle mücadele sürecidir. Dolayısıyla despotik faşist erkek iktidarların var olduğu her yerde, demokratik değişimi kadınlar, gençler yaratacak. 10 ili vuran depremde açığa çıkan dayanışma ruhunu kadınlar, gençler ciddi bir örgütlülüğe dönüştürerek sonuç alabilir. Tüm şartlar buna müsaittir. Sendikal hareketlerin, sivil toplum örgütlerinin pasif duruştan sıyrılarak kadınların örgütlü hareketiyle bütünleşerek, toplumsal mücadeleyle birleşerek sistemin çarkından çıkmalıdır. Bu anlamda sistem karşıtı olduğunu ifade eden tüm kesimlere, örgütlere, kurum ve kuruluşlara düşen sorumluluklar var. Tüm bu kesimlerin iktidarın insafına kalmış durumdan kendisini kurtarması gerekir. Acınası durumda olan sendikal hareketler bu biçimiyle ne bir toplumsal muhalefettir ne de sınıf mücadelesidir ve kimliksizdir. Ezilen, sömürülen işçi kesimi yaşam mücadelesini edilgen duruşla kazanamaz. Siyasi partilerin demokrasi mücadelesine yön verecek olan kadınlardır. Kadınlar, siyasi partilerin programından medet ummadan, kendi adına var olarak mücadele rotasını çizmeyi sürdürmeli ve Türkiye'nin demokratik değişimine öncülük edebilmelidir. Oldukça güçlü bir birikime, deneyime sahip Kürdistan ve Türkiye kadın hareketi esasa odaklanarak hayatlarına kast eden faşist iktidarı alaşağı edebilir.

► 8 Mart ile Erdoğan iktidarını yıkmaya geliyoruz!

Bu yılın 8 Mart'ını, Newroz'unu depremin yarattığı ağır sonuçlarla karşılıyoruz. Deprem ekolojik, sosyal, siyasal, ekonomik anlamda Türkiye siyasi gerçeğinin resmidir. Depremin ruhumuzu, hayallerimizi moloz yığınına, varlığımızı enkaza dönüştürmemesi için 8 Mart'ı kadın, halk düşmanı AKP-MHP faşizminden hesap sormanın eylemleriyle güçlü karşılamalıyız.

Ağır kayıp ve hasara yol açan deprem, ataerkil sistemin ve onun merkezietçi ulus-devletinin, iktidarının eseridir. Faşist zihniyet öldürücüdür. İçinde olduğumuz siyasi, sosyal durum faşizmi yerle bir etmenin demokratik devrimi gerçekleştirmenin zaman aralığında olduğumuzu gösteriyor. Faşist iktidarı alaşağı etmek kadar halklarımızın ortak yaşamına ve kadınların özgür yaşamına yol açacak demokratik bir sistemin kuruluşunu gerçekleştirebiliriz. Bunun için sürdürülen 'Dem dema azadiye ye' hamlesini etkili yürüterek mutlak tecridi ortadan kaldırarak Rêber Apo'nun fiziki özgürlüğünü sağlama kararlılığıyla ve "Jin Jiyan Azadî ile Kadın Devrimine Yürüyoruz" hamlesiyle 8 Mart'ı karşılıyoruz. 8 Mart'la faşizmi yıkmaya geliyoruz, acılı yüreklerimizin yaralarını sarmaya, yıkılan kentlerimizi, köylerimizi, mahallelerimizi yeniden ayağa kaldırmaya geliyoruz. Savaştan beslenen, savaş rantçılığı yapan her türlü ranta, yobazlığa ve yolsuzluğa, çirkefe bulaşan kadın düşmanı, çocuk katili Erdoğan'ı siyasetten silmeye geliyoruz.

Kürdistan, Türkiye ve Ortadoğu'da hayatı daha güçlü yeşertmek, kendimizi, kentimizi, halkımızı her türlü saldırılar karşısında savunabilmek, demokratik özgür geleceğimizi tesis edebilmek için 8 Mart'tan başlayarak tüm yılı seferberlik ruhuyla karşılamalı ve kazanma iddiasıyla mücadeleyi yükseltmeliyiz.

JIN JIYAN AZADÎ

üzerinden ideolojik talan!

- "Jin Jiyan Azadî" sloganı Kürdistan özgürlük mücadelesi içerisinde köklü bir devrimci direniş geleneğine dayanıyor. Bu kelimeler binlerce insanın emeği, fedakarlığı ve canından süzümüştür. Fakat geride bıraktığımız yılda bu sloganın tarihinin nasıl bilinçli bir şekilde silinip, hiçleştirildiğini ve hatta nasıl çarpıtıldığını görmek mümkün.

2022 yılında Kürdistan Özgür Kadın Hareketi'nin "Jin Jiyan Azadî" sloganı onlarca dile çevrilip, her türlü mekanda görünür, duyulur ve hissedilir oldu. İran rejiminin sözde-ahlak polisi tarafından tutuklandıktan sonra öldürülen genç Kürt kadını Jina Amiri'nin hikayesi kadınların öncülük ettiği direniş sayesinde Rojhilat ve İran'dan, Kürdistan ve Ortadoğu'ya yayılıp tüm dünya kadınlarına ulaştırıldı. Genç bir insanın saçlarını devletin kurallarına göre kapatmadığı için katledilmesi birçok kesim tarafından kınandı. Ancak bu gerçekleri her gün yaşamları ve bedenlerinde hisseden Rojhilatlı ve İranlı kadınlar ve onlarla birlikte egemen sisteme karşı duran kesimler bu olayın ardından gelişen direniş fırsatlarını yakalayıp birçok sorunu ve gerçekleri gündemleştirdi. Hızlıca birçok yerde 'kadın devrimi', 'kadın özgürlük mücadelesi' gibi ifadeler yaygınlaştı. Bu şekilde protesto amacı ile saçlarını kesen, meydanlarda her türlü şiddet, tabu ve yasaklara mahkum edilmiş bedenleri ile dans eden kadınlar yılın en görkemli eylemlerini yarattı. Dünyada artık farklı dillerde "Kadın Yaşam Özgürlük" devrimi olarak tanınan bu hareket birçok yeni yoldaşlık, ortak mücadele ağı ve çalışmalara yol açtı.

onlarca yıl geriye alındığına şahit olduk. Modernitenin verdiği sözler, yani toplumların devlet ve kapitalizm sayesinde mutlaka ileriye doğru yol alacağı iddiası kadın hakları konusunda hiç de öyle olmadığı bariz bir şekilde görülmekte.

► 'Feminist' görünümü 'ilerici' Avrupalılar!

Aynı zamanda egemen sistemin kendisini yeni sıfatlar ile süslediğini gördük bu sene. Son yıllarda farklı ülkelerde gerçekleşen seçimler sözde ilerici hükümetleri iktidara getirdi. Bu 'ilerici' değerler ise çoğu zaman kirli politikalarının üzerini örtmek için vurgulanıyor. Bu şekilde militarist, savaşı, şiddeti normalleştiren ve toplumları barıştan ve huzurdan uzaklaştıran politikalar meşrulaştırılıyor.

Şu an özellikle yeni Alman hükümeti bu konuda özel bir stratejiyi beslemekte. Yeni Dışişleri Bakanı Annalena Baerbock kendisini açıkça bir feminist olarak ve siyasetini de 'feminist

Elbette bu mücadele ile birlikte gerçekleşen ağır devlet şiddetini asla gözardı etmemek lazım. Eylem sırasında hayatını kaybeden, idam cezasına mahkum edilen, zindanda işkence gören gençler seslerini duyururken çok büyük acıları göze alarak direndi. Bu süreçte aynı zamanda yurtdışında yürütülen bir sürü çalışma oldu. Birçok kişi bu süreçte 'devrim' adını koydu. Ama devrim bir olay mı, bir süreç mi? Bir tasavvur mu, an'da yaşanan gerçeklik mi? Tanımlanabilir mi ki her bağlam'da farklı renkleri olan bu olgu? Ve belki en önemli soru: Kim, ne zaman devrimi tanımlayabiliyor? Kimlerin tanımları görünüyor, var sayılıyor, kabul ediliyor? Kimlerin bakış açıları kriminalize ve marjinalize ediliyor?

► "Jin Jiyan Azadî" sancı dolu tarih ve ideolojik birikimin adıdır

"Jin Jiyan Azadî" sloganı Kürdistan özgürlük mücadelesi içerisinde köklü bir devrimci direniş geleneğine dayanıyor. Bu üç kelimenin içerisinde zindan direnişlerinden, gerilla saflarına kadar, komünlerden akademilere kadar giden uzun ve sancı dolu bir tarih ve ideolojik birikim var. Bu kelimeler binlerce insanın emeği, fedakarlığı ve canından süzümüştür. Fakat geride bıraktığımız yılda bu sloganın tarihinin nasıl bilinçli bir şekilde silinip, hiçleştirildiğini ve hatta nasıl çarpıtıldığını görmek mümkün. Birçok yerde anlamlı ve değerli çalışmalar yürütülürken, bir yandan bazı, özellikle de Şah rejiminin nostaljisini çağrıştıran İranlı kadınların, sloganın Kürdistan devrimi ile ilgili bağını inkar ederek bu slogan üzerinden yeni bir mitoloji yarattıklarına şahit olundu. Öte yandan da özellikle batılı kesimlerin bu slogan üzerinden kendi jeostratejik çıkarlarını takip ettiğini görmek mümkün oldu. Tamamen, Rojava Devrimi diye on yıllık bir gerçeklik olmamış gibi İran'daki protestoları "dünyanın ilk kadın devrimi" ilan eden bir sürü makale yayınlandı. "Kadın Yaşam Özgürlük" başlığı ile Almanya'da gerçekleştirilen bir panelin programından Kürt Kadın Hareketi'nin temsilcileri fazla radikal olduklarından kaynaklı -yani Türkiye'nin stratejik yandaşı olan Almanya devletinin siyasetine ters düşen bir yol takip ettikleri için- çıkarıldı. Böylesi durumlar ne anlama gelir? Devrim yadigarları nasıl korunur? Bu senenin dersleri nelerdir? Ortak mücadele ve dayanışma için ne ifade eder bu tür gelişmeler?

Geride bıraktığımız seneye baktığımızda direnişin ve şiddetin birçok yerde simültane bir şekilde geliştiğini ve şekillendiğini söylemek mümkün. Şiddet olunca insanlar direniyor, direnişin yükseldiği yerlerde devlet, polis ve erkek-egemen şiddeti gittikçe kan kusup intikam alıyor. Birçok yerde kadınlar şiddete karşı, savaşa karşı, özgürlük için, eğitim, kürtaj, emek gibi temel haklar için sokaklara çıktı ve yeni örgütlemeler yarattı. Aynı zamanda çoktan garantiye alındı denilen hakların tek tek imza ile nasıl silinebildiğine de şahit olduk. Bir yandan Afganistan'daki kadınlar ve kız çocukları her türlü şiddete maruz bırakılıp; siyasetten, ekonomiden, eğitimden uzaklaştırılırken, yirmi yıl önce Afganistan'a 'kadın haklarını savunacağız' propagandası yaparak savaş açan ABD'de de kadınların kendi bedenleri ile ilgili karar verme hakları saatinin

dışişleri' olarak tanımlıyor. Yalnız, şimdiye kadar Almanya'nın dışişleri stratejisi hiçbir temel konuda değişmedi. Ondan öte hatta daha da agresif bir savaş politikası takip ediliyor. İktidara 'feminist' bir görünüm vererek özünde sistemin ta kendisini temsil eden politikalar meşrulaştırılıyor. Bu model kadınlar ve ezilenler için önemli bir adım olmaksızın aslında toplum içerisinde mevcut olan değişim ve dönüşüm istemi ile mücadele veren kesimleri tatmin etme amacı ile izlenen bir yöntem olarak tarif edilebilir. Bu durum örneğin Avrupa'nın sınır kontrollerinde de geçerli. Gittikçe, Avrupa Birliği'nin sınırlarını göçe karşı savunmak ile görevlendirilmiş olan Frontex kurumu reklamları kadınları ve LGBT bireylerini ön plana çıkarıp kendi şiddetini saklamaya çalışıyor. Frontex'in 'güvenliğin cinsi yoktur' (Security has no gender) propaganda kampanyası bunun açık bir göstergesi. Genel olarak Alman devleti hem kendi tarihi koşullarından dolayı, hem de coğrafik bağlamından kaynaklı on yıllardır başka batı Avrupa ülkelerine göre savaş ve barış konusunda genelde uzlaşsın bir misyon oynamıştır. Ağır silah satışı, ekonomik ve diplomatik ilişkiler geliştirirken, devlet özellikle de sivil toplumu bir siyasi alan olarak hedef alıyor. Bu açıdan Almanya devletinin hangi örgütlere, hareketlere, bireylere, yapılara yatırım yaptığı, burs verdiği, maddi ve siyasi destek sunduğunu görmek devletin izlediği yolu anlayabilmek açısından önemli.

► Biz bu sistemleri tanıyoruz!

Mesela; Berlin'deki Brandenburger Tor'a "Jin Jiyan Azadî" sloganının yansıtılması birçok kişiye heyecan yaratmış olsa da, bu tür gelişmelerin bu sloganı üreten ve onun yaşam felsefesini örgütlerken can veren Kürt Kadın Hareketi'ni dahil etmeyen, hatta onu kriminalize eden, dışlayan ve öteleyen bir zihniyet ile yapıldığını unutmamak gerekir. Halbuki o slogan sadece İran devletine karşı değil, Almanya'nın ittifak içinde olduğu Türkiye devletine karşı da haykırılıyordur yıllardır. Bu durum aslında yıllar önce bir yanda Kürt kadın savaşçıların moda mağazalarında, Hollywood tarzı aksiyon filmlerinde siyasetlerini ve tarihlerini çarpıtarak sunan ve öte yandan onları bombalayan ve terörist ilan eden sistemin eski bir yaklaşımını hatırlatıyor.

Kürt Kadın Hareketi, bu sloganı yaşamsallaştırabilmek için

her ne kadar kan ve ter dökmüş olsa da, her ne kadar şiiir, belgesel, kitap ve eğitim materyali üretmiş olsa da, her alanda kendi perspektifini tanıtmaya çıkmış olsa da, tarihin çarpıtılmaması için bu tür ideolojik talan girişimleri karşısında çok daha derin farkındalığa ihtiyaç olacaktır.

Mücadele tarihlerini yanlış anlatmak, çarpıtmak, aradan çıkarmak hiçbir kadın mücadelesine yaramaz. Tam tersine direnişin başarılı ve başarısız olan yönlerini algılayamamak çok fazla zarar yaratır, ilerideki mücadelelere de yanlış bilgi sunar. Genel olarak, kadın hareketleri güçlendikçe, mücadeleleri büyüdükçe, ideolojik ve politik çözümlenmeleri derinleştikçe, egemen sistem kendi iktidarını bu tür gelişmelere karşı savunabilmek için gittikçe 'yaratıcı' yöntemlere başvurmakta. Kadın hareketleri bu tür konulara çok daha fazla zaman ayırıp yoğunlaşabilirse, ana-akımda hakim olan think tank ve devletler tarafından yürütülen algı operasyonlarına karşı, toplumun siyasi eğitimi açısından da güçlü perspektifler ve katkılar sunabilir.

► II. Uluslararası Kadın Konferansı

Berlin'de gerçekleştirilen bir başka olay ise Kürt Kadın Hareketi öncülüğünde organize edilen II. Uluslararası Kadın Konferansı oldu. Yüzlerce kadını bir araya getiren bu tarihi buluşmada dünyanın farklı kıtalarından, kendi dillerinde konuşan kadınların vurguladığı ortak nokta; sistem içerisinde mücadele etmenin sınırlarını bilmek oldu. Bu boyutun en acı göstergesi her türlü mücadele ve farkındalığa rağmen dinmeyen kadın kırımı (femicide) olgusunda belli oluyor. Siyasi ve toplumsal alanda kendisini öz kimliği ve prensipleri ile var etmek isteyen, toplumsal mücadele yürüten kadınların devletler, faşizan gruplar ve toplum içerisinde ahlaksız damarlar tarafından hedef alınmaları aslında hangi direniş modelinin gerçekten sistemi tehdit ettiğinin göstergesi. Kapitalist sistemin çekinmeden kabul ettiği kadın direniş çerçeveleri nelerdir? Kim neden kabul görüyor, kim kime karşı kullanılıyor? Ve buna karşı nasıl bir ideolojik öz savunmaya gerek var?

► Toplumsal sözleşmeye ihtiyaç var

Yeni bir 8 Mart ayına girmiş bulunuyoruz. 8 Martlar geçmişten bu yana kadın hareketleri açısından hak ve özgürlük arayışında mücadele ve direniş anlamını taşıdı. Kuşkusuz Kürdistan, Türkiye ve Suriye'de bu sene 8 Mart çok farklı bir şekilde yaşanacak, bu kesin. Erdoğan rejiminin temsil ettiği ve farklı yerlerde çeşitli renklerle ortaya çıkan eril-ataerkilli zihniyetli, neoliberal, muhafazakar, kar ve çıkar peşinde olan siyaset modelinin en son sebep olduğu insanlık felaketi ise Kürdistan, Türkiye ve Suriye'de gerçekleşen ve onbinlerce canı alan depremler oldu. İnsanlara, hayvanlara, emeğe, doğaya, değerlere hiçbir şekilde saygı duymayan, değer vermeyen, her geleneğin ahlaki değerlerini yerle bir eden bu anlayışa artık tahammül edilemeyeceği, hala enkaz tozu üzerinden kalkmamış halklar tarafından her şekilde ifade ediliyor. Bu tür korkunç olayların birbirine atarkekil, yaşam-karşıtı siyasetler ile ilişkili olduğunu vurgulayanlar ve bu acı süreç içerisinde dayanışma ağlarını örgütleyen, yaraları saran, her insanın ihtiyaçlarını karşılayabilmek için incelleme kafa yoran ve emek verenler yine özellikle kadınlar oldu. İlerisini düşünebilmek için yeni bir zihniyet, yeni bir toplumsal sözleşme, yeni bir yaşam anlayışına ihtiyaç olduğunu ve bunun için yaşamın her alanında öz yönetim, öz savunmanın geliştirilmesinin ne kadar acil olduğunu bangır bangır haykırınlar ise önümüzdeki süreçte yine kadın hareketleri olacak.

► Zaferin anahtarı

Bu açıdan 2022'nin 8 Martı'ndan 2023'ün 8 Martı'na giden hem sancı hem coşku dolu bir sürecin olduğunu belirtmek mümkün. Kadın hareketleri dünyanın dikkatini çekiyor. Ama aynı nedenden devletlerin çıkarları için de malzeme olma riski artıyor. Önümüzdeki süreç ise; kendini en iyi ve sağlam örgütleyebilen, kendi içerisinde hem öfkeyi hem sevgiyi yan yana ve içiçe barındırabilen, hem eleştiri hem dayanışma üzerinden başka hareketlerle ilişki kurabilenlere zafer getirecek gibi görünüyor.

MAYA QUECHUA'DAN KÜRDİSTAN'A

• Aura Lolita Chávez *

Çeviri: Ceren Ege

Aura Lolita Chávez, Abya Yala'da toprak, su, kadın ve yaşamı savunma mücadelesini, Maya Quechua'luların maruz kaldığı soykırım ve sömürge politikalarını, dünya kadın mücadelesinin birliğini, Kürt kadın mücadelesinin öncülüğünü gazetemize değerlendirdi:

Abya Yalalılar olarak bölgemizi ve toprağımızı savunuyoruz: Çünkü kozmovizyonumuz bize topraktan geldiğimizi öğretti. Biz toprağız; toprak, su, hava ve ateşiz. Dünyayı ve kendimizi böyle anlamlandırıyoruz. Biz yeryüzünü savunuyoruz çünkü biz yeryüzünün ta kendisiyiz. Ayrıca burada önemli olan, yaşam ağıyla, kozmosla ve biyoçeşitlilikle bağlantılı bir yaşam modeline sahip olmamız. Önemli olan sadece insanlık değil; tüm mineral varlıklar, bitkiler, var olan ve canlı olan tüm varlıklardır. Varlık sahibi her şeyin bir varoluş amacı vardır. İşte bu yüzden onu savunuyoruz ve kadınların bu kozmogoni ile kutsal bir bağı var. Bu yüzden sağduyuyoruz, çünkü her şey kutsaldır. Bu güç için varoluşun tüm ifadelerini bu güç adına selamlıyoruz.

► Topraklarımızı işgal ettiler

Guatemala'da devletle ilgili bir sorun var; çünkü devlet ırkçı ve sömürgeci. Devlet 12 oligarşik aile tarafından yönetiliyor. Mensubu olduğu Quechu halkı insanların %80'i yoksul çünkü topraklarımızı elimizden aldı. Ekilebilir arazilerin %80'i nüfusun %2'sinin elinde. Bizim toprağımız yok. Topraklarımızı işgal ettiler ve çok fazla şiddet var. Çok fazla maçoluk ve kadın düşmanı ifadeler var. Bize karşı nefret var. Ayrıca çok fazla iş yükü var. Tecavüz ve işkence saldırıları var. Soykırım oldu bize yönelik. Mesela benim köyümde Sofía Planı vardı. Bu, özellikle kadınlara yönelik cinsel saldırılarla imha politikası idi. Bu plan Guatemala hükümeti tarafından Amerika Birleşik Devletleri ile birlikte yapıldı, yani Amerika Birleşik Devletleri Guatemala'ya geldi, işgal etti ve savaşı başlattı. Bu yüzden bu mücadelenin çok ama çok içindeydik. Kaybedilen insanlar vardı, kadınlar kaybedildi, tecavüze uğradı, işkence gördü, öldürüldü. Sürgünler oldu, zorla tahliyeler oldu, bölgesel tahliyeler oldu.

Çok fazla korku, suçluluk, utanç var. Ve bedenimizin, yine kendimizin, toprak sahiplerinin, hükümetin ya da elitlerin bir malı olduğumuzu düşünen sömürgeci ifadeler var. Bizim varlığımızı özel mülkleri olarak görüyorlar. Kendimizi bundan özgürleştirmek bizim yolumuz. Halkların feministleri olarak boyun eğmeye ve maçoluğa karşı bu mücadele yolunu başlattık. Şiddet çok güçlü. Bizi erkeklere hizmet ettiriyorlar, bankalara, ağalara, orduya hizmet ettiriyorlar ve bize saygı duymuyorlar. Haklarımıza saygı duymuyorlar. Çok fazla açlık var. Kadınlar için okul yok, sağlık sorunu çok büyük. Tüm bu sorunlara karşı kadın hareketi olarak meclislerde buluşarak suyumuzu, toprağımızı sömüren maden şirketlerine karşı mücadele ediyoruz. Bizim suyumuzu maden şirketleri çıkartıyor ve bize satıyor. Ama bizim satın alacak paramız yok. Tüm bu sorunlar bize saldırıyor ama umudumuz var, bu da bizim kozmovizyonumuz, yeryüzüyle olan bağlantımız.

Biz şifacıyız, bu yüzden şifalı bitkilerimizle şifa veriyoruz. Ve aynı zamanda kınıyoruz, adalet talep ediyoruz ve yaşam alanlarımızın bilincine varıyoruz. Burası savunmanın ilk aşaması sayılır. Bizler kendimiz, bedenimiz hakkında her şeyi biliriz. Çünkü bizi kendimizi tanımamaya, bedenimizin başkalarının malı olduğunu düşünmeye zorlayan bir toplumsal yasa var. Bu yüzden bedenlerimizden yola çıkarak bilgiye ulaşmanın politik ve stratejik bir duruş olduğunu iddia ediyoruz.

YALNIZ DEĞİLSİNİZ!

► İnsanlık için bir umut olduğunuzu hissediyorum. Rojava'da örgütlenme, yaşama saygı, topraklarının tanınması ve dünya bakışlarının toprakla çok bağlantılı olması bir umut. Oradakiler insanlık için bir umuttur ve jineoloji bu topraklarda yeşermekte, yürümekte...

► Öz savunma varsa arınma da vardır

Büyükannelerimiz bize gerilla olmayı öğretti. Bu yüzden diyoruz ki gerilla yoldaşlar candır. Bizim mücadelemiz devrimci, isyankar ve direnişçidir. Yani öz savunmaya sahip olmak bir yaşam taahhüdüdür, çünkü eğer öz savunmaya sahip olmazsak ve kendimizi örgütlemesek, düşman bize birçok yerden saldırır. Örneğin; kimyasal savaşlar, tüm saldırılar çok fazla güce sahiptir. Çünkü bu savaşların bir imha stratejisi var. O yüzden Kürt Kadın Hareketi'nin ufku olan bir yolu olduğunu biliyoruz ve bunu benimsiyoruz. Bizim nasıl bir dünya görüşümüz varsa sizlerin de bir dünya görüşü var. Dolayısıyla yeni enternasyonalizmlerin bu mücadeleleri tanıması ve sınırları aşması gerekiyor. Bu sınırları aşmak, kendimizi birlikte örmek, mücadeleleri kucaklamak ve Abya Yala'da ve aynı zamanda Kürdistan'da, Sahra'da ve diğer halklarda, Afrika'da, Hindistan'da, Çin'de, yoldaşların söylediği gibi, olanları kınamak anlamına geliyor. Yollar bunlardır. Biz çok ulusluluktan bahsediyoruz -ki bunlar da sadece tek bir ulusumuz olmadığı gerçeğinin ifadeleridir- Bir bölgede birlikte yaşayan birden fazla halk olabilir. O bölgede özerkliğe ve kendi kaderini tayin hakkına saygı duyulmalı. Çünkü işgaller tahliye ifadesini yaratıyor ve topraklardan kaçmak zorunda kalıyoruz. Dolayısıyla öz savunmanın toprakların kucaklanmasına yol açtığını söylüyoruz. Toprak ana öz savunmayı kucaklar çünkü orada toprağa gösterilen özen başka bir modeldir. Öz savunma var olduğunda kendini iyileştirme fikri de doğar ve arınma vardır. Neyden arınıyoruz? Doğal kaynakların sömürsünden ve ölümden arınıyoruz. Maçoluktan ve ataerkiden arınıyoruz.

Aramızdaki ağ ve bağın güçlenmesi çok önemli. Bu, aynı zamanda birlikte nasıl yürüyeceğimizi de belirler. Örneğin Alina Sanchez, Kürt kızkardeşleriyle birlikte sağlık adına yürüdü. Alina bize Kürdistan'daki kadın hareketi ile bilgeliğimizi paylaşabileceğimizin somut göstergesi. Yine Kürdistan Kadın Hareketi'nin eğitim bilgeliği ve deneyimi de bize örgütlenmeyi nasıl öğretilmiş konusunda yardımcı olabilir. Öz savunma anlayışından çok memnunuz ve size devam etmenizi söylüyoruz, yalnız değilsiniz. Emperyalizme ve size dayatılan savaşların saldırısına karşı koyacak güce sahip olduğunuzu gösterdiğiniz hissetmenizi istiyoruz. Sizi kucaklıyoruz. Size yöneltilen (kimyasal, silahlı) tüm saldırıları kınıyoruz. Abya Yala'da kınıyoruz, çok uzakta değiliz. Toprak Ana bizi enerjik güçleriyle birleştiriyor. Farklı dünyaları çok çeşitli kadınların ve çok çeşitli varlıkların feminizmleri, muhalifler aracılığıyla özgürleştireceğimize dair hayalimiz var.

► Rojava'dan büyüyen umut

İnsanlık için bir umut olduğunuzu hissediyorum. Rojava'da örgütlenme, yaşama saygı, topraklarının tanınması ve dünya bakışlarının toprakla çok bağlantılı olması bir umut. Oradakiler insanlık için bir umuttur ve jineoloji bu topraklarda yeşermekte, yürümekte. Jineolojiyi daha önce uygulamıştım ama Abya Yala'daki feminist halk eğitimi sayesinde jineolojiyi duyduk. Ayrıca sizler de Utz'laj K'aslemal'i, yani iyi yaşam anlayışımızı duyduunuz. Bu bir umut.

Son olarak hapiste olan siyasilere selamlıyorum. Ayrıca işkence gören herkesi. Onların katledilen önceki kuşaklarını selamlıyorum. Onlar birçok insana ilham veren devrimci, isyankar yoldur. Zapatistalar'ın Caracoles sistemi için de söylediğimiz gibi başka dünyalar mümkün. Buluşmalarımız ve birbirimiz ile temaslarımız boşuna değil, bu toprakların hafızasında kalıyor, yani Jin Jiyan Azadî!

* Abya Yala'nın yerli halklarından Maya Quechua'lı Aura Lolita Chávez ataerkillik, emperyalizm, sömürge, neoliberalizm, ekstraktivizm (harfiyatçılık) karşıtı halkların ve toplulukların hareketi olan Consejo de Pueblos K'iche'nin (CPK) üyesi. Lolita Chávez aynı zamanda kadın hakları aktivisti ve doğal kaynakları koruma mücadelesi öncülerinden.

Biz Mapuche'yiz çok eski zaman savaşçılarıyız

• Ñizol Lonko Juana Calfunao

Mapuche yerli halkından Ñizol Lonko Juana Calfunao, Mapuche kadınları ve halkının maruz kaldığı sömürge siyaseti ile buna karşı verdikleri mücadeleyi anlattı:

Küçüklüğümde beri, annem ve ailemle birlikte, kadınların onuruna ve halkımın onuruna saygı gösterilmesi için direniyorum. Bugün de Mapuche halkının topraklarının iadesi ve yaşlılara, çocuklara, kadınlara ve erkeklere saygı gösterilmesi için mücadele ediyorum.

Bizim için en kötü kirlilik virüsü sömürgeciliktir. Tüm kaynaklarımızı ele geçirmek istiyorlar. Halkımıza hükmetmek ve boyun eğdirmek istiyorlar. Mapuche halkımız her zaman kadınlara saygı duyan bir halk olmuştur. Ama sömürgecilik gelip işgal ettiğinde öyle olmadı. Sömürgecilik ile beraber kapitalizm ve dincilik de toplumlarımızı, topraklarımızı taşıdı. Biz Mapuche kadınları ne Şilili ne de Arjantinliyiz, ne sağcı ne de solcuyuz, ne Katolik ne de Evangelistiz, biz Mapuche'yiz sadece. Bu düşünceye dayanarak kadın ve erkekler arasındaki hak eşitliği fikrini oluşturuyoruz. Pusulamızı bu kimlik üzerinden oluşturuyor, kadın ve insan olarak hayatı sürdürmeyi buna dayandırıyoruz. Doğamızı, gezegenimizi ve ailemizi bu anlayışa göre savunuyoruz.

► Zulmün kanıtlarını yüzümde taşıyorum

Var olma hakkını savunmak, daha adil bir yaşam sürmek, daha dayanışmacı, daha insan gibi yaşamak isteyen kadın ve erkeklere karşı ırkçılık, soykırım, yok etme politikası sürdürülüyor. Ve bize olan da budur. Bugün dünya devletlerinin yürüttüğü politika budur, çünkü Avrupa Birliği'nin, BM'nin ve ötekilerin gözlerini işgal için bölgemize diktiğini biliyoruz. Tüm bu sapkınlik durumunu, halklarımıza, tüm halklara yapılanları kınıyoruz.

Biz Mapuche kadınları çok eski zaman savaşçılarıyız. Şili ordusuyla savaşan en büyük Tquis'lerden biri olan Janequeo'ya sahibiz. Guacolda, Fresia ve bugün Juana Calfunao gibi atalarının haklarının iadesi için mücadele eden pek çok kadın var. Pek çok kez işkence gördük ve hapsedildik. Devletin bana ettiği zulmün kanıtlarını ellerimde ve yüzümde taşıyorum. Ama bizi öldürmeyen her şey, kadın olarak daha güçlü olmamızı sağlıyor.

Kobanê filminin Zehra'sı Dicle Arjin ile filmin detaylarını konuştuk:

Zafere götüreren ruhu Kobanê'de gördüm

• Newaya Jin

Kobanê... İsmi telaffuz edilince yürekleri sızlatan, gözleri nemiyle doldüren bir o kadar da insanlığımızı, Kürtlüğümüzü onurlandıran kent. İnsanlık adına verilen savaşların en görkemlisi, en nadidesi, binlerce genç bedenini yeniden yaşam yaratabilmek için yüreklerini küllendirdiği kent!... Her sokağının, her köyünün direnişi için onlarca roman yazılabilecek devasa bir gerçek Kobanê... Ama asla hikaye değil! Kirpiklerinde kentin tozuyla gözlerini yuman gencecik bir direniş Kobanê... Yani hiçbir mitolojik kahramana atf yapılamayacak, hiçbir edebi yapıttan yararlanılamayacak veya sanatsal bir başarıya ulaşamayacak kadar erdemli. Bir adanmışlık, inanç, irade yuvası Kobanê. Yaradılıştan itibaren aydınlıkla karanlığın ezeli savaşında çağımızın nur yüzü, alnımızın akı Kobanê!

Tüm dünya, insanlık düşmanı DAİŞ'e karşı Rojava Kürdistan'ının Kobanê kentinde 134 gün süren direnişe tanıklık etti. İşte bu destansı direnişi Rojava Film Komünü ve TEV-ÇAND ortak bir projeye sinemaya uyarladı. Senaristi, yönetmeni ve ana karakteri kadın olan 'Kobanê' filmi geçtiğimiz yılın Eylül ayında Kobanê kentinde yapılan gala ile izleyiciye buluşmaya başladı. Avrupa'da da uzun süre gösterimleri devam etti. Son olarak ise Kürt televizyonlarının hepsi ayrı ayrı günlerde ekranlarına taşıdı.

Biz de Newaya Jin olarak son ayların en çok adından bahsettiren Kobanê filminin başrol oyuncularından Dicle Arjin'e (Zehra) ulaştık. Dicle, basınla muhattap olmaya alışık olmayanlardan, çekingen. Yine de kadın gazetesini kırmaya gönül elvermedi. Biz sorduk, o yanıtladı.

Öncelikle 'Kobanê' filminin oluşum sürecini, ilk biraraya gelişi ve o zamanın ruhunu sorsak neler anlattırınız?

Henüz 'Sur' filmini çekerken 'Kobanê' filmi fikri ortaya çıktı. Sur filmi, Kobanê yıkıntıları içerisinde çekildi. Savaşın izleri yoğundu. O sokaklarda yürürken, her sokak başında bir şehit arkadaşın adına rastlamak bizi Kobanê savaşı ve onun kahramanlarına da yoğunlaştırdı. İki ayrı mekanda yaşanmış olan savaş aynı anda yaşadık gibi. Kobanê savaşı sık sık sohbetlerimizde de konu oldu. Bu savaşı yaşamış olan Kobanê halkından da bu yönlü öneri ve talepler geliştirdik. Kobanê, Sur filminin mekanıydı. "Şehit arkadaşlar bize bu mekanı açtı" duygusunu hep yaşadık. Bir çağrıydı sanki. Şehitliğe giderken hep, 'onları tarihe maledecek bir şeyler yapmalı' duygusunu hep yaşadık. Ekipteki herkes bu ruhu yaşadı. Bu anlamda Kobanê filmini çekme fikrinin, Sur filmi çekimleri sürecinde oluştuğunu belirtilebilir.

Mazdek...

Ekbimizde heval Mazdek vardı. Kobanê savaşında da kalmıştı. Önceleri sektör sinemasında çalışmış ve nasıl bir anlayışa sahip olduklarını görmüştü. Kobanê savaşında hem savaşmıştı hem de dışardan gelen birçok belgeselciye yardımcı olmuştu. Yani hem savaşmıştı hem de bu sürecin kayda geçmesine yardımcı olmuştu. Kapitalist modernitenin sinemayla toplumu nasıl yönlendirmek istediğini görmüş, sonra devrime katılmış ve devrim içerisinde alternatif, devrimci sinema anlayışının öncülüğünü yapmıştı. Hem fikren, hem de pratik olarak bunu yapmak istiyordu. Bunun için büyük bir çaba sahibiydi ve canı gönülden katılıyordu. Rojava'da ilk sinema çalışmasının temellerini atan isimlerden biriydi. Fikirlerini bizimle paylaşır kolektif çalışma ruhu yaratırdı. Sur filmi yapım sürecine büyük bir emek ve çabayla katılan Mazdek arkadaş, Kobanê filminin de hem senaryo hem hazırlık çalışmalarına katılmıştı. Sinema çalışmasını hem çok sever hem de ileride daha ne kadar geliştirilebilir diye sürekli bir arayışı vardı. Mesela ileriki zamanlarda bir sinema köyü oluşturma fikri vardı. Agirî'nin bağrından kopup gelmiş heval Halil Dağ'ın ardılı olma iddiası ve hayali vardı. Devrim alanlarında kadınların devrime katılması, özellikle kurtarılmış alanlarda Arap kadınların katılması O'nu çok etkilemişti. Filmin henüz hazırlık aşamasında gerçekleşen şehadet, bütün film ekibini derinden etkiledi. Filmi yapma konusunda ayrıca bir sorumluluk hissettik. Kendisi zaten ağır olan bu projeye O'nun şehadetinin eklenmesi bu çalışmanın hem maneviyatını çok büyütüştü hem de sorumluluğunu.

Kürdistan'da, kahramanlarının anlatıldığı film öncesi bile şehit veren bir gönüllülük esasıyla büyük bir mücadele yürütüldü. Bu-

nun önemli bir ayağı da sinema. Sizi de böyle yoğun emeği ve büyük bir proje olan Kobanê filminden tanıdık. Okuyucularımıza kendiniz hakkında neler söyleyebilirsiniz. Dicle kimdir, nereden gelir, nereye gider?

Dicle, Kürdistan'da düşman zulümüyle tanışmış, büyük metropollere göç etmiş bir ailenin kızı. Devlet faşizmini bu yıllarda tanıdı. Sanat çalışmalarına tiyatroyla başladı. Aile ve cezaevinde beraber kaldığı yoldaşlarından da bu anlamda destek ve teşvik aldı. Tiyatrodaki motivasyonu, izahı zor Kürt gerçekliği oldu. Daha çocukluk yıllarında Kürt kadınların erkek cinsiyetçi zihniyetiyle savaşıp kadın dengbêjliğini yaşatmadaki ısrarı ve azmi onu etkiledi. Kürt kadınlarının sesi ve renginin yok sayıldığı dönemlerdeki bu çıkışlar ona moral kaynağı oldu. Sanat çalışmalarında, Kürt Özgürlük Hareketi'nin de ortaya çıkardığı sanat gerçekliğinden etkilendi. Özellikle Halil Dağ büyük bir motivasyon kaynağı oldu. Düşmanın yönelimleri ve mücadele gerçekliğinin bir alanla sınırlı olmaması, bilinçlendikçe daha büyük adım atması gerektiğini anladi. Mücadelenin neresi olursa aktif rol almaya aday oldu. Ve sanat alanında çalışmalarına devam etti. İçerisinde bulunduğu 'Sine Çiya' çalışmalarında ilk sinema oyunculuğu Berfin filmi ile başladı. Bu filmde hem kamera arkası çalışması hem de kamera önü oyunculuğu yaptı.

Kobanê filminin geniş kadrosunun çoğunun gönüllü, yerel halktan olduğu bilgisini edindik. Hem sizin oyunculuk hikayenizi hem de diğer oyuncuların hazırlanış hikayesini bir de sizden dinlemek isteriz.

Evet, filmde oynayan birçok oyuncu halktan, çalışmaya gönüllü katılan yurtseverlerdi. Film boyunca tüm işlerini bırakıp büyük bir azimle film çalışmasına katıldılar. Çoğu ilk defa Kobanê filmi çekimi sırasında oyunculuk deneyimi edindi. En dikkat çekici şey; bir aileden üç kişinin oyunculuk yapmak için canla başla katılıydı. Daha önce oyunculuk yapmamış olmalarına rağmen oldukça iddialı katılan bu yurtsever insanlarımızın oynadığı roller filmin başarılı olmasında etkili oldu. Oyuncuların çoğu, genel olarak Rojava'da yaşanan savaşta özelde de Kobanê ve Efrin savaşını yaşamış olmalarından dolayı, bir savaş filmi olan Kobanê filminde de ruh katarak oynadılar.

Zehra karakteri büyük ve ağır bir sorumluluk yükleyen bir profil. Okuyucularımızı aydınlatmak adına Zehra'yla tanışmış mıydınız? Tanışmadıysanız O'na dair anlatılanları ve role hazırlık sürecinizi paylaşır mısınız?

Heval Zehra'yı daha önce tanımamıştım. Keşke O'nunla

tanışma şansım olsaydı. Kobanê savaşı esnasında ve sonrasında basından tanıdım. Zehra'ya hayat vereceğimi öğrendikten sonra O'nun mezarını ziyaret ettim. O'nunla paylaştım, şans dilemesini istedim. Mezarından bir taş aldım ve film çalışması boyunca hep cebimde taşıdım. Her ne kadar senaryoda yazılanlara göre oynadıysam da hep Zehra'yı düşündüm, öğrendim ve yaşadım. O süreçte özellikle O'nunla kalan arkadaşlardan dinleyerek karakteri hakkında daha ayrıntılı bilgi sahibi olmaya çalıştım. Kobanê filminin prova çekimleri de kurtuluş yıldönümü olan 26 Ocak 2022'ye denk geldi. Bu ruhla karakterlerimizin hepsinin hakkını vermeye çabaladık.

Film özellikle Rojava ve Avrupa'da geniş çevrelere ulaştı. Sinemalar yoğun ilgiyle karşıladı. TV'lerde de yayımlandı. Takip ettiğimiz kadarıyla yoğunlukta pozitif eleştiriler var. Kısmi de olsa teknik konularda, oyunculuğu da kapsayan eleştiriler var. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

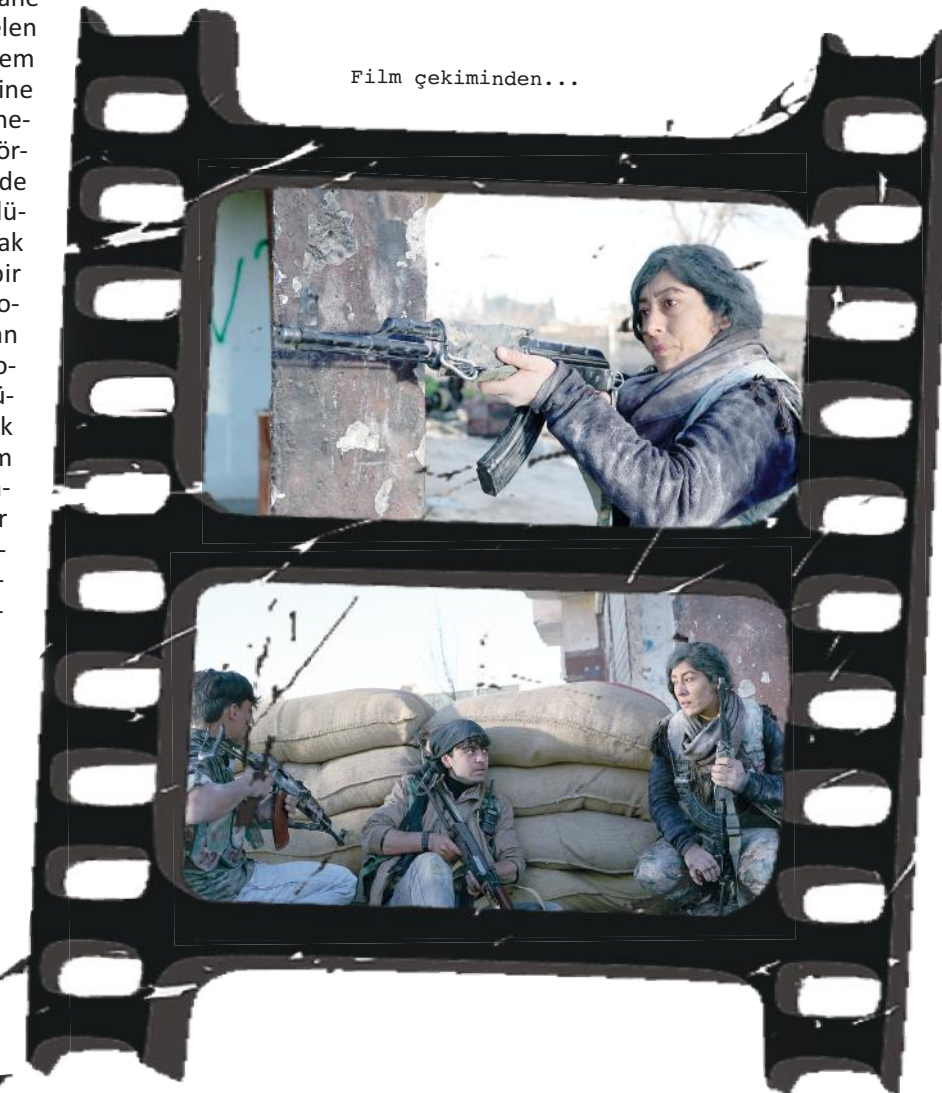
Ortaya çıkan bu çalışmada, bu filmi her şeyiyle dört dörtlük yaptık diyemeyiz. Bu tarz çalışmaların her zaman daha iyi olabildiği var. Sanatı sanat yapan da biraz budur. Her zaman daha iyisini yapma daha iyi anlatma daha iyi yansıtmaya arayışı. Bize de gelen eleştiriler oldu ve bunların sonraki çalışmaları için daha ön açıcı olabileceğini biliyoruz. Diğer yandan, Kobanê'yi tek filmde anlatmak çok zor. Kobanê ile ilgili çokça sanatsal çalışmalar, filmler yapılabilir, kitaplar yazılabilir. Bunlar gelişip ilerledikçe de yetersizlikler aşılacaktır. Genel anlamda gelen eleştiriler ve görüşler bizim için aydınlatıcı olup daha iyi çalışmalar yapmanın önünü açacak.

Kürt sineması yeni yeni canlanıyor diyebileceğimiz bir zamandayız. Hem Kürt sineması hem genel sinema alanında kadının yeri ve rolüne ilişkin fikrinizi öğrenmek isteriz. Nasıl bir desteğe ihtiyacı var Kürt sinemasının?

Yüz yıldan fazladır, Kürt varlığı ve kültürü zor, baskı, inkar, imha ve asimilasyona maruz kalmıştır. Kürt sineması bundan oldukça olumsuz etkilenmiş, her ne kadar belli çabalar olmuşsa da gelişimi önündeki engeller aşılamamıştır. Önder Apo'nun Kürdistan'da ortaya koyduğu devrimci sanat anlayışı, kapitalist modernitenin kadını metalaştırdığı sanat anlayışını tersyüz ederek, kadının kendi rengi, kendi bakış açısı ve iradesiyle sadece sinema alanında değil, tüm sanat dallarında yeni bir sanat anlayışı ortaya çıkarmıştır. Demokratik, ekolojik ve kadın özgürlükçü paradigma, kadının tüm yaşam alanlarında olduğu gibi sinemada da kendini gerçekleştirme önünü açmıştır. Kürt sineması önünde hala ciddi engeller var. Kürt filmleri hala her yerde yayınlanmıyor. Bu anlamda kapıların açılması için büyük bir mücadele vermek zorundayız. Ve maalesef Türkiye gibi geri kalmış birçok ülkede hayat felsefemizden korkuluyor ve çalışmalarımıza yasak getiriliyor.

Son olarak; başa döndürelim sizi. Kobanê'nin Dicle'deki karşılığı nedir?

Kobanê'nin Dicle'deki karşılığı; direniş ruhunu somut bir şekilde görmektir. Bu ruh zafere götüreren ruhtur. Ve bunu Kobanê'de görüp yaşadım. Filmin başarıyla bitmesi, halka ve tarihe mal olması bizim için en önemli kazanımdı.

Devlet yerine demokratik yönetim

Uygar toplumun gelişiminde gözlemlenen temel bir olgu, bağrında geliştiği toplumu zor ve sömürü aygıtları içinde giderek yutması, eritmesi ve bu olguya bağlı olarak Birinci Doğa ile ekolojik-simbioyotik ilişkiyi çözüp yıkarak onu sadece kaynağa dönüştürüp sömürmesi ve giderek tüketmesidir. Bu durumda toplumun iç çelişkileri mi, yoksa ekolojik çelişkilerle mi dağılacak güncellik kazanmış bir sorudur. Doğru olan da, uygarlıkta köklü ve olumlu bir dönüşüm yaşanmazsa, her iki çelişkinin hükümlerindeki birinci ve ikinci doğaların büyük felaketleri yaşamaktan kurtulamayacaklarıdır.

Toplumların uygarlıksız yaşayamayacağı, uygarca yaşayan toplumların zengin ve güçlü toplumlar olduğu türünden değerlendirmeler ideolojik olup, daha çok tahakkümcü ve sömürgeci elitin paradigmasını yansıtır. Sınıflaşma, kentleşme ve devletleşmenin vardığı düzey tüm etkili bilim çevrelerinde toplumsal kanser (biyolojik kanser de bu gerçeklikle bağlantılıdır) olarak değerlendirilmektedir. Bu konuda fazlasıyla gösterge mevcuttur. Nükleer silahlanma, çevre yıkımı, yapısal işsizlik, tüketim toplumu, aşırı nüfus artışı, biyolojik kanser, cinsel hastalıklar, artan soykırımlar bu göstergelerin belli başlılarıdır. Mevcut çelişkili ve kanserli uygarlığı tahakkümcü ve sömürgeci karakterinden çıkarıp dönüştürecek olan demokratik uygarlık-modernite, çıkış yolu olarak kendini gittikçe alternatif kılmaktadır. Doğru olan, eski uygarlığın çöküşünü tüm insanlığın çöküşü olarak görmek yerine, demokratik uygarlığın gelişimi ve başat hale gelmesi olarak değerlendirmektir. Bu durumda toplumsal kültürlerin daha kalıcı olduklarını, kültürlerin uygarlıklarını dönüştürme gücünde olduklarını, uygarlıklarını hem farklılaştırıp geliştirdiklerini hem de köklü dönüşümlere uğratma kabiliyetinde olduklarını bilmek önemlidir. Bir toplumdaki uygarlığın yıkılmasını köklü kayıp olarak değerlendirmek şurada kalsın, eğer kültürün hem yapısal hem de anlamsal olarak gelişmesine yol açmışsa, bu yıkılışı son derece olumlu bir gelişme olarak yargılamak gerekir. Eğer uygarlığın dönüşümüne yol açmışsa, bu gelişmeyi köklü kurtuluş ve özgür yaşama kavuşma olarak yorumlayabiliriz.

Demokratik ulusun ön koşulu

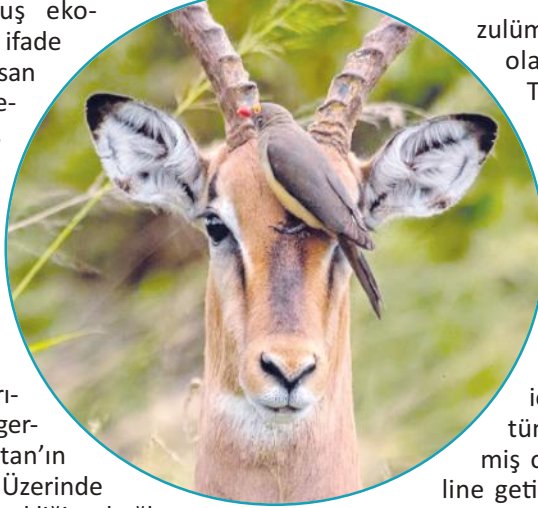
Kapitalist modernitenin ve esinlendirdiği sosyoloji biliminin demokratik ulus kategorisini işlememesi yapısal ve ideolojik hegemonyası gereğidir. Demokratik ulus sadece zihniyet ve kültür ortaklığıyla yetinmeyen, tüm üyelerini demokratik özerk kurumlarda birleştiren ve yöneten ulustur. Belirleyici olan yönü budur. Demokratik, özerk yönetim tarzı demokratik ulus olmanın başta gelen koşuludur. Bu yönüyle ulus-devletin alternatifidir. Devlet yönetimi yerine demokratik yönetim büyük bir özgürlük ve eşitlik imkânıdır.

Demokratik ulusun alternatif modernitesi demokratik modernitedir. Tekelcilikten kurtulmuş ekonomi, çevreyle uyumu ifade eden ekoloji, doğa ve insan dostu olan teknoloji demokratik modernitenin, dolayısıyla demokratik ulusun kurumsal temelidir.

Şafak vaktinin doğuşu

Sömürgecilik ve soykırımın yaşandığı bir vatan gerçekliği olsa da, Kürdistan'ın varlığı inkâr edilemez. Üzerinde tarihine ve toplum gerçekliğine bağlı ve layık şekilde özgür yaşamak isteyenlerin son ferdi durdukça varlığı devam edecektir. Ulus-devlet olmaması şanssızlığı değil şansı olacaktır. Bu sefer yeni bir sınıflı, ekoloji düşmanı kentleşmenin ve ulus-devletçi uygarlığın değil, Ortadoğu'da demokratik modernitenin şafak vaktinin doğuş yaptığı ve beşiğinde büyüdüğü vatan olacaktır.

***
Günümüz Kürdistan'ında ekonomi tam bir

zulüm ve ajanlaştırma aracı olarak kullanılmaktadır. Toplum aç ve işsiz bırakılarak tüm toplumsal niteliklerinden soyunmaya zorlanmakta, Kürtlükten vazgeçirme temelinde iş ve aş sahibi olabileceği belletilmektedir. İyi bir devlet veya şirket çalışanı olabilmek için hâkim ulusçuluğun tüm değerlerini özümsemiş olmak temel koşul haline getirilmiştir. Kürtlük, Kürt kimliğinde ısrar gözden düşmeye ve iş olanaklarını yitirmeye yol açmakta, açlık ve yoksulluğun gerekçesi yapılmaya çalışılmaktadır. Barajlar tarihî yerleşim yerlerini, tarım alanlarını, köyleri ve ekolojisi yutan canavar rolünü oynamaktadır. Kürt olgusuna hizmet edebilecek tüm maddi ve manevi kurumların içi boşaltılmakta, sonra sömürgeleştirilip Kürt özelliklerini yutma araçlarına dönüştürülmektedir. Bunun için her türlü zor ve ekonomik araç (para, iş, meslek, vb.) silah olarak kullanılmaktadır. Görünüşte politika ve ikti-

darla içli dışlı olmaması gereken ekonomik alanlar, Kürt gerçekliğini en çok kemirip tüketen alanlar haline getirilmektedir.

*** Demokratik ulus, ekolojik sanayileşme

Dünyanın birçok bölgesinde kapitalist modernitenin yaşadığı bu yönlü dönüşümü demokratik modernite paradigması altında çözümlenmeye ve alternatif çözüm araçlarını geliştirmeye büyük ihtiyaç vardır. Bu son emperyalist-sömürgeci silahın özellikle ekonomik yöntemlerle demokratik dönüşümü etkisizleştirilmesine fırsat tanımamak çok önemlidir.

Bunun için demokratik modernitenin üç temel aracını; demokratik ulus, ekolojik sanayileşme ve kullanım amaçlı sosyal pazar ekonomisini geliştirmek esas olmalıdır. Hem ekolojik sanayileşme hem de temel insan ihtiyaçlarına dayalı, kâr amaçlı olmayan ve toplumsal dayanışmaya hizmet eden toplumsal pazar ekonomisi en önemli araçlar olarak değerlendirilmek durumundadır.

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın savunmalarından derlendi.

Dayanışma, hayırseverlik, filantropi ve diğer şeyler

• Ruşen Seydaoğlu

Gazete Karınca

**"Kudüs seni unutursam
sağ elim de beni unutsun"[i]**

Yerkabuğu kırılır, yer sarsılır, yanardağ dilerse buna refleks gösterir. Tüm bunlar doğal bir seyirde oluyorsa ve kıyamet kadar gelişmiş teknoloji zaten elinizin altında sorun öngörülebilir, öngörülebilir olan da tedbir alınabilir hatta çözülebilir. Bu haliyle bile deprem politiktir; ancak işin içinde tahakküm varsa her şey, depreme giden yol, deprem anı ve sonrası daha politiktir.

Evlerimizin, neden zora girince ortadan kaybolan müteahhitler tarafından yapıldığı, kendi evimizin nerede, nasıl yapıldığına neden bu kadar yabancılaştığımız, nasıl yapıldığına bilsek de neden o yaşanmaz evlerde, binalarda, yaşamak, okumak, çalışmak zorunda bırakıldığı- mızın cevapları işin özü olsa da... Evler, binalar yerle bir olsun diye yapılamazdır. Saatlerce, günlerce o enkaz altında kaldıktan sonra birinin nefes alarak çıkması da aslında mucize değildir. İnsan elinden çıkmış yapıların altında kalmak ve sağ kurtulmayı beklemek salt metafizik duygularla açıklanamayacak kadar acı-gerçekçidir. İsnmak, barınmak, doymak tüm bunlara insan onuruna yaraşacak şekilde ulaşabiliyor olmak yaşamaya dahildir. Ölümüne de borçluyuzdur; insan onuruna yaraşacak şekilde ölmek ve görmülme "felaket" halinde de olsa taviz verilemeyeceklerdendir.

İşler böyle yürümediğinde yani evler yıkılabilir olduğunda, yıkıntılara insanlar yaşasın diye değil de ölmesi pahasına yeni binalar dikmek, zaten zengin olanları daha zengin yapmak için

makinelere girildiğinde, kalanların donarak, açlıktan ya da susuzluktan ölmesi umursanmadığında, cenazeler günlerce yol kenarlarında bekletildiğinde tutunacak dal, yine dayanışma olur...

Taşdığı tevazu, nezaket, eşitlik ve özgürlük motivasyonu dayanışmayı, dikey ve tek merkezli olan her şeye karşı üretir. Depremde birileri ölebilirken diğerlerinin yaşam koşulları sebebiyle ölüme karşı korunaklı olması eşitsizdir. Bazı evlerin yıkılabilir bazılarının yıkılmaz olması eşitsizdir. Deprem sonrasında bazılarının yeniden bir ev tutamayacak kadar yoksul olması ama bazılarının o yoksullara milyonları ya da maaşlarını bağışlayabiliyor olması eşitsizdir. Hatta deprem bölgelerine gönderilen ihtiyaç poşetlerinin "görevliler" tarafından açılacağı gibi bir kuralı o tüm kırılabilirlikle ilgili ihtiyacı olanı, onun olanı almaya gelene sesini yükselterek söylemek de eşitsizliğe dairdir. Dayanışma ise yardım etmeye, bağış yapmaya, acımaya karşı dili de pratiği de yeniden inşa edendir.

Çünkü 18. yüzyılın ilk yarısının aksine hayırseverlik, iyilikseverlik ya da filantropi pek de iç içe değil artık. Hepsini iki yüzyıl boyunca-aslında binlerce yıl boyunca-iktidar odaklarının ideolojik arka planlarıyla dejenerer edildi. Ne Sokrates'in kötülüğü var sayan ama onaylamayan purefilantropisi, ne Rahip Saint Pierre'in zulmederken, savaşırken sevap işlediğini söyleyenlere itiraz edip tutunduğu yardımseverlik kavramı işliyor.[ii] Filantropinin-tüm insan merkezci çağrışımlarına rağmen-önlem almaya çağırıyor, yaşamın istikrarsızlığını hesaba katarak sürekli bir huzurun imkanını arayan akli ve eylemi imar düzenlemelerine, güvenlikçi politikaların ruhsuz sitelerine ve hızlı tüketimle gelen zenginliğe kurban edilmiş halde. Sevap ise Hris-

tiyan, Müslüman ya da başka bir inancın iktidarla olan münasebeti ve merhamet mefhumu sebebiyle karmaşık ve pek de "kurtarmayan" bir öğreti olarak güncelliğini sürdürüyor. Meselelerin zaten eşitsiz başladığı iknasından sıyrılamıyor.

Arendt sanırım tam da bu sebeple "tarih bize sefaleti seyretmenin insanda ille de acıma duygusunu uyandırmadığını öğretmek için vardır..." diye fıslıyor. Bu fıslıtlı kendi gibi olanın acınası hale gelmesinden iğrenmek gibi, Fransız Devriminin, devrimcilerinin acıma duygusu tarafından ele geçirilip başarısız bir devrime sebep oldukları gibi kritik örneklere dayandığından başka türlü düşünemeye de alan açıyor.[iii] Topluma ısrarla pompalanan, yoksulluğun, felaketlerin kader olduğu ve bunun faillerinin bir anda kurtarıcı haline getirildiği ezberin acıma duygusuyla olan akrabalığını görmeye çağırıyor.

Tarih, muazzam bir kaynak, insan zihni de alabilirdiğine esnek... Yine o tarih bugünün harekete geçiren duygusunu tahlil ederken ve dayanışmayı acıma duygusuna kurban etmemeye çalışırken hafızayı ihmal etmemeyi, acıma duygusunun dikeyliğinden, imkanı yok, özgürlüğün çıkmayacağını, yaşanılanları hatırlatarak sunuyor.

"Kudüs seni unutursam sağ elim de beni unutsun" diyenler gibi... Geride kalanlara sağ elinin marifetini ona bakarak, o elin yaptıklarını-yapabileceklerini düşünerek ve bazılarının sağ elini kullanamayışını sorgulayarak karşı-harekete geçebileceklerini duygusunu taşıyor. Üstüne bir de yuvalandığımız toprağı, suyu, havayı savunmanın yurtseverlikle bağı, "bizim" için amentü oluşu geliyor akla. Çünkü yurtseverlik, sağ elin marifetine tevazuyla, nezaketle yaklaşmakla, böylesi bütünleşmiş bir anlamlandırmayı yaratmakla, yerinden ve birlikte ör-

gütlenmekle en azından bu amaçla yola çıkmakla mümkün olabiliyor.

Elbette, ne yaşadığımızı tüm boyutlarıyla idrak edebilecek ne de yas tutmaya başlayacak aşamadayız. Ama bu yüzyılın sınırsız tüketici aklının bile sandığımız kadar hızlı olmadığını anlayabilecek kadar olan bitenin farkındayız. Galiba yavaşlamakta ısrar edenler-direnenler-sanılanlardan daha maharetli. Belki de tüm olup biten bunca zaman hız sandığımızın nasıl da büyük bir yalan-gerçekdışılık olduğunun ispatı.

Her neyse... Çağların üzerinden atlanıyor, her çağ kendini diyalektikçe uygun, iç içe ve sürekliliği yaşıyor. Doğa, ona rağmen davranmakta ısrar ettikçe bir anda onlarca yıl öncesini geri getiriyor. O da ısrarla yavaşla diyor.

İşte dayanışmanın büyüğü biraz da bundan. Zamana yayılarak bir hevesin ya da popüler olana hemencecik uyum sağlamanın ötesinde kuruyor kendini. Yaptığı yardım değil ve merhametle tatlandırmıyor olup biteni. Eşit olanı, özgürlüğü yaratacak olanı inşa etmeye çalışıyor. Ne fikri ne eylemi ne de sağlıklı, güvenli, doğal olan yaşamı bir yerden başka bir yere taşıma niyetinde. Tam orada ya da burada, tahakküm depreminin sarstığı, etkilediği neresi varsa, orayı dayanışma alanına dönüştürmeye girişiyor. Sırf hayatta kalmak olarak yaşamayı değil ötesini, dayanışma hali olarak yaşamayı, bunun etiğini de estetiğini de orası ve orada olmaya, orada kalmaya kararlı olanlar kurabiliyor. Haliyle yavaş ve kararlı adımlarla ilerleyen dayanışma yaşıyor.

[i] Davut'un 137. mezmuru

[ii] Nora Şeni, "İnsan severlik, İnsani Yardım Hareketi ve Müdahale Görevi" içinde Oryantalizm ve Hayırseverliğin İlmihani, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2009.

[iii] Hannah Arendt, Devrim Üzerine, İstanbul: İletişim Yayınları, 2012

Roza Metina

Dewlet di bin kavilan de ma

Di 6'ê Sibate de navenda wê Bazarcixa Mereşê bi pileya 7.7 û 7.6 saet di 04.17'an de erdhejê em dikarin wekî felaketa sedsalê pêname bikin pêk hat. Vê erdhejê bandoreke mezin li ser bajarên Mereş, Amed, Edene, Osmaniye, Dîlok, Kîlis, Riha, Semsûr, Meletî, Hatayê kir. Dewleta ku tu tedbir negirt, bi xwe di bin kavilan de ma û ji bo vîya veşêre jî kesên alîkarî dikirin, asteng kir. Tevî vê felaketê jî polîtîkayên şerê taybet ên li dijî gelê kurd dewam kir. Kesên dewlet bi rê ve birin, êrişên xwe yê li ser Rojavayê Kurdistanê nesekinandin û bi ser de jî OHAL îlan kirin. Bi çapemeniya hawiz a di bin kontrola wan de jî heta ji dest hat xwestin vê rewşê rewşa nîşan bidin. Îktidara AKP-MHP'ê ev karesata wekî "qeder" pêname kir û qet qala tedbirên ku negirtiye, nekir! Dîsa wekî her carê fatûreyê giran û mezin ji gel hat birin. Serokomarê AKP'yî yê guh neda êş û qêrîna gel, li ber kamerayan ketibû tatêla şehkirina porê xwe. Cenazeyên li ser motosîklêtan hatin hilgirtin û ji aliyê guran ve hat xwarin qet ne li ser guhê wî bûn!

Hewldana guhertina demografyayê

Bi salan e di çarçoveya polîtîkayên şerê taybet û asimilasyonê de kesên Tirkiye bi rê ve birine polîtîkayên koçberiyê li bajarên Kurdistanê kirine meriyetê. Di salên 90'î de gelek gundên kurdan hatin valakirin, şewitandin, îşkence li kurdan hat kirin û koçberî li ser wan hat ferzkirin. Hat xwestin kurd ji bir û baweriya xwe, çand û hunera xwe dîr bikevin, asimîle bibin. Bi erdheja di 6'ê Sibate de pêk hat eşkere xuya kir ku vê sîstema bi salan e di jîminatîya kurdan dike bi tedbirên ku negirt û bi astengkirina alîkariyên ji bo mexdûran polîtîkayên koçberiyê dîsa xistiye meriyetê. Mexdûrên erdhejê terkî mirinê û qedera xwe hatin kirin. Bi vê yekê hewldana guhertina demografyayê jî derket pêş. Rayedarên dewletê di vê pêvajoyê de tenê bi dû berjewendiyên xwe ketine. Erdhejêde qet ne xema wan e. Jixwe ji wêne û dîmenên wan ên li qada erdhejê yê bi kêfxweşî dikenin ev rewş diyar dibe. Her wiha cihêkariyeke mezin jî di vê erdhejê de derket holê. Em bi mînakên şênber vê yekê rave bikin. Lê em vê yekê jî bir nekin ev mînakana ne tenê du heb, gelek in. Li navçeya Çermîkiyê ya Meletiyê timên lêgerîn û rizgarkirinê piştî ku dozger û hevalê wî ji bin kavilan derxistin herêm terk kirin. Li Semsûrê jî weliyan derbarê wali de wiha gotin: "Haya waliyê ji rewşa gel tune ye. Waliyê li navîşanên ku nasên wî tê de ne lêgerînê dide destpêkirin! Bi rojane hîn nehata li avahiyan hilweşiyane, nenêrine."

Rola medyaya alîgir

Wekî her carê vê carê jî medyaya alîgir ji bo kêmasî û qirêjiyên îktidara heylî veşêre li ser kar bû. Dewsa bibe deng û awaza mexdûrên erdhejê berovajî vê yekê dengê wan nebihîst. Yê xwestin dengê xwe bidin bihîstin jî hatin astengkirin. Mexdûrêkî erdhejê dema derket ber kamerayê û got "Erdogan got AFAD çûye alîkariyê ka Erdogan?" dengê wî ji aliyê televîzyona alîgiriya îktidarê dikir ve hat birin. Ekîba rizgariyê ya ji Başûrê Kurdistanê hatibû jî ji aliyê Qenal D'yê ve wekî ku ji Katarê bin, hat nîşandan. Manîpîlasyon û veşartina rastiya a ji civakê ya medyaya alîgir di erdheja 6'ê Sibate de jî derket holê. Rojnamegerên ku li qadên erdhejê rastî radigihandin bi binçavkirin, girtin û gefxwarinê hat xwestin ji qadan dîr bikevin. Tenê destûra çapemeniya alîgir a li qadên erdhejê dihat dayin.

Ne felaket komkujî ye

Xebatkarên çapemeniya azad wekî qadên erdhejê heta niha ji her qadê hatine dîrxistin. Niha jî gelek jê di girtîgehên de ne. Lê belê têkoşîna xwe li vir jî didomînin. Rojnamegerên ji rastiya civakê re xizmetê dikin ji girtîgehê peyama xwe ragihandin û gotin ew li gel mexdûrên erdhejê ne. Rojnamegerên girtî yê li

ser erdhejê peyama xwe bi rê kirin wiha gotin: "Ev ne felaket komkujî ye." Di heman demê de ragihandin ku wan hewl dane ji bo kesên di bin bandora neyînî ya erdhejê de ne alîkariyê bidin hevdu lê belê ev yek ji aliyê rêveberiya Girtîgeha Sincanê ve hatiye astengkirin. Lê wan bi israra xwe ev astengî derbas kirine. Her wiha hinek komên xwestin li herêmên erdhejê provakasyon û aloziyê gur bikin jî hem welaatî hem jî rojnameger kirin hedefa xwe û êrişî wan kirin. Li Hatayê komeke çekdar êrişî nûçe-gîhana TELE1 Hazal Guven û kameraman Umuncan Yituk kirin. Rojnameger bi wesayîtekê jî cihê bûyerê dîr ketin. Hedefgirtina rojnamegeran hewldana binpaçkirina kêmasî û qirêjiyên sîstema heylî ye. Her wiha girtiye bi navê Yaşar Savcı yê di Girtîgeha Turkoglu ya Mereşê de dihat girtin, da zanîn ku di dema sewqirinê de îşkence li wan hatiye kirin. Heta ji ser hişê xwe ve biçin lîxistin jî li wan hatiye kirin.

Li welaatê ku mafê erdhejêde, rojnameger, siyasetmedar, parêzvanên mafên mirovan nayê parastin tenê derdê îktidarê girtina deng e. Bi hezaran mirov niha di bin kavilan de ne lê belê îktidar li ser vê karesatê jî tenê hilbijartinê difikire. AKP'ê li Silopiya yê bi rêya PTT'ê ji ciwanên ku wê îsal cara yekem di hilbijartinan de deng bidin, zêrfên ku navên ciwanan li ser, şandin û ji wan deng xwest. Ciwanan jî bertek nîşanî vê dan û wiha gotin: "AKP bila beriya her tiştî bi hewara mexdûrên erdhejê biçê."

Sepana OHAL'ê

Îktidara heylî ya ku bi hewara erdhejêdeyan ve neçû xwest erdheja pêk hatiye veguherîne fersendê. Ji bo daxwaz û armancên di dilê xwe de pêk bîne OHAL îlan kir. Bi sepana OHAL'ê dixwaze civakê têxe binê kontrola xwe. Em dikarin bêjin ji bo tîkêçûyina hêza piştewaniyê jî ev wekî taktîkekê tê bikaranîn. Ev di heman demê de tê wateya binpaçkirina kêmasiyên AFAD'ê. Bi vê yekê naxwazin kes pîrsa "Ka 9,3 milyar lîre baceyan erdhejê yê di 2022'yan de hatine komkirin?" bike. Di heman demê de jî tê gotin li herêma erdhejê jî 17 hezaran zêdetir girtî hene û girtî jî terkî qedera xwe û mirinê hatine kirin. Girtî jî ber nikarin bi malbatên xwe re hevdîtinê bikin ev jî bandorê li ser derûniya wan dike. Hinek caran jî dibe ku bibe sedema travmayekê jî. Em dikarin bêjin ji bo dengê girtîyan neyê bihîstin jî sepana OHAL'ê di meriyetê de ye.

Polîtîkayên terbiyekirin û cezakirinê

Îktidara ku vê kaos û krîzê nikare bi rê ve bibe hîn xebatên lêgerînê yê di bin kavilan de bi dawî nebûbûn dest bi rakirina kavilan kir. Li hember vê yekê jî ekîbên biyan ên ji derve hatibûn bertek nîşan dan û bi lîv kirin ku ew nabin hevparên vê komkujiyê û gotin ew ê xwe paşde bixşînin. Kesên bertek nîşanî komkujî û kêmasiyên îktidarê dan jî bi awayên cuda hat xwestin bîn cezakirin. Jina hemşîre di weşana zindî de

ji ber kêmasiyên bertek nîşanî hukumetê da. Bi lezginî derbarê wê de girtêk hat girtin. Polîtîkayên terbiyekirin û cezakirinê bi ser mexdûriyeta erdhejêdeyan de jî di mertiyetê bûn. Weliyên ku li herêmên erdhejê kîsên arvan û komirê bi hev dirûtin û hewl dan konan çêbikin û xwe di binê de jî li ber kamerayan li pêşberî bi milyonan kesî, heqaret kir. Tenê bi heqaretê nema bi ser de jî alîkariyên ji bo erdhejêyan hat astengkirin. Em çend mînakên vî yê şênber bidin. HDP, Pêkhatiyên Ked û Demokrasiyê bi hevkarîya sazi û dilxwazan, ji bo ji birînên gel re bibe derman li her bajarî maseya qeyranê û kampanyayên alîkariyê dan destpêkirin. Lê belê îktidara heylî ji bo ev alîkarî bîn astengkirin her tişt kir. Polîsan TIR'a alîkariyê ya ku HDP'a Mêrdînê jî bo mexdûrên erdhejê yê Meletiyê şand, li tîketa navçeya Wêranşarê ya Rihayê desteser kirin. Polîsên ku TIR desteser kirin dan zanîn de jî bilî alîkariyên AFAD'ê destûra tu alîkariyan nedin. Wekî vana em dikarin gelek mînakên astengkirina alîkariyan rêz bikin. Bi van polîtîkayên îktidarê karesata ku pêk hat veguherî komkujiyekê mezin.

Heqaret li mexdûran hat kirin

Îktidara AKP-MHP'ê ya di bin kavilan de ma ji bo vê yekê veşêre êrişî mexdûrên erdhejê kir. Serokomarê AKP'yî Tayyip Erdogan ê di roja sêyemîn a erdhejê de bi sedan parêzvan dabû dora xwe û çûbû Hatayê ji mexdûrên erdhejê re got "Bênâmûs, bêşeref". Serokomarê hemû alav û derfetên vî welaatî ji bo xwe seferber dike bi ser de jî li ber kamerayan li pêşberî bi milyonan kesî, heqaret kir. Tenê bi heqaretê nema bi ser de jî alîkariyên ji bo erdhejêyan hat astengkirin. Em çend mînakên vî yê şênber bidin. HDP, Pêkhatiyên Ked û Demokrasiyê bi hevkarîya sazi û dilxwazan, ji bo ji birînên gel re bibe derman li her bajarî maseya qeyranê û kampanyayên alîkariyê dan destpêkirin. Lê belê îktidara heylî ji bo ev alîkarî bîn astengkirin her tişt kir. Polîsan TIR'a alîkariyê ya ku HDP'a Mêrdînê jî bo mexdûrên erdhejê yê Meletiyê şand, li tîketa navçeya Wêranşarê ya Rihayê desteser kirin. Polîsên ku TIR desteser kirin dan zanîn de jî bilî alîkariyên AFAD'ê destûra tu alîkariyan nedin. Wekî vana em dikarin gelek mînakên astengkirina alîkariyan rêz bikin. Bi van polîtîkayên îktidarê karesata ku pêk hat veguherî komkujiyekê mezin.

Bandora erdhejê ya li ser zarokan

Zarok sîberoya civakê ye û pêşketina zarokan vê sîberojê bi teşe dike. Loma derûnî û tiştên li ser wan bandora xwe çêdikin gelekî giring in. Di erdheja pêk hat de herî zêde em dikarin bêjin zarok û jin êşyan. Ger xizmetek baş ji bo zarokan di dema xwe de neyê dayin dibe ku bi derengî bikeve. Fona Alîkariya Lezgin a ji bo Zarokan a Navneteweyî ya Neteweyên Yekbûyî (UNICEF) bi daxuyaniya da eşkere kir ku 4,6 milyon zarok ji erdheja li 10 herêman pêk hatiye, bi bandor bûne. Zarokên li herêmê malbatên wan jiyana xwe ji dest dane bi hinceta tenduristiya wan ne baş e dibin bajarên cuda. Ji axa xwe tîn qutkirin. Bi vê yekê re rêya bişavtinê jî li wan vedibe. Ji bo sîberojê ronî pêdivî bi sistemeke demokratîk, wekhev, hevpar û mafên zarokan diparêze, heye. Ne ji sistemeke yekperest a ku dibêje: "Yek al, yek millet, yek dewlet!" Li gor daneyên dawî ji hezarî zêdetir zarok niha bê malbat mane û çarenûsa van zarokana ne diyar e. Metirsiya ku sîstema heylî wan zarokana li gor armancên xwe mezin bike û ji bo karên xwe yê ne baş di sîberojê de wan bi kar bîne jî heye.

Feraseta tayinkirina qeyûm dewam kir

Feraseta tayinkirina qeyûm a bi destên îktidara AKP-MHP'ê di erdhejê de jî dewam kir. Li Bazarcixa navenda erdhejê qeyûm tayînî Navenda Koordînasyona Krîzê ya HDP'ê hat kirin. Leşkerên ku ji bo rizgarkirina weliyên di bin kavilan de seferber nebûn ji bo tayinkirina qeyûm ketin rêzê û alîkariyên ji bo erdhejêdeyan hatibûn

komkirin jî hatin talankirin. Li dijî feraseta talankirinê û ya tayinkirina qeyûman dilxwazan û HDP'yîyan çong danenîn û alîkarî dîsa bi destên xwe gihandin herêmên erdhejê.

Talankirina xwezayê dewam kir

Bi salana talankirina xwezayê ya bi destên leşker, polîs û cerdevanên girêdayî dewletê dewam dike. Darên herêmên Kurdistanê tîn birin û daristan tîn şewitandin. Li navçeya Hezroyê jî di bin navê "alîkariya ji bo mexdûrên erdhejê" de bi derfetên şaredariya navçeyê cerdevanan dest bi birina daran kirin. Em ji vê yekê jî fam dikin ku sîstema heylî her aloziyê jî xwe re vediguherîne fersendê û di her fersendê de jî zirarê dide gelê kurd û xwezaya Kurdistanê.

Efûya îmarê

Bi efûya îmarê jî ewlehiya canê gelek kesî ket bin xetereyê. Bi destên AKP'ê di nava 21 salan de 11 efûyên îmarê hatine derxistin. Herî dawî di 2018'an de dîsa efûya îmarê derxistiye û bi vê yekê 6 milyon konut û avahiyan belgeya qeydê wergirtine. Li 10 bajarên erdhejê bandoreke mezin li wan kir 294 hezar û 165 avahî di çarçoveya efûya îmarê de ketine bin parastina qanûnî.

Ne mirov qaseyên pereyan hatin rizgarkirin

Li welaatê ku em dijin îktidarên heylî heta niha tu giringî nedane canê mirovan. Vê yekê jî bandora xwe li ser gelek tiştî kiriye. Di erdhejê de jî ne mirov qaseyên pereyan hatin rizgarkirin. Li Kuçeya Pınarbaşı ya navçeya Dulkadiroglu ya Mereşê dema ku 12 kes di bin kavilan de mabûn û li hêviya rizgarkirinê bûn bi vîncê berê qaseya Qursa Kuranê ya Hicretê hat derxistin. Her wiha dildareke AFAD'ê ya ku nexwestibû navê xwe bide di roportajeke dabû JINNEWS'ê de diyar kir ku li Amedê beriya ku mirovên di bin kavilan de bîn derxistin, ji bo rizgarkirina qaseya banqeyekê hewleke mezin hatiye dayin.

Definkirina bi komî

Yek ji dîmenên herî zêde bandor li ser rih û binhişîya mirov kir dîmenên definkirina bi komî ya cenazeyên kesên ji ber erdhejê jiyana xwe ji dest dabûn bû. Ev jî nîşan dide ku rêza li hemberî mirovan ketiye çî astê. Li hemberî vê yekê 45 sazi û dezgehên di nav de rîxistinê tenduristiye, mafên mirovan û hiqûqê hene diyar kirin ku qurbanîyên herêmên erdhejê divê li gorî kevneşopî û rêzgirtina civakê werin definkirin. Dîsa Dayikên Şemiyê jî di çalakiya xwe ya hefteya 934'an de tîkildarî mijarê ev tişt gotin: "Divê mirî li gorî rûmeta mirovahiyê bîn definkirin."

Dewlet di bin kavilan de ma

Me careke din jî di vê erdhejê de dît ku ya girîng hevgerîna gelan a ji dil e. Li dijî komên faşist ên xwestin provakasyonê çêbikin, li dijî bicihkirina cerdevan, leşker û hêzên paramîlîter ên li herêmên erdhejê, li dijî kesên sîcê nefretê dikin, li dijî sepana OHAL'ê, li dijî hewldana guhertina demografyayê, dîmenên îşkenceyê, cenazeyên ji aliyê guran ve hatin xwarin û dîmenên hilgirtina cenazeyên bi motosîklêtan pêdivî jî hêzeke xurt û hevpar a gelên li Bakurê Kurdistan û Tirkiyeyê heye. Li dijî feraseta dewleta ku di bin kavilan de ma, dema dema xwedîderketina li hev e.

Bêrîtan Zagros

Li Başûrê Kurdistanê ne şoreş dij şoreş xwe rêxistin dike!

► Li Başûrê Kurdistanê ne tenê bi qanûnan, lê bi rêya zextên civakî û psikolojîk, fetwayên Wezareta Ewqaf (Dîn), pêkhatayên olî û hizbên îslamî jî bi bahaneya ku ev têkoşîn bi xeta neoliberalîzmê ku nûnertiya pêşxistina şewazê jiyana rojava dike, dijbertiya têkoşîna azadiyê ya jinan dikin, teşhîr dikin. Bi vî awayî têngîştineke çewt li dijî têkoşîna azadiyê ya jinan çêdikin.

Bi serhildana “Jin Jiyan Azadî” ya li Rojhilatê Kurdistanê re têkoşîna azadiyê ya jinê bû yek ji rojevên sereke yên cîhanê. Dikarin bêjin ev bang, bi qasî bû îlham ji hemû jinan re, tirsêkî mezin jî xist dilê desthilatdaran. Ev tirs mezin a li hemberî serhildana bi pêşengiya jinan, êrişên nû yên îdeolojîk jî bixwere anî. Li aliyekî vê têkoşînê hêviyê mezin da jinan, li aliyekî din bi tirsê ku wê civak bi pêşengiya jinan li dijî desthilata wan derkevin jî pergala ketin nava liv û tevgerê. Balkêşe tevî Başûrê Kurdistanê hevşinore bi Rojhilatê Kurdistanê re û di warê çand û ziman de jî zêdetir nêzî hev in, bandora ku têkoşîna jinan li qada navnetewî kir li Başûr nekir. Helbet sedema wê desthilata Herêma Kurdistanê, hizbên bi rejîma Îranê re di nava peywendiyê xurt de ne, tevgerên îslama siyasî û her wiha sansûra ragihandina zilamsalar û alîgir a şerê taybet roleke mezin lîst. Dihate hêvîkirin ku li Başûr jî heman refleksi li dijî qetilkirin û destdirêjiya li ser jinan û bêmafîyê pêşbikeve, lê nîqaş berovajiyê berjewendiyên jinan pêşketin. Eqliyeta zilamsalar ya li Başûrê Kurdistanê daxwaz û nerazîbûnên jinan berovajî kirin û li dijî jinan ketin nava êrişêke piralî, ji bo pêşî li her hewldaneke wan a pêşbikeve bigirin. An go hîn tovê vê fikrê pêşneketî xwestin serê wê biperçiqînin û wan bitirsînin. Nîqaşên li dora şewitandina eba û laçikan û ‘cinsiyetê’ rojava serhildana “Jin Jiyan Azadî” guhert û berovajî kirin. Dijberî hemû cîhanê desthilata Başûr ya zilamsalar arastekirineke berovajî kir.

● Destkeftên jinan di bin metirsiyê de ne

Di rastiyê de li cîhanê jî tevî mezinbûna têkoşîna azadiyê ya jinan jî gelek mafên jinan bi têkoşînê û berdêlên mezin bidest xistine jî hêdî hêdî dikevin metirsiyê. Li gorî rapora Weqfa Jean-Jaures û komeleya femînîst Eqûipop mafên ku jinan bi têkoşînê bi dest xistine dûbare jî dest didin. Di raporê de bi taybet rewşa jinên Afganîstan û biryara Dewletên Yekbûyî yên Amerîkayê ya li di mijara mafê jî berbirina zarokan (kûrtajê) weke nimûne hatiye nîşandan. Lê heman metirsî li gelek deverên din ên cîhanê jî heye. Yek ji nimûneyên wê jî betalkirina ‘Peymana Stenbolê’ ye. Heman metirsî lê bi şewazeke cûda li Başûrê Kurdistanê û Iraqê jî heye. Gelek qanûnên kêmek di berjewendiyên jinan de ne gelek caran dikevin nîqaşê û hewla guhertina wan tê kirin. Jixwe jin li cihê bikevin tevgerê mafên xwe yên ji dest dane qezenc bikin, di nava hewldanê de ne ji ya heya paşdetir neçin. Dixwazim gotinê bînim ser metirsiya li ser jinên Başûrê Kurdistanê.

● Li Başûrê Kurdistanê dijberiya têkoşîna jinê

Li Başûrê Kurdistanê ne tenê bi qanûnan, lê bi rêya zextên civakî û psikolojîk, fetwayên Wezareta Ewqaf (Dîn), pêkhatayên olî û hizbên îslamî jî bi bahaneya ku ev têkoşîn bi xeta neoliberalîzmê ku nûnertiya pêşxistina şewazê jiyana rojava dike, dijbertiya têkoşîna azadiyê ya jinan dikin, teşhîr dikin. Bi vî awayî têngîştineke çewt li dijî têkoşîna azadiyê ya jinan çêdikin. Bi taybet bi bahaneya ku sistema sermayedar hewl dide şewazê jiyana Rojava û azadiya sexte bixwe nava civakê û bê-exlaqî pêşdikeve, vî carê ew jî li ser bedena jinê siyaseteke desthilatdariyê ya zilamsalar pêşdixe û hewl dide jinan zêdetir binixêmin, bixin nava malê ku li ber paşverûtiya civakî û zilam ranebe. Yanî ev rehenda îslamî ya siyasî bi taybet di van salên dawiyê de li ser jin û malbatê kar dike. Nexasim endazyariya malbatê dikin û hewl didin bi navê îslamê şewazê pêçan û çanda Ereba bi rêya jinê bixin nava civaka Kurd de.

Ku nîqaş li ser têkoşîna jinê, hebûna jinê ya di nava civakê de û rola wê were meşandin nakokî jî derkevin. Bêguman ev di aliyekê de erênî û asayî ye. Dikarin wan nîqaşan weke encama têkoşîna jinê jî bibînin lê, bi şertê ku yên li beramberî vî eqliyeta zilamsalar û dij jinê têdikoşin wêrek, azadîxwaz û di warê îdeolojîk de têr û tijî bin. Mixabin ji ber xebateke hev-girtî ya jinan li Başûrê Kurdistanê nîne û jin hemfikir nînin, ji bo hemû êrişên derve vekirîne û gelek caran jî van êrişan bi destê jinan li dijî jinan pêk tînin. Ji ber lawazî û nesareriya jinan li ser mijarên teorîk, îdeolojîk û têkoşîna gerdûnî ya jinê gelek caran li cihê têbikoşin, ji tirsên hesasiyetên olî yan xwe didin paş û bêdeng dikin, yan jî dikevin dijberiyêke bê encam ku nikare guhertinê di yê li hemberî xwede çêbike.

● Astengiyên li pêşiya têkoşîna jinê

Dixwazim nivîsê li jêr çend sernavan de kûrt û cewherî binivîsim û bi rêya vî jî bigihim encamê. Li gorî parçeyên din ên Kurdistanê di gelek mijaran de destê jinên Başûrê Kurdistanê

vekirîtir e û derfetên têkoşîn û xwe rêxistinkirinê zêdetir e. Lê ji ber siyaseta desthilata Başûr a malbatî û hizbî, parçebûna di giştî de, civak û jin jî parçe bûye. Ev parçebûna zêde ya jin û civakê astenge li pêşiya parastina destkeftiyên jinê û mezinkirina têkoşînê. Dema mijar li ser jin vebe û di navenda nîqaşê de jin hebe, beşeke zêde ya jinan li rex hev nasekin, berovajiyê wê li gorî ajandaya partî û grûbên ku girêdayî wan in tevdigerin. Jinên li ser xetêke îslamî, jinên li ser xeta sistema sermayedar a bi pêşengiya Amerîka û Brîtanîya, jinên ser bi partiyên desthilatê hene. Ev hemû beşên ku min gotin, ji civak û jinê qut in û di jor de dimînin. Gelek rêxistin û înisiyatîfên bi navê jinan hatine avakirin di çarçoveya bajarên mezin de dimînin û nikarin xwe bigihînin hemû jinan. Lewma rêjeya kuştinên jinan, dest-dirêjî û her cûre zilma li jinan tê kirin zêde ye. Jin neçarê xwekuştinê tenê kirin, lê bertekeke cidî li dijî qirkirina jinê nîne. Berê carna daxuyaniyê çêbûbin jî, şopandina dozên jinan û rojevîkirina wê lawaz maye. Jin di navbera eniya modernîte û olperestiyê de asê mane û ne xwedî alternatîfêke xurt ya herêmî ne. Helbet dibe were gotin, çawa bê alternatîv in. Dikarin bi hêsanî bêjim ku jinên Başûrê Kurdistanê gelek ji rêxistinên xweser ên jinên Kurd û jinên cîhanî û Rojhilata Navîn qut û bê agahî ne. Mijara jinê li Başûrê Kurdistanê rojava wan ya sereke nîne.

Beşeke kêma a jinan jî dibin navê azadiya jinê de li pey azadiyê sexte, çemka azadî û wekhevîyê ya rojava û sistema sermayedar in. Li cihê bixwe li gorî rastîya herêmê hinek alternatîvan peyda bikin, hewl didin kirasê Rojava li herêmê bikin ku ne li gorî rastîya vir ya civakî gengaz e, ne jî raste. Ji ber vê bi literatûreke neoliberalîzmê û kapitalîst hewl didin

û Îranê li Silêmaniyê kefiye û eba şewitandin, li seranserê Başûr hatin teşhîrkirin û bêdengkirin. Piştî wê rojev bi temamî guherî li ser dijberiya jin. Îradeyêke li beramberî van êrişan raweste û civakê hişyar û perwerde bike jî lawaze an jî gelek caran nîne. Ev lawaziya heya û nebûna fikreke bihêz li pişt van rêxistinên jinan dibe sedem di her êrişêke îdeolojîk de bikevin bêdengiyê û xwe ji mijarê dûr bigirin.

Girêdayî mijarê niha demêke li Başûrê Kurdistanê nîqaşêke germ li ser têngîna cinsiyet an jî zayendê heye. Li ser pênameya cinsiyetê û perwerdeyên li zankoya Amerîka an jî li hinek zankoyên din tînin dayîn bi bahaneya ku bangeşe û rewatî bi zayenda sêyemîn (Hemrêgezîxwaz-LGBT-I) rûberûyê nerazîbûnên tînin. Li gorî aliyên îslamî û beşeke giring ji civakê ev mamoste û çalakvanên jin hewl didin hemregezîxwazî li nava civakê Kurd û misilman de rewşa bikin û şewazê jiyana Ewropa bixin nava civakê de. Ji ber bakrawintek e bihêz a tevgerên femînîst û agahiya derbarê têkoşîna jin a di dîrokê de û teoriyên li ser nasnameya zayendan nîne, nîqaş di çarçoveyêke teng de diçe û vediguhere dijbertiya li têkoşîna azadiya jinê. Di rastiyê de bi rêya zankoyên biyanî hewleke heye şewazê jiyana liberal di nava civakê de pêşbixin, lê aliyên îslamî vî dikin bahane ji bo li têkoşîna azadiya jinê bixin û paşve bibin.

Li beramberî van hewldanên neoliberal û nûnertiya sistema sermayedar, tevgerên îslama siyasî jî siyaseta xwe li ser bedena jinê pêşdixin û weke rêyêke alternatîf şewazê cil û bergên îslama siyasî ku zêdetir çanda Ereba a zilamsalar temsîl dike pêş dixin. Hem sistema sermayedar hem jî tevgerên îslama siyasî siyaseta xwe li ser bedena jinê pêşdixin û dixwazin jin jî

herdu rêyan rêyêke hilbijêre. Herdu jî di heman deriyê re derbas dibin û ti hewleke ji bo parastina mafê jinê nîne. Her sistemeke îdeolojîk ya siyaseta xwe li ser bedena jinê di afirîne, mîsogere ku dibin wê de dijbertiyêke mezin a azadiya jinê heye.

Mixabin li beramberî van herdu xetên îdeolojîk yên jinê îstîsmar dikin û li ser wê xwe bi sazî dikin û hemû civakê dikin koleyê xwe, xeta îdeolojîya azadiya jinê kêma e, an go lawaz dimîne. Ji ber vê li cihê ku jin zêdetir vî xetê tercîh bikin beşeke giring yek ji van herdu xetên din ên tam berovajiyê azadiya jin û civakê û çanda Kurdî tercîh dikin.

Di vî wateyê de jinên Başûrê Kurdistanê di gelek mijaran de peywendiyê xwe bi tevgerên jinan ên cîhanî yên ji bo azadiyê têdikoşin re nîne. Eger hebe jî gelek kêma û kesî ye.

● Li dijî tevgera azadiya jinê êriş, reşkuji û gef

Desthilata Başûrê Kurdistanê bi sansûrên li ser weşanên Teverga Azadiya Jinên Kurd û tevgerên sosyalîst pêşî li pêşketina xeta sêyemîn digirin. Bi taybetî ji bo astengkirina xebatên alternatîf ên jinan serî li her rê û rêbazê didin. Nimûneya vî ya herî berçav jî sûikasta li dijî hevala Nagîhan Akarsel e ku ji bo pêşxistina jineke azad dixebitî û xebatên akademîk ên ji bo perwerdekirina jinan bi rêya akademiya Jineolojiyê pêşdixist. Ev jina pêşeng bû armanca êrişên dewleta Tirk û hevkarên wê yên herêmî. Ji bo pêşî li xebatên jinên azad bigirin, dewleta Tirk bi hevkarîya PDK'ê û hinek kirêgîrên xwe yên din bi gef, mal, pere û hwd hewl didin jinên lêgerîna azadiyê hene û nêzî Teverga Azadiya Jinê disekin û hêviyê di wan de heye, bixin. Eger nekarîn bixin jî bitirsînin û dûr bixin. Di van demên dawî de êrişên dewleta Tirk ên piralî ne tenê li dijî welatparêzan, li dijî her jineke nêzî xeta azadiyê ya jin a Apoyî dibe jî heye. Heta ya jinan bi şewazeke hîn xetertir û piralî ye.

Weke encam hem tevgerên îslama siyasî hem jî nûnerên neoliberalîzmê yên çavkaniya wan Rojavayê xwe di zankoyan de, li navendên fikrî û îdeolojîk rêxistin dikin û bi vî awayî xwe berbelavê hemû civakê dikin. Ev xwe rêxistinkirina bêdeng û ji bin ve eger wisa biçe û têkoşîneke radikalekî û cidî li beramber nemeşe, dibe metirsiyêke cidî ji bo têkoşîna azadiya jinê li Başûrê pêşbixe. Xeta sêyemîn jî karê herî zêde bike, divê xebatên perwerdeyî yên piralî hebin û hewl bidin li nava zankoyan, dibistanan, navendên fikrî û rewşenbîrî û hwd de xwe rêxistin bikin.

Ev qutbûna jinên Başûrê Kurdistanê jî têkoşîna azadiyê ya jinên Kurd û cîhanê divê derbas bibe û jin hevparê têkoşîna kolektîv ya navnetewî ya bi pêşengiya fikrê Apoyî çêdibe, bibe. Ji ber vê jî du baskan ve giringe ku Teverga Jinên Kurd peywendiyên xwe ne tenê li ser mijarên netewî, siyasî, li ser mijarên fikrî û jin jî bi Başûr re pêşbixin û wan jî tevî organizasyonên cîhanî bikin. Lê di rewşa heya de dikarin bêjim metirsiya li ser jinan li cihê kêma bibe, zêdetir dibe. Divê jin neçarî yek ji wan herdu rêyan ku wê kole dikin nebin. Ev jî dikeve bin berpirsariya tevgerên jinan û bi taybet jî Teverga Azadiya Jinên Kurd de.

bandorê li çîna navîn a civakê û jinan bikin. Helbet vî bandor li beşeke jinan kiriyê. Bi taybetî bi fonên dewletên Rojava semîner, panel, sempozyum û hwd li zankoyan rêxistin dikin. Lê dema li meydanî temaşe dikî, ti kar û çalakiyêke wan ya berçav nîne. Yanî ev beş zêdetir di çarçoveya zankoyan û çîna navîn de kar dikin. Ji ber vê nikarin bêjin ev rêxistin an jî grûbên jin û hwd ji bo azadiya hemû jinên herêmê têdikoşin.

Beşeke din a jinan jî ser bi partiyên îslamîne û li ser xêzansazî û pêçanê (hîcap) kar dikin. Dibe beşa herî çalak û bandorê li civakê dikin jî ev beş be. Ji ber sedî 80'yê civaka Başûrê Kurdistanê di bin bandora îslamiyê de ye û ev jî hiştiye ku îslamî siyasî zêdetir xwe li herêmê bi sazî û rêxistin bike. Yê herî sosyolojiya herêmê baş bikar tînin ev hizbên îslamî ne. Ev tevgerên îslamî yên îxwanî û selefî bi xwe rêxistinkirina Fetûllahiyan û dîsa AKP'ê re ji perwerdeyê destpêkirin û nifûsê beşeke mezin a civakê kirin. Me di nivîsêke berê de jî îşaret pêkiribû ku salane Komeleya Dadgeriya Kurdistanê ‘Merasîmên Taca Zêrîn’ ya bi hîcapkirina zarokên keç di serî de li Helebce, Hewlêr û Silêmaniyê li gelek deverên din rêxistin dike. Hejmara van zarokên keç an jî jinên ciwan salane hezaran derbas dike. Di van demên dawiyê de jî dibin navê hevşengiya xêzanê de dest bi endazyariya malbatê ku mirov dikare bêje xêzansazî ye, kirin e. Hemû çemka wan ewe ku jin îtîat ji mêr re bike û li gorî pîvanên şerîetê û olî bijîn. Yê li derveyî vî bijîn weke kafir, bêîman û ‘bêexlaq’ binav dikin. Helbet vî wisa bi eşkereyî nekin jî, dema jinek rûberûyê destdirêjiyê were li cihê teca-wizkar an jî zilamên destdirêj bîn şermezarkirin, jin tînin tawanbarkirin û cil û bergên wan weke bahane tê nîşandan. Hewl didin di saetên şevê de, li hinek qadan hebûna jinê kêma bikin. Rojane semîner, panel û civînên van hene û bi çend tel-evîzyonan jî li ser kar dikin.

● Li ser jinê rakêşiya îslama siyasî û neoliberalîzmê

Dem a jinan weke piştgiya serhildana Rojhilatê Kurdistanê

Serxwebûn pêwistiyeke lezgîn e

● Newaya Jin

Werger: Nergîz Îsmail

Seroka Rêxistina Çanda Jin û Zarokan, her wiha rojnamevana ji parêzgeha Zîqar ya Başûrê Iraqê Mûna El Hîlalî derbarê rewşa jinan a li Iraqê de bersiv da pirsên me. Mûna El Hîlalî bibîr dixê ku karê wê yê sereke berevaniya mafên jinan û herwiha parastina mafên mirovan bi giştî ye. Aktivîsta jin dibêje "Xebata me ya herî dawî ew bû ku em bikarin parastinê di nava zagona malbatê de bi cih bikin. Em niha bi rayedarên herêmî, çalakvan û rêxistinên civakî re dixebitin".

Mûna El Hîlalî, anî ziman ew ji ezmûnên jinên Kurd sûd werdigirin û da zanîn jinên Kurd di warê siyasî û mafên jinan de pêşeng in. Mûna El Hîlalî her wiha anî ziman mafên siyasî yên jinên Iraqê nîne û got serxwebûn ji bo jinan pêwistiyeke lezgîn e. Berfirehiya nixandîna mafên jinan hûn dikarin di hevpeyvinê de bibînin.

Birêz Mûna El Hîlalî, kuştina jinan li Iraqê û gelemperiya cihanê didome. Hûn sedemên qirkirina jinan çawa dinirxînin?

Sedemên sereke yên dibin sedema qirkirina jinan li gorî min ev e; jin her tim dibin qurbanîyên nakokiyên paşverûtiyê û eşîrtiyê yê heya. Di van pevçûnan de çî li ser asta herêmî û çî di qada navneteweyî de jin her tim winda dikin. Di encama van pevçûnan li parêzgehan, gundan, li her deverê, her wiha di nava eşîran de ya ku winda dike jin e.

Derbarê qirkirina 3'ê Tebaxê ya li Şingalê de ku herî zêde jin bûn qurbanî, nixandina we çiya?

Bêguman ji roja yekê ve, dema me nûçeya jenosîda Êzîdîyan bihîst, me xemgîniya xwişk û birayên xwe yê Êzîdî parve kir. Ew beşeke ji gelê Iraqê ne, beşeke bingehîn in. Xwişk û birayên me ne. Îmamê Elî dibêje: "Eger em di ol de nebin xuşk û bira, lê di warê mirovî de xuşk û biratî heye". Em li gel wan bûn û me piştgirî da wan. Bi rêya platformên navdewletî, herêmî û di heman demê her çalakî, komxebat û karên em beşdarî wan dibûn de, me ev mijara wan bibîr tanî. Me weke rojnamevan daxwaz kir ku jinên Êzîdî mafên xwe zêdetir di warê maddî, derûnî û ma'newî de bidest bixin. Mîna belgeyan berhevkerina van mijaran jî gelekî pêwîst e û em bi dil û can bi wan re ne.

Gelo li Iraqê ji bo rawestandina tundiya li ser jinan çî qanûn hene? Di heman demê de çalakî û kampanyayên li dijî tundiya li ser jinan di çî astî de pêktên?

Bêguman, du aliyên yasaya Iraqê hene: Ya yekem yasaya derbarê rewşa kesane de ye. Yasaya duyem jî ew yasaya ku dikeve çerçoveya cezayan. Hin qanûn cudaxwaz in. Helbet em jî ji van yasayan zerarê dibînin û em bang li wan dikin ku ji bo bi dawîkirina tundiya li ser jinan qanûnên din jî derxînin. Her wisa ji bo pêkanîna Yasaya Parastina Mafên Malbatê jî.

Hûn li Iraqê rewşa rêxistinên jinan, bi taybetî di warê daxwaza azadiya jinan û bidestxistina mafên jinan de çawa dinirxînin? Mirov dikare bêje kombûnek heye, an dijberî wê belavbûn heye?

Helbet xebatên jinên Iraqê di asta tevgerên femînîst de xweş û bi hêz in. Ji sala 2003'an ve ew bi berfirehî dixebitin.

Carnan karna dikin ku bi hev ve girêdayî ne. Eger pirsgirêkek neteweyî hebe û ji bo pejiandîna pêwîstî bi sekna hevbeş û li kêleka hev hebe, bê dudilî dikin. Di heman demê de hinek jin ji bo çareserkirina hin pirsgirêkan wekî takekes jî dixebitin. Hin tor û rêxistinên jinan hene ku li ser hin pirsgirêkan jinan kampanyayan dimeşînin. Em jî weke jinên Iraqê, di wê baweriyê de ne wê di warê zagonasaziyê de çend mijar û destkeftên taybet bêne cêbecêkirin. Bi taybetî wekî dayîna mafê dayikîyê. Her wiha di nav de yasaya bazirganiya mirovan û gelek yasayên ku girêdayî jinên Iraqê jî hene.

Jinên Kurd xwedî fikir û projeyên têkildarî azadî û têkoşina jinê ne. Hûn jinên Iraqê ve yekê çawa dinirxînin? Bi taybetî jî jinên Kurd projeya Konfederalîzma Demokratîk ji bo jinên herêmê, cihanê û yekîtiya hemû jinên cihanê pêşkêş dikin. Nixandina we di wê mijarê de çî ye?

Bêguman em ji ezmûnên jinên Kurd sûd werdigirin. Ji ber ku ew di warê siyasî û mafên jinan de pêşeng in û yasayên ku li Kurdistanê hene ji navendê, an go ji yê li Bexdayê mezintir in. Em bi tecrubeya Kurdan re mijûl dibin û her tim çalakiyên me bi hev re hene. Em jî tevger û têkoşina wan fêr dibin û jê sûd werdigirin. Welat jî ji tevgerên navneteweyî sûd werdigirin. Wekî mînak Iraq yekem welat e li Rojhilata Navîn

û Bakurê Afrîkayê ku plansaziya awartebûna qanûna 325 heye û weke pêşengê tevgerên femînîst tê dîtin û amade ye ji bo pevguhertina ezmûnên femînîstî, çî li ser asta herêma Kurdistanê û çî li ser asta navdewletî.

Ji vî alî ve jinên Bakur û Rojhilatê Sûriyê projeya Federalîzma Demokratîk û yekîtiya hemû jinan qebûl dikin. Di nava jinên têkoşer de ne ku herî zêde bi têgînên azadiya jinê re têkildar in. Em li vê derê, li Iraqê di serî de ji bo bidestxistina edaletê mafên jinan dixwazin. Mafên me yê siyasî tine ne, em dixwazin mafên siyasî jî hebin. Serxwebûn ji bo jinan pêwistiyeke lezgîn e. Ev her wiha serxwebûna civakî û aborî ye. Ji ber azadiya jinê ramanên azad pêş dixê.

Hûn dikarin hinekê behsa xebat û projeyên xwe yê têkildarî têkoşina azadiya jinan bikin?

Tor û tevnên me yê hevbeş hene; çî herêmî û çî navxweyî. Heta bi Herêma Kurdistanê re jî hene. Peywendiya me berdewam e. Em bûne aboneyê van toran û ev xebatên me heta niha jî berdewam dikin.

Hêja Mûna El Hîlalî wekî rojnameya Newaya Jin ji bo nixandina we em spas dikin. Hêviya berdewama xebat û têkoşina we ya ji bo azadiya jinan dikin. Her serkeftî bin.

Talîban gef li jinan dixwe

Li Afganîstanê piştî ku Talîban di Tebaxa 2021'an de rêveberiya welat desteser kir, qedexeyên li beramberî jinan jî zêde bûn. Di qada jiyane, perwerde, ragihandin, akademî û gelek qadên din ji bo jinan hatin qedexekirin, salonên sporê û heta çûyîna jinan ya parqê jî ketiye di listeya qedexeyan de. Her roja ku diçe Talîban zextên xwe zêdetir dike.

Talîbana ku deriyên zanîngehan ji jinan re girt, ragihand ku jinên di beşên tenduristî û perwerdehiyê de li Kandahar dixebitin, xizmekî mêr li gel wan nebe divê neçin ser kar.

Jinên bê hîcab

Li aliyê din ve Dezgeha Karûbarên Giştî ya Talîbanê li Heratê gefa qamçyan li jinên bê hîcab xwar. Rayedarên Talîbanê li bajarê Heratê yê Afganîstanê gef xwariye ku eger jineke bê hîcab bê dîtin, hem jin hem jî navdarên herêmê dê bîn cezakirin. Talîban bi zext û ferzkirinan hewl dide jinan bi darê zorê burka yan jî hîcaba reş li

xwe bikin da ku rûyê wan neyê dîtin.

Rêxistina Efûyê ya Navneteweyî: 'Astengiyên rakin'

Rêxistina Efûyê ya Navneteweyî raporek weşand û diyar kir ku piştî ku Talîban li Afganîstanê rêveberî desteser kir, di serî de li dijî jinan û zarokên keçan ji hemû kesan bînpêkirina mafan heye û ragihand ku rêxistinê bi tepeskerîna azadiya ramanê, pergala darazê û hemû mafên din li dijî hezaran kesan îşkence bikartîne.

Rêxistina Efûyê ya Navnetewî ya daxwaz kir ku demildest dibistan û zanîngeh bîn vekirin, xwest astengiyên li pêşiya perwerdeya jin û zarokên keç jî bîn rakirin. Her wiha banga di serî de bidawîkirina sînoordarkirina azadiya derbirinê û windakiriyên zorî, girtinên bi keyfî û bîncavkirinên dijî hiqûqî, mekanîzmayên berpirsiyariyê yê bî bandor û zelal kir ku ji bo bînpêkirinên mafên mirovan û sîcên şer bi rêya darizandina adilane edalet pêktîne bê avakirin.

Şikestina zayendî ya duyemîn

- Li Rojhilata Navîn bi pêşketina Îslamiyetê re di warê jinan de rewş cuda ye. Dema em li serdemên berê dinêrin, di serdema neolîtîkê de di rastiye de civakbûneke bi çanda xwedawendan pêşketî heye. Dema em li pêvajoya duyemîn dinêrin, di nava xweda û xwedawendan de nakokiyeye pir mezin heye. Lê dema em li pêvajoya sêyem dinêrin jî bi tevahî windakirina jinê, jiyîna şikestina zayendî û wekî zayend şikestineke pir ji kokê ve dijî.

● Elif Ronahî

Rojhilata Navîn 10 hezar salan ji serdema neolîtîkê re pêşengî kir, dayikî kir. 5 hezar salan ji dîroka şaristaniyê re bû dergûş. Rojhilata Navîn gelek girêdayî kevneşopîya dîroka ku hildiberîne ye. Ev tiştêkî wisa ye; tu dê 10 hezar salan ji serdema neolîtîkê re pîrikiyê bikî, 5 hezar salan ji dîroka şaristaniyê re pîrikiyê bikî, lê di kevneşopîya ku te afirandiye de asê bimîni. Bi rastî ev der axeke ku mirovahî jê sûtê werdigire û hemû nîrxên jiyane yê madî û ma'newî yê mirovahiyê lê hatine hilberandin e. Warek e. Li vir her tiştî hildiberîne. Lê niha rewşa Rojhilata Navîn hatiyê, di rastiye de rewşekî pîrbûnê ye. Sedema vê ew e pir bi vê kevneşopîyê ve girêdayî ye û di vê kevneşopîyê de asê dimîne. Bi taybetî jî li Rojhilata Navîn ev girêdayî asêmayîna bi teolojî û dogmatizmê ve ye. Eger bikarîba girêdana xwe ya bi vê kevneşopîyê re biguherîne, veguherîne, pêşbikeve û hilberîne, îro rewşa Rojhilata Navîn dê gelek cuda bûya. An go mirov dikare bişibîne dara berûyê. Dareke berû her tiştî li vir hildiberîne, li seranserê cîhanê belav dike, lê niha ji van bêpar dimîne. Felsefe, bawerî, zanîst, ma'den, hesin, çek, cer û alavên din pêş dixê û dixê xizmeta hemû mirovahiyê. Lê ji ber li vir asê dimîne û di xwe de guhertin û veguhertinê pêk nayîne, ji vê rewşê herî zêde aliyekê Ewropayê, Ewropaya rojava sûtê werdigire. Dema Rojhilata Navîn li vir asê dimîne, li ser van nîrxên hilberandî Ewropa bilind bû.

Niha li Rojhilata Navîn dinêrî, hertim pevçûn, di nava xwe de hertim di rewşekî tengezariyê de ye. Ji aliyekî din ve mîna qûtiya pandorayê ye; dema tu vekî wê çî ji nav derbikeve ne diyar e. Bi ihtîmalan tijî ye. Eger bikare van ihtîmalan veguherîne têkoşîna civakî, biwêre van ihtîmalan bi karbîne û bike xizmeta têkoşîna civakî, dê rewşa Rojhilata Navîn pir cuda be. Tevî vê jî niha Rojhilata Navîn hatiye qonaxeke wisa ku tiştên bi xwe afirandiye pir baş dizane; pir baş dizane ev tiştên afirandî çawa winda kiriye û ji van tiştên windakirî re digirî.

Li Rojhilata Navîn amadekariya zayîneke nû

Ji bo vê li Rojhilata Navîn têngiştina cîhana din hîn cudatire. An go ji bo bi vê kevneşopîyê ve girêdayî têngiştina ramana cîhana din hîn li pêş e. Lê li Rojava ramana navend mirov zêdetir li pêş e. Mînak, Xiristiyanî heta cihekê hat, dema xetimi jî reform kir. Li ser vê jî pêşketinek tomar kir. Li Ewropayê ronans pêş xist, zanîst, hişmendî, pêvajoyeke ronakbîriyê pêş xist. Lê kok, bingeh û hemû pêkhateyên wê yê madî û manewî li Rojhilata Navîn bûn. Di vê pêvajoyê de, Rojhilata Navîn êdî hişmendiya ku ji vê rewşê çawa rizgar

bibe, vê kevneşopîyê pêş bixe, çawa biguherîne û veguherîne, dijî. Ji ber vê Rojhilata Navîn niha di nava amadekarî û qonaxa ku ji Ewropaya pîrbûyî re ji nû ve pîrikiyê bike de ye. Li vê derê ya giring ew e mudaxeleya rast bê kirin, zanîst û hişmendiyeke rast bê pêşxistin. Ji ber handîkapa herî bingehîn a Rojhilata Navîn ew e, ji zanîst û hişmendiyeke re bi guman nêzik dibe. Ew ji aqilê analîtîk re bi guman nêzik dibe. Aqilê wê yê hestiyarî hîn li pêştir e. Zêdetir bi aqilê hestiyarî tevdiqere. Ji ber vê kevneperest û dogmatîk e. Mînak, ji kesên zêde bixwîne re dibêje guneh e, pir xwendin ew ê te dîn bike. Ji ber vê, di qonaxa niha de tê dîtîn, Rojhilata Navîn xwe ji bo pêkhatina pêvajoyeke dîrokî ya nû amade dike. Li hemberî pîrbûna Ewropayê, xwe ji pîrikî û zayînê re amade dike.

Helbet dema em di warê jinan de digirin dest, ji ber ew dizanin tiştên li Rojhilata Navîn hatin afirandin çawa winda kirine, rewşa ku hêrsa ji vê herî zêde ji jinan derxin heye. Di nava 200 salên dawî de herêm ji mudaxaleyên li Rojhilata Navîn û ji derve tîn kirin re ne zêde vekiriyê û vê jî qebûl nake. Lê di nava xwe de jî, di rastiye de rewşa bi rengekî dogmatîk asêmayîna jiya. Mudaxeleyan bi Şerê Cîhanê yê Yekê û Şerê Cîhanê yê Duyê re li ser Rojhilata Navîn hatin kirin, Rojhilata Navîn ji dînamîkên xwe yê esasî pir dûr xist û qels kir. Hegamonyayêke Îngîlîz û Fransî ku Rojhilata Navîn weke dixwaze dabêş û parçe bike, hate pêşxistin. Piştê Emerîka û Almanya tevî ve yêke bûn. Li Rojhilata Navîn bi xwe jî Osmanî tevî bûn. Ji ber vê rastiyeke Ereb ku dabêşî 22 dewletan bûyî heye.

Jin derbeyeke bingehîn dixwe

Li Rojhilata Navîn bi pêşketina Îslamiyetê re di warê jinan de rewş cuda ye. Dema em li serdemên berê dinêrin, di serdema neolîtîkê de di rastiye de civakbûneke bi çanda xwedawendan pêşketî heye. Dema em li pêvajoya duyemîn dinêrin, di nava xweda û xwedawendan de nakokiyeye pir mezin heye. Lê dema em li pêvajoya sêyem dinêrin jî bi tevahî windakirina jinê, jiyîna şikestina zayendî û wekî zayend şikestineke pir ji kokê ve dijî.

Şikestina duyemîn çêdibe. Ev jî bi pêşketina olên yekxwedayî û pêşketina Îslamê re pêş dikeve. Bi pêşketina vê re em dibînin li Rojhilata Navîn çanda xwedawendan gelek qels bûye. Li dijî vê nasnameyê nû ya jinê tê avakirin. Statûyên jî jinan re tîn teşekirin, hene. Jin namûseke aîdî mêr e, wiha tê destnîşankirin. Yê ku jinê diparêze mêr e, yê civakê diparêze jî dewlet e.

Bi pêşketina civaka bavîksalarî re jinê derbeyeke bingehîn xwar, lê bi pêşketina Îslamiyetê re bi rastî jî derbeyeke pir mezin xwar. Di navbera jin û mêran de kendalek pir kûr hat vekirin. An go herdu zayend ji hev biyanî dibin, li ser vê

bingehê jin zêdetir tê qirkirin. Veguherîna van qirkirinan bi zagonên Îslamiyetê re dibe sedem şikestina jinê hîn zêdetir kûr bibe. Jin êdî di civakê de sembola namûsê ye. Di çavê mêr de ya 'pîroz' e. Dema tê xwestin tê tinekirin. Lê ji bo jina ku wekî nîşaneyê namûsê tê 'pîrozkirin' şer jî tê kirin, mirin jî tê berçav girtin. Ji ber ku mêrê li Rojhilata Navîn, li hemberî netew-dewletê û pergala hegamon di warên îdeolojîk, civakî, exlaqî û polîtîk de derbeyekî mezin xwariye, têk çûye, rastiya di destê wî de mayî herî zêde eşîret, xanedan û malbata biçûk e û asta wî ya bandorê ya li ser malbatê ye. Di nava malbatê de jî desthilata li ser jinê ye. Bi psikolojiya windahiyan xwe her cure zextê li ser jinê dike, mîna împaratorekî di nava malê de nûneriya dewletekî biçûk dike. Her ku li ser jinê dibe desthilat tîr dibe û bi vî awayî difikire ku bi ser ketiye. Lê li hemberî desthilatdarî û pergala hegamon windahiyeke mezin dijî. Ji ber vê hembêzkirina Îslamiyetê, statuya ku li ser navê Îslamiyetê jî jinê re hatî dayîn û di rastiye de bandora jinê ya di civakê de, pêşiya mêr di aliyê neyînî de digire. Rola jin di nava civakê de dileyze, di warê pêşketina têkiliyan, demokrasî, edalet û hevsgengiyê de, asta bandora mêr lewaz dike. Ji bo ku ji xwe re qada desthilatdarî û hegemonyayê ava bike, awayê mêr ê bikaranîna Îslamiyetê ya li ser jinê pir nebaş e. Mêr xwediye jinê ye, jin jî bi bicîhanîna hemû daxwazên mêr erkdar e. Heta vê astê nasnameya jinê hatiye xistin.

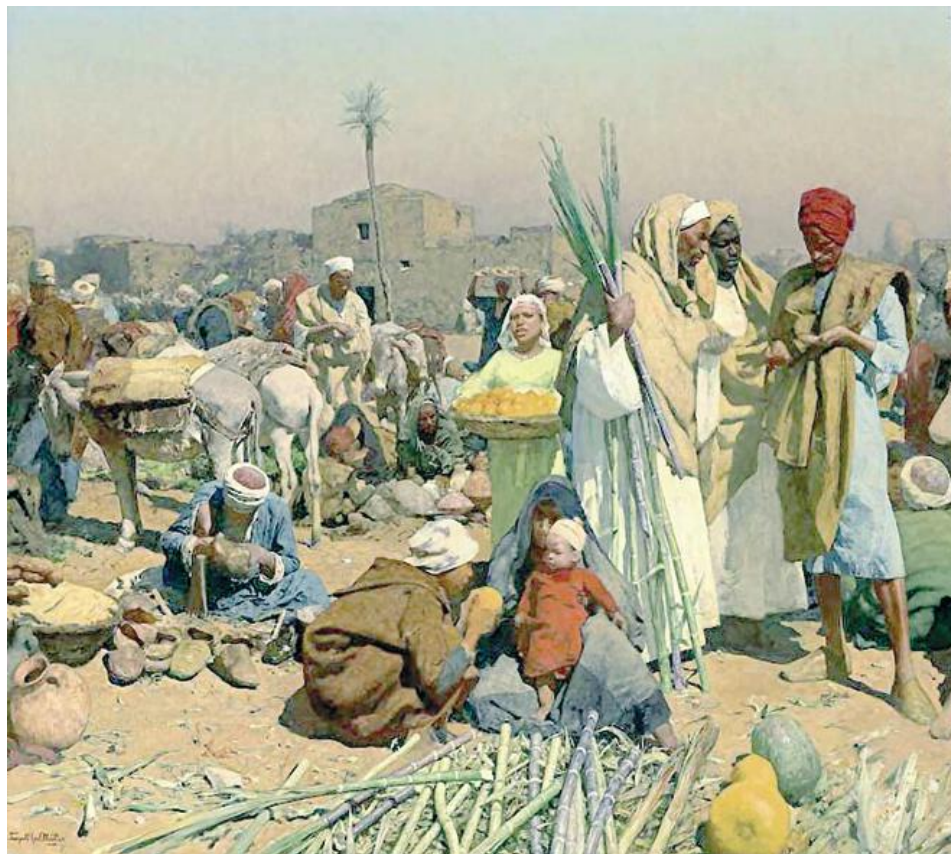
Dîroka jinê ya veşartî derdikeve holê

Dema em li dîrokê dinêrin, gelek nasmane û nav dane jinê. Em li vir dibînin ku piştîpala çanda xwedawendan her ku tê vekolîn û her ku dîrok tê lêkolînkirin di aliyê jinê de tebeqeyeke pir cuda derdikeve holê. Pêvajoyên pir cuda derdikevin holê. Em piştê dinêrin, xwedawendên ku bi destê mirovan hatine avakirin hene. Mînak Athena an jî hevîna wî ya ku ji eniya Zeus tê afirandin... An go tê xwestin bi destê mirovan wiha bê afirandin, ev ne tiştêkî xwezayî ye. Ji ber pêwistiya mêr pê heye, ew tîn afirandin. Ji bo ku bi destê jinê hegemonya xwe li ser civakê bidomîne û bi bandortir bike, pewîstiya wî bi vê yekê heye, vê dike. Dema em berê xwe didin pevajojyên piştê, bi taybetî li Rojhilata Navîn pêvajoyên ku şahbanû pêşdikevin hene. Bi rastî divê ew şahbanû wekî jinên ku dixwazin çanda xwedawendan bişopînin bîn destgirtin. Mirov dikare bêje Nefertîfî, Kleopatra, Zenobia û şahbanûyên wiha hene. Mirov dikare wan wekî şopdarên ku dixwazin çanda xwedawendan ya nûneriya Rojhilata Navîn dike, ji bo vê tîdikoşin, vê çandê diparêzin û dixwazin domdar bikin, bigire dest. Di pêvajoyên piştê de em dibînin di Rojhilata Navîn de bi pêşketin û pêşveçûna Îslamiyetê re hezretî jin pêşdikevin. Çawa ku Hezretî Elî, Hezretî Musa heye, di heman demê de hebûna Hazretî Sara, Hazretî Eysê, Hezretî Fatma jî pêş dikeve.

Feraseta Hewa ji perasiyê Adem hatiye afirandin ku bandor li Rojhilata Navîn û cîhanê kir, hem ji aliyê Îslamê û hem jî ji aliyê Xiristiyanîyê ve zêdetir hat pêşxistin. Ev felsefe, ev şewazê jiyane û ev nêzikatiya li dijî jinê hovane xwe dide der. Xweda mêr afirand, ji perasiyê mêr jî jin hat afirandin. Heta ev jin mirov e an ne mirov e, ew jî kirin mijara nîqaşê. Ji xwe jin piştî vê pêvajoyê çîna duyem e. Lê belê bi vê jî ranewestiyen. Heta çûn pîrsa 'dê jin wekî mirov bê dest girtin an ne?'. Ew çanda ku bi dîrokê re hatiye, nîrxên ku jinê afirandine bi vê re dîsa derbekî mezin xwarin.

Piştê em berê xwe didin dayîka Îsa Meryemê; jineke ku tenê dayîka kurê xwe ye, bi tevahî bêçare ye. Lewma bi vê re rola jinê ya polîtîk û exlaqî ya di nava civakê de dileyze gelek qels bû, jin xistin nava çar dîwaran. Ev li Rojhilata Navîn bi Îslamiyetê, li Ewropayê jî bi Xiristiyanîyê hat kirin. Mînak li Ewropayê jinên kêrhatî wekî jinên pîrebûk hatin qirkirin. Li Rojhilata Navîn bi pêşketina Îslamiyetê re bi dehan operasyon li dijî jinê pêkhatin e. Dema ku jin li dijî vê derket û qebûl nekir jî hatiye qirkirin. Jinan li dijî tacîz û destdirêjîyê têkoşînek kê m dan e. Li dijî serweriya mêr nebûye xwedî seknek kê m. Her ku jinê ev sekin raber kiriye, mêr jin qir kiriye. Zilam vê yekê bi awayên fizîkî, çandî û civakî jî dike. Jinê dixê nava çar dîwaran û dixwaze tenê ji bo wî bijî. Lewma ev aliyekê ku jinê di warê hiş, hest û derûnî de pir bandor dike. Jin tîne girtin. Êdî di warê jinan de tu ferqa malên giştî (kerxane) û mala taybet nayê hiştin. Di aliyê ramanî û hişî de li dijî jinê destwerdanên pir mezin ên bîrdozî û civakî çêdibin.

- Di vê pêvajoyê de, Rojhilata Navîn êdî hişmendiya ku ji vê rewşê çawa rizgar bibe, vê kevneşopîyê pêş bixe, çawa biguherîne û veguherîne, dijî. Ji ber vê Rojhilata Navîn niha di nava amadekarî û qonaxa ku ji Ewropaya pîrbûyî re ji nû ve pîrikiyê bike de ye. Li vê derê ya giring ew e mudaxeleya rast bê kirin, zanîst û hişmendiyeke rast bê pêşxistin.

Nesrîn Botan

stranên şoreşa gel distirê

• Newaya Jin

Pêşketina hûnera şoreşger a azad li Rojava bi berhemên bi bandor, têr û tijî bala herkesê dikişîne. Bi taybetî jinên hunermend di vê rewşê de pêşengiyêke bi wate dikin. Hem hunermendên jin ên bi ezmûn, hem jî bi hezaran jinên ciwan di her qada hunerê de bi tevger in. Me jî xwest ji van jinan dengê endama koma Botan, hunermenda hêja Nesrînê bigehînin we xwendevanên xwe. Hunermend Nesrîn Botan derbarê jiyan, hunera şoreşa azadiyê û şewaza xwe ya mûzîkê de pirsên me bi dilnizmî bersivand.

Em dilxweşin û spas dikin ku we daxwaza me ya hevpeyvînê bi dilgermî pêşwazî kir. Wekî gelek guhdar û hezkiriyên we em jî bi salayê xebatên we yê hunerê dişopînin. Di gelek kar û xebatên berî şoreşê û dema şoreşê de we cih girt, niha jî bi awayekî çalak xebatan dimeşînin. Pêşî em dikarin we ji nêz ve nas bikin. Nesrîn Botan kiyê?

Navê min yê rasteqîn Nesrîn Mihemed e, lê weke Nesrîn Botan di nava gel de tîm naskirin. Ev paşnavê min jî ji koma Botanê hatiye. Ez sala 1980'an li bajarê Qamişlo yê Rojavayê Kurdistanê hatime dinyayê. Di malbateke Kurdperwer de min şîrê welatparêziyê vexwar. Çawa ez bîrewer bûm, min malbata xwe nas kir ku ew di nava tevgera azadiyê de ye. Di nava vê atmosfera malbatê de em jî fêrî welatperweriyê bûn. Jixwe kar û xebatên me di nava malbateke wisa hişmend û alîkar de, hêsan bû.

Çi bû sebeb Nesrîn Botan berê xwe bide hunerê?

Wek min di bersiva jorîn de gotî, kar û xebatên malbatê, hestên netewî li rex min vejandin. Ya din xuşka min a pakrewan Şehîd Zelal, wê jî xeyalên kûr û fireh li rex min çêkirin ku ez wê bişopînim. Xuşka min bixwe endama koma Botanê bû, ew di beşa hunerê de bû. Piştî jî di têkoşîna azadiya Kurdistanê de şehîd bû. Vê jî hişt ez berê xwe bidim kar û xebata hunerê.

We kengê dest bi karên hunerî kir. Xebata we destpêkê di nav de cih girtî çî bû?

Ez di sala 1997'an de tevî xebatên koma Botanê bûm. Destpêkê min di beşa dîlanê de cih girt. Çaxa ez derbasî nava karên komê bûm û min di beşa dîlanê de cih girt, min digot qey ya herî giring di cihanê de ez im, ez kar û xebatê ji bo çand û hunera xwe dikim. Li wir çavê min li ser gelek tiştan hebû. Taybetî hunera mûzîkê bala min kişand. Li wir min nas kir ku dengê min xweş e û dikarim stranên bêjim. Hevalên koma Botan li min guhdarî kirin û ez ji beşa dîlanê çûm beşa mûzîkê. Çûna min jî li gorî xwesteka min bû. Dihisîyam ku taqetên mezin li rex min hene, pêwîst e bi vê hêza xwe bikevin di bin xizmeta karên Komê de.

Hûn hîn jî bi govendê re eleqeder in? Hûn peywendiya di navbera herdu govend û mûzîkê de çawa dibînin?

Vê agahiyê baş nizanîm, lê dibêjim ku govend berî stranbêjiyê û awazan hatiye afirandin. Ji ber peyama mirov e ku ew dilxweş e. Çawa girî piranî peyama xemgîniyê ye, wisa jî govend peyama şahî û dilxweşiyê ye. Taybetî govend gelêrî û ya li ser dikê û li beramberî gel ez gelek bandor dikim. Carê min digot eger derfet hebe, ez ê di herdû beşan de jî kar bikin.

• Hemû mîrasê me, ziman, kultûr, folklor bi saya zimanê jinê û dengê jinê hatiye parastin. Bi hezaran çîrok bûne destan, jinê gotine, jinê kirine stran û hatine parastin. Qet jina Kurd dîrî mûzîkê neçûye, ji lorandina dergûşa zaroka xwe, hetanî çeperên şer û li ser dikan straye.

Koma Botan salên dirêj e xebatekî berfireh ya çand û hunerê dike. Xwedî kevneşopiyê û mîna akademyekê tevgeri-yaye. Hûn dikarin koma Botan çawa pênasê bikin.

Rast e, eger em nav lê bikin koma Botanê akademyek bû. Di wî heyamî de zêde sazîyên me nebûn, hikûmeta Sûriyê em digirtin. Lewma jî her kesê ku dixwest tevî kar û xebatên tevgerê bibe, ew yekser diçû koma Botanê û li wir her tişt zelal dibû. Li wir dibûn hunermend, şoreşger, şanoger, siyasatmedar. Koma Botanê, bi bandor û akam bû. Ji komê 39 hevalên hunermendên şehîd hene.

Hûn dikarin behsa berhem û xebatên xwe yê di nava koma Botan de bikin?

Destpêkê jixwe beşê dîlanê bû, çaxa ez çûm beşa mûzîkê me stranên hevbeş digotin, û li gel hevkarên xwe me li pey hunermendên mezin ên wekî Aramê Dîkran, Xelîl Xemgîn sitra ye. Û li gelek bajar û bajarokên Rojavayê Kurdistanê em li ahengan amade bûne.

Di dema şoreşê de we karê xwe di nava koma Botan de dewam kir. Bi destpêkirina şoreşê re weke komê we xebatek çawa meşand, we bandorek çawa li xebatên şoreşê kir, an jî şoreşê çî bandor li xebatên we yê hunerî kir?

Bi xwe bersiva vê pirsê tenê hevpeyvînek jê re divê. Lê dikarim vê bibêjim, koma Botanê xwedî akam û bandora herî mezin bû li ser gelê Rojavayê Kurdistanê. Stranên şoreşgerî yê ku ti carî jî nema ji bala xelkên me diçin, hetanî bi zarokan Stran û merşên me digotin. Ew zarokên berî 12 salan anihî bûne pêşengên vê şoreşê.

Me ne wek her aliyekî Sûrî li vê şoreşê nêrî, me wek rengê xwe û dengê xwe rahişt barê şoreşa Sûriyê, heta anihî jî ew projeya me ye û em berdewam xebatên hunera şoreşê dikin.

Hunermend Nesrîn ji şoreşê çawa bandor bû, xebatek çawa di nava şoreşê de meşand? Hûn dikarin behsa aliyê sazîbûna hûnerê ya dema şoreşê bikin, bi taybetî jî di warê jinê de rewşek çawa heye?

Jixwe çirûskên vê şoreşa me jin bûn. Jinê her tişt kir, jin daket kolanan, jinê lîland, jinê govend gerand. Bi saya xebata jinê projeyên me pêk hatin. Jina Kurd a Rojavayê Kurdistanê di aliyê xwe yê leşkerî de îro di rêza yekê de ye. Dîsa jina Kurd a siyasatmedar li hemû navendên biryarê yê cihanî hetiyê naskirin. Jina Kurd a xwendevan, û wisa jî jina Kurd a hunermend, mûzîkjen, derhêner, hemû beşên çand û hunerê di nava şoreşê de çalak in, ji wê zêdetir pêşeng in. Jineke Kurd weke Jîna Amînî îro kursiyê desthilata rêjîma Îranê hejand. Lewma jin Pişt e, jin her tişt e.

Em hinekê behsa rengê dengê we û şewaza we ya mûzîkê bikin. Hûn mûzîka xwe çawa pênasê dikin?

Di stranbêjiyê de ez xwe nabînim ku wek filan hunermendî distrêm, lê bêtir ez xwe di strana şoreşgerî de dibînim. Helbet di strana folklorî de jî ez dikarim baş avjeniyê bikim. Wekî xwe distirê, wekî karîna dengê xwe û awazên ku ez jê razî bim distirê. Mûzîka gelêrî pir guhdarî dikim. Ji dengê Eyyê Şanê têr nabim, ji ber ku şewaza wê ya stranbêjiyê nimûne ye.

Vegera ji civakê derbarê hunera we de çiyê? Peyama deng û awaza we çiqas digehe armanca xwe?

Serkeftina min bi saya koma min e, koma Botanê em kirin hunermend. Koma me derfet da min û hevalên min ku em stranên bêjin û tomar bikin. Li rex min strana hevbeş ew strana herî serkeftî ye. Helbet ku li gorî pîvanên stranê bin; mebesta min jê ew e ku stran hevbeş were gotin, em bêtir rehet dibin, bêtir nêzikî gelê xwe dibin, bêtir digehe armancê.

Li gorî we peywendiya jinê û mûzîkê dikare çawa were vegotin?

Hemû mîrasê me, ziman, kultûr, folklor bi saya zimanê jinê û dengê jinê hatiye parastin. Bi hezaran çîrok bûne destan, jinê gotine, jinê kirine stran û hatine parastin. Qet jina Kurd dîrî mûzîkê neçûye, ji lorandina dergûşa zaroka xwe, hetanî çeperên şer û li ser dikan straye.

Hûn herî zêde ji kîjan jinên hunermend bandor bûne?

Wek min got bandor belkî tune be, lê hezkirin û guhdarkirin e ya min. Ji jinên Kurd Eyyê Şan û Şehrîvana Kurdî, ji jinên Ereb jî Feyroz û Um Kelsûm.

Em hinekê jî li ser projeyên we yê taybet baxivin.

Projeyên me ranawestin. Tevgera me çî dem û wextî bixwaze em amade dibin û li ser hinek stranên hevbeş kar dikin. Helbet li ser hinek stranên taybet jî ez dixebitim. Ji wan projeyan hinek jê nûjenkirina stran gelêrî ne. Jixwe ez amadekariya pêşkêşkirina bernameyêke hunerî di dezgeheke heremî de dikim. Ew jî dê di demeke nêz de eşkere bibe.

Ji bilî komê hûn serbixwe jî xebatan dikin. Hûn dikarin behsa hinek ji van karan bikin. Nimûne beşdariya festîvalan, an jî konser û her wîha.

Ez wek hunermend li hemû bajar û bajarokên Rojava geriya me. Min li van deveran aheng û konsêrt çêkirine. Li bajarên Sûriyê yê weke Şama paytext, li Libnanê, li Rûsyayê tevî konser û ahengan bûm e. Ev hemû ahengên Newroz û konsêrtên tevgerê bûn. Min 5 stranên taybet hene. Nimûne strana Dayik im li ser dayikên pakrewana ye. Ya din li ser Efrînê ye. Stranên din jî bi navê Leyla Guven, Welatê min û Ez Kurdistan im. Sê stran ji wan mîna video klîp jî hatine weşandin.

Hûn difikirin albûmekê derxînin?

Belkî ez nafikirim albûmekê dagirtî stran derxînim. Ji ber dem ne wekî berê ye ku her kes li albûman guhdarî bike. Lê difikirim û di nav projeyên min de heye ku her demekê derfet hebe stranekê biweşînim.

Herî dawî ji bo xwendevanên me hûn dixwazin çî bêjin?

Peyama min ji hemû xwendevanên we re, pêşî silavên ji dil in. Kêfxweş bûm ku bi rêya vê hevpeyvînê re, wê hinek kesên din jî me nas bikin, wê nerîna me di gelek mijaran de nas bikin. Dibêjim eger hûn bixwazin min bişopînin jî navnîşanên min yê toreya civakî bi navê min in, 'Nesrîn Botan'. Spasiya we dikim û serkeftinê ji bo Newaya Jin dixwazim.

Em jî weke Newaya Jin gelek dilxweş in bi hunermendekî jin a weke we hêja re gehîştin hev ku xwedî keda salan e, ji dil li pey afirandin û vegotina çand û hunera gelê xwe ye. Ji bo pêşwaziya we, dilgermî û delaliya we em ji dil spas dikin. Her serkeftî bin.

Zekiye Alkan

Jina ku bû qêrîna Newrozê

● Berjin Tekoşer

Dîrok 21'ê Adara sala 1990'î bû ku li ser Sûrên bajarê Amedê dengê qêrîna jinekê bilind dibû... Dengê jinekê ku digot "Newroz bi pêxistina agir tê pîroz kirin". Di rojên wiha dîrokî de ku li ser serê gelê Kurd zilm gihîştibû lûtkeyê, dengê serhildana gelan bilind dibû; ji aliyê din ve jî mizgîniya rabûna jinan bi dengekî bilind li asîmanên welat olan dida, ew ê Zekiye biçûya ser Sûran û şev asîmanê welatê min geş bikira...

◆ Agirê azadiyê bilind dibû

Zekiye Alkan di sala 1970'an de çavê xwe li cîhanê vedike. Ew bi eslê xwe ji bajarê Gumuşxaneyê ye. Piştî beşa bijîşkî ya Zanîngeha Dîcleyê qezenc dike tê Amedê. Dema li zanîngehê ye Tevgera Azadiyê nas dike û bala wê dikşîne. Sala ku li zanîngeha Dîcleyê Fakulteya Tîbê ya Amedê dixwîne bala wê diçe ser têkoşîna azadiyê ya gelê Kurd ku nû dipişkivî û rehên xwe berdida nava dil û mêjiyan.

Tam jî di wan salan de dem dema beşdarbûna jinan a nava serhildanên li Kurdistanê bû. Bitaybetî jî li Nisêbînê di pêşengiya jinan de gel ref bi ref beşdarî serhildanan dibû û li dijî zilma li hemberî gelê Kurd serî radikir. Di serhildanan de tevî çalakiyan dibe ku ev serhildan jî li gor ruhê wê bûn. Di nava van serhildanan de Zekiye dikeve nav lêgerînê. Ev serhildana gelê Kurd di ruh û dilê wê de kelecaneke çêkiribû, bi rojan xew bi çavên wê nakeve û ev yek dihêlê lêgerînê wê hîn kûrtir bibin. Wê zilma heyî ti caran qebûl nekir. Di pêvajoyeke wiha de, di sala 1982'an de Mazlûm Dogan bi sê libên kîbrîtê, li girtîgeha Amedê Newrozê pîroz dike.

◆ Gotina wê ya dawî:

Newroz bi pêxistina agir tê pîroz kirin

Di Newroza sala 1989'an de, salek beriya çalakiya xwe ya geşkirina agirê Newroza 90'î, li cihekê tevî hevalên xwe rûniştîye, di carekê de hemû kaxezên di berîka xwe de derdixe û dişewitîne. Dema hevalên wê jê dipirsin ka çima wisa kir, ew wan bi van gotinan dibersivîne, "Ez Newroza xwe pîroz dikim. Ji ber Newroz bi pêxistina agir tê pîroz kirin".

Belê Zekiye wê ji bo cara pêşî agirê Newrozê bi pêxistina çend kaxezan geş bikira û ev hestên xwe, her wiha giringiya geşkirina agirê newrozê bi hevalên xwe re parve bikira.

Bitaybetî di van salên bi coş de ku di pêşengiya jinan Kurd de li gelek cih û bajarên Kurdistanê serhildanan dest pê kiribûn, ew ê wê yekê bandoreke mezin li wê jina ciwan a dilê wê bi coşa agirê Newrozê lê dixist, bikira. Wê jî ew ruhê serhildana Nisêbînê dijîya û dixwest bibe perçeyeke ji vî ruhê serhildêrê jina Kurd.

Ji aliyekê ve Serhildana Nisêbînê bandoreke mezin lê dikir, ji aliyê din ve jî çalakiya mezin a pêşengê Tevgera Azadiyê PKK'ê Mazlûm Dogan ew bandor kiribû.

Ji bo wê, 21'ê Adara sala 1990'î diçe ser Sûrên Amedê û bedena xwe dide ber agir. Armanca wê ew bû bibe çirûskek ji agirê ku Mazlûm Dogan pêxistibû.

◆ 'Eger jin şiyar bibe

ew ê tevahiya Kurdistanê şiyar bibe'

Zekiye Alkan di rojên li zanîngehê di beşa bijîşkî de dixwend

● Agirê ku di sala 1982'an de pêketibû xwe ji Sûran de berdida, ji Sûran ber bi çiyayan ve bilind dibû û dibû dengê dîlana şervanên Apoyî. Vaye agirê ku xwe ji Sûrên Amedê berdida giha her bajar û çiyayî, bû dengê jinên Kurd ku îro dilê wan ji bo azadiyê bi dilê Rehşan, Bêrîvan, Ronahî, Sema û Viyanan lê dide û bi rengê dehan jinên leheng li asoyan reng dide.

Wê demê mirov dikare bibêje Kurdistan azad bûye û veguheriya qadekê ku jiyan tê de pêkan be.

Şehadeta Zekiye Alkan jî li Amedê çêdibe û girêdana vê şehadetê bi şehadeta Mazlûm Dogan re pir e. Çawa Mazlûm li dijî teslîmiyeta li zîndanên li ser Tevgera Azadiyê dihat ferzkirin bû dengê çalakiya herî mezin û bi şehadeta xwe bû zafera vê rastiyê, Zekiye jî bi berxwedana xwe li dijî hemû tirs, bêçaretî û tinekirina li gelemperiya Amedê, bi vî re jî li ser hemû Kurdistanê û gelê Kurd dihat ferzkirin, bû bilindkirina dengê berxwedanê."

◆ Zekiye bû dengê jinên ku xwe ji nû de diafirandin

Agirê ku wê bi bedena Zekiye yê li ser Sûrên Amedê geş bibûya, êdî wê her sal ji aliyê jin û ciwanên Kurd ve bihata geşkirin. Di her Newrozê de jinan ew ê agirê Newrozê geş bikira û têkoşîna xwe ber bi lûtkeyê ve bibirina. Êdî agirê Newrozê ku Zekiye yê pêxistibû dibû dengê berzkirina têkoşîna û berxwedana jinên Kurd.

Salên 1990'î, ji bo gelê Kurd û Kurdistanê salên dijwar û ewçend jî bi berxwedan, têkoşîna barkirî bûn. Berxwedana li zîdana Amedê gihîştibû lûtkeyê, dengê berxwedana Mazlûm Dogan diwarên zîndanê hildiweşand û dengê xwe digihand her aliyê welat. Bi vî dengê berxwedanê re ruhê çalakiya mezin a çaran ku di pêşengiya Ferhat Kurtay, Eşref Anyik, Necmî Oner û Mahmûd Zengin de hatibû destpêkirin bandor li tevahiya Kurdistanê dikir û her kesê bi yek dengî digot 'BERXWEDAN JIYAN E'. Vî dengî bandoreke mezin li Zekiye yê jî kir û hişt çalakiya xwe ya mezin bi pêxistina agirê Newrozê pêk bîne. Wê rewşa li welat, dengê li aliyê din ê diwarên zîndan bilind dibû hîs dikir, dibihîst. Wê dengê dilê Kurdistanê ku êdî pêt lê dixist ji nêz de dibihîst û dixwest dawî li vî zilmê bîne. Ji bo wê jî ew ê dê li ser Sûrên Amedê agir geş bikira...

◆ Her Newrozê êdî bi rengê Zekiye yê li berxwe dida

Ew di ferqa dîroka berxwedanê de bû. Dîroka bi sedsalan li dijî Dehakan serî hilda bû û bi gurkirina agirê serhildanê li ber xwe dida. Ew jî zaroka vê axê bû, axa ku bost bi bost ji aliyê Dehakan ve tovên zilmê lê hatibû reşandin. Axa ku bi hemû dîroka xwe ve hatibû dorpêçkirin. Lê, ma ev jin jî neviya wan lehengan bû ku li dijî Dehak agirê serhildanê pêxistibûn û Zekiye yê jî ev agir ji dapîr û bapîrên xwe wergirtibû. Û ji bo geşkirina wê jî berê xwe dida Sûrên Amedê da ku hemû Kurdistan reng û dengê jinûve şînbûna berxwedanê bibîne, bibihîze. Zekiye dibû agir, agir jî êdî dibû berxwedan û xwe ji Sûrên Amedê bera nava dil û mêjiyê jin û ciwanên Kurd dida.

Agirê ku di sala 1982'an de pêketibû xwe ji Sûran de berdida, ji Sûran ber bi çiyayan ve bilind dibû û dibû dengê dîlana şervanên Apoyî. Vaye agirê ku xwe ji Sûrên Amedê berdida giha her bajar û çiyayî, bû dengê jinên Kurd ku îro dilê wan ji bo azadiyê bi dilê Rehşan, Bêrîvan, Ronahî, Sema û Viyanan lê dide û bi rengê dehan jinên leheng li asoyan reng dide. Êdî Newroz dibe jin, jin dibe dengê bilindkirina têkoşîna sedsalê...

ew ê biryara xwe ya mezin bidaya. Biryara bûyîna xwedî çalakiya mezin a li dijî teslîmiyeta ku li girtîgeha Amedê bilind dibû û xwe bi ser Sûrên Amedê de berdida. Belê bi tevahiya ruh û bedena xwe li ser Sûrên Amedê bû û bedena xwe dikir Newroz...

Piştî çalakiyê Zekiye Alkanê tenê heya 30 Adarê karî bijî. Dûvre bi çirûska ku pêxistî tevî agirê berxwedan û serhildana jinên Kurd bû ku li tevahiya welat êdî belav dibû. Jixwe ew ê çalakiya wê pir zû li çar aliyên welat belav bûba û bihata bihîstin. Êdî Kurdistanê dizanî Zekiye jî yek ji pêşengên têkoşîna jinên Kurd e. Jina ku agirê Newrozê bi bedena xwe pê dixist û diyarî gelê xwe dikir.

Rêber Apo ew ê ji bo Zekiye Alkanê bigota; "ew sembola vî yekê ye ku azadî wisa hêsan nîne". Her wiha Rêber Ocalan di nixandineke xwe de ji bo Zekiye Alkanê wiha dibêje; "Jina Kurd carekê hay li jiyana azad bûye. Dema em van pêvajoyan hemûyan dinirxînin, dibînin piştî sala 1990'î ji bo xebata jinê pêvajoyeke nû hatiye destpêkirin. Çalakiya Zekiye yê jî nimûneyeke fedakariya mezin a jinê nişan dide. Wê demê, ketina ser rêya rizgariya jinê hema wisa kareke ji rêzê nîne. Jin di serî de li cîhanê, taybetî jî li Kurdistanê ku beşdarî şoreşekê nebûbe ew şoreş nîvcoye. Zekiye Alkan dixwaze bibe çalakiyê mezin û evîndareke mezin a azadiyê. Vê jî bi pêxistina meşaleyê Newrozê ya bi bedena xwe dixwaze bike. Mirov dikare bibêje bi wateye. Ji ber ku encax mirov bi jiyîna nakokiyên kor dikare bigihe wêrekiyeke bi vî rengî. Ev yek pir şênber e, dema ku jina Kurd hişyar bû, xwe bi rêxistin kir, bi qasî ku xwe azad kir, Kurdistan jî dikare şiyar be, xwe ji nû ve zinde bike.

Kaderi değiştirme özgürlüğü

Deprem kader değil, bir 'olma' hali, bir doğa olayı. Milyonlarca yıldır süren, kendini gerçekleştiren ve yer kürenin de kendini tamamlama hali... Deprem bir felaket değil, afet! Sel gibi, kuraklık gibi...

Bir felakete dönüşebilmesi için yüksek düzeyde çabalaması gerekir insanın. Nitekim en basit bir doğa olayının afete, afetin de felakete çok kısa sürede dönüşebildiği bir cehennemdir tanık olunan.

Doğanın tek amacı var olmak ve varlığını sürdürmek... İnsanın yeni ve yapay bir hayat için talan ettiği doğa dişini sıkmaktan vazgeçiyordur bu afetlere dönüşen öfkesiyle. Vahşi madencilik yeni sömürge atlasının sınır taşıdır mesela. Nehirleri, dereleri boğan barajlar tüm canlı yaşamın kökünü kurutmaktadır. Acımasız ırkçılık, türçülük, yerin altını kilometrelerce delip hava boşlukları yaratmak, kuraklığı fırsat bilip şehirleşmeyi havzalara kaydırmak, bir gün büyükçe bir tuğlayı yerinden oynatmaktır sadece.

Oynadı o tuğla...

Sentetik hayata duyulan büyük merak, doğanın kendi tamamlanma sürecini baltalıyor iki yüz yıldır.

Olan bu...

Ekoloji Birliği'nin izlenim ve tespitleri

Kapitalizmin vahşi dişlerini bileyenlerin yeri rahat gördüğünüz gibi. İncileri dökülmedi. Ama havasını, suyunu, toprağını kaybedenler en nihayetinde canından oldu. Daha büyük felaketlere kapı aralamaması imkansız bu depreme.

Ekoloji Birliği'nin deprem bölgesindeki izlenimleri ve tespitleri de durumun aciliyeti konusunda fikir veriyor bize:

► On binden fazla binanın yıkıldığı düşünölmektedir. Bu binalardan yayılan asbest, radon ve diğer zararlı gazlar ile ilgili başta arama-kurtarma ekipleri olmak üzere bölgedeki halkın güvenliğini sağlayacak çalışmalar bir an önce başlamalıdır.

► Suyu kontrol altına alan ve metalaştırma çalışmasının uzantısı olan barajlarda hasar tespitine başlanmalı, ikincil bir afetin önüne geçilebilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

► Maden ocaklarında bulunan kimyasal maddelerin su akiferlerine karışık karışmadığı tespit edilmeli; gerekli önlemler alınmalıdır.

► Deprem bölgesindeki elektrik, doğalgaz iletim hatlarındaki hasarlar, doğalgaz hattında patlama, bölgede yapılan güvenlik barajları, Maraş'taki ve Adana'daki termik santraller büyük risk taşıyor!

► Yaşamı risk altına alan büyük enerji yatırımları, güvenliği politikalar ve fosil yakıtlar terk edilmelidir.

► Dayanışmaya kayyum da atasalar, yaşadığımız çağın çağırıcısı olan bu sözleşme dayanışmanın manifestosudur. İktidarın "kader" diye yemlediğini değiştirebilme özgürlüğünün anahtarıdır bu manifesto. Ve evet bu deprem de geçmiş olacak...

Doğaya rağmen değil doğayla barışık yaşamak

On binlerce insanın bir gecede yok olduğu bir felaketin ardından ne yapmalı peki?

Yanıtı yine yaşam savunucularından alıyoruz:

Bu kırıma karşı yaşamı savunmanın tek yolu doğaya rağmen değil doğa ile karşılıklılık ilişkisi içinde, doğayla barışık, dayanışmacı

bir yaşama geçmektir.

21 Ocak'ta İstanbul'da gerçekleştirilen Ekoloji Konferansı sonrası çevre hareketleri ortak mutabakat metni olan Ekoloji Sözleşmesi'ni duyurmuşlardı. Ekoloji örgütlerinin eko-kırıma karşı hazırladıkları sözleşmeyi yaşama geçirmek için belirlediği ilkelerin, dayanışmacı yaşamın nasıl kurulacağını önerdiğini hatırlatalım son olarak:

► Doğanın haklarını, demokrasiyi ve kadın özgürlüğünü, emeğin özgürleşmesini öne çıkaran bir sözleşme

► Sömürgeci ve ırkçı olmayan, cinsiyetçi olmayan, sömürü ve tahakküme, derinleşmiş ekolojik yıkıma karşı, antikapitalist bir sözleşme

► Aşağıdan yukarı, yerelden genele, direniş, dayanışma ve enternasyonalizmi esas alan bir sözleşme

► Öz yönetimi, hakkın sahiplerinin hakkın gelişmesinde birinci derecede söz sahibi olduğu, yerel ve toplumsal öz örgütlenmelere dayalı bir sözleşme

► Tarihi birikimi ve halkları tanıyan, kültürel hakları ve varlıkları koruyan bir sözleşme

► Doğa ve emek sömürüsüne son verilmesi prensibine dayalı, eko-kırımın suç olarak tanındığı ve cezalandırıldığı bir sözleşme

Dayanışmaya kayyum da atasalar, yaşadığımız çağın çağırıcısı olan bu sözleşme dayanışmanın manifestosudur. İktidarın "kader" diye yemlediğini değiştirebilme özgürlüğünün anahtarıdır bu manifesto.

Ve elbette başımız sağ olacak...

Ve evet bu deprem de geçmiş olacak...

Aramızdan aldığı on binlerce canın kefareti de bu trajediye bu yüzyıla "kader" diye asılı bırakanlara kalacak...

Birlikte harekete geçme potansiyeli

Newaya Jin'in Aralık 2022 sayısında yazdığım makalede İkinci Uluslararası Kadın Konferansı'nda adeta birikmiş bir neşe ve merak patlaması eşliğinde ortaya çıkan enternasyonalist bir kadın hareketi ihtiyaçının açığa çıktığından bahsetmiştim. Kadınların ulus ötesi bir biçimde bir araya gelme çabası ve arzusu içinde olduğunu anlatmış, kadınların bu enerjisinin bir örgütle buluşması gerektiğinin altını çizmiştim.

Kadınların özellikle Kürdistan'da, İran'da ve Latin Amerika'da gerçekleşenlere kadın devrimi ismini verdiği bir ortamda bedenler ve zihinlerimizin daha neler yapabileceği konusunda muhteşem bir hevesin varlığından bahsetmiştim. Bu yazıda kısaca bunun oluşmasının programlaşabilmesi için gerekli alt yapının nasıl kurulabileceği üzerine bir kaç öneriden bahsedeciğim. Ancak buna geçmeden önce bu alt yapının hangi sorunları aşması gerektiğini -Ocak ayında Bermal Küçük tarafından ve Türkiye bağlamında kaleme alınmış bir yazıdan ilhamla-tartışacağım.

Nazan Üstündağ

Kadınlar yüzyıl devrimlerinin öznesi

Bermal Küçük, Çatlak Zemin'de çıkan yazısında son yıllarda her ne kadar feminist örgütler bir bir kapansa da Türkiye'de bir feminist devrimden bahsedebileceğimizi söylüyor. Ciddi bir araştırmaya dayanan yazısını okumanızı tavsiye ederim, çünkü ben burada aktarıırken bütünlüklü olarak yansıtamayacağım elbette. Bermal, örgütsüz ancak birey de denemeyecek daha çok arkadaş grupları olarak kendini örgütleyen bir devrimden bahsediyor. Arkadaş grupları sayesinde kadınların gündelik hayat içersinde verdikleri mücadeleyi ve feminist öznelliklerini nasıl icra ettiğini anlatıyor. Kadınların içten, sevgilliliğe, sokaktan aileye tüm dünyayı bu arkadaş gruplarının içine temeli atılmış bir bakış açısından nasıl yeniden inşa mücadelesi verdiğinden bahsediyor.

Yazı iki açıdan önemli kanımca. Bir kere öyle veya böyle dünyada kadınların bu yüzyılın devrimlerinin öznesi olduğunu, olmaya devam edeciğini ve bunun mikro alanlarda çoktan

kendini gösterdiğini önümüze seriyor. Öbür taraftan ise bunun bir örgüt çerçevesinde yapılamaması, kadınların Bermal'in anlattığına göre bilinçli bir biçimde örgütlerden uzak durması bizi "yeni bir arada durma" ve "aynı yöne ilerleme" (hevallik) biçimleri üzerine kafa yormamız gerektiğine dair uyarıyor. İşte kadınların enternasyonalist örgütlenmesini de bu bağlamda düşünmek lazım.

Kadın hareketlerini birbirine konuşturmak

Nihayetinde Bermal'in bahsettiği elbet bir devrimdir. Mikro devrimler olmadan daha büyük ölçekli devrim olması pek mümkün değil. Ancak devlet, kapitalizm, otoriterlik gibi aşırı örgütlü ideoloji, pratik ve yaşam biçimlerini yenmek için bana göre aynı zamanda ütopya sahibi olmak gerekiyor. Daha da önemlisi bulaşıcılığı daim kılacak öncüler ve öznellikleri geliştirecek, günü geldiğinde birlikte harekete geçme potansiyelini maddeleştirecek altyapılar geliştirmek gerekiyor.

Bu konuda ciddi birikimi olan kadın hareketleri var elbette. Bana göre ilk planda ivedi olarak yapılması gereken şey bu hareketleri birbirine konuşturmayı ve bu di-

yaloğu sürekli kılmayı sağlayacak bir internet sitesi kurmak. Bu sitenin hem diyaloğu, hem birbirinden haber almayı hem de feminist ütopyaları ve eyleyiş biçimlerini birbirine bulaştırma konusunda önemli bir rol oynayabileceğini düşünüyorum. İkincisi HDK türünde bir birliktelik kurmak. Bu birlikteliğin ise örgütlenme değil ama öncülük konusunda rol almasını sağlamak gerekiyor. Kendi kadrolarını da yaratacak, okulu ve araştırma merkezi olacak bir birliktelikten söz ediyorum.

Kuantum fiziğini esas alan çalışma

Bu esnada elbette genişlemeye devam etmek için karşılıklı ziyaretler, araştırma ve buluşma gezileri de gerekli. Açıkçasını söylemek gerekirse bunun ötesinde yapılacak birçoğ şeyin kadın hareketinin geldiği noktada esneklikten uzak olabileceğini, bulaşmayı ve bulaşıcılığı yani kuantum fiziğini esas alan bir çalışmanın ise şimdi dahi tam tahmin edemeyeceğimiz sonuçları olacağını düşünüyorum.

74 FERMANA GEREKÇE YAPILAN EZDA İNANCI NEDİR? -II-

Güneş kutsaldır, herkesindir

● Ezdalıkta güneş kutsaldır. Bunun için Êzidilere güneşe tapanlar da denilir. Güneş tüm kutsalların en üstünde ve varoluşta tam olandır. Her şey yarım olabilir, ama güneş yarım olamaz. Güneş tamamlanmıştır ve evren ile bağı bu tamamlanma üzerinden gelişir. Güneş kendi başına ne bir topluma, ne bir inanca, ne bir ulusa ne de cinse ait değildir. Güneş tüm evrene, toprağa, suya, havaya, ateşe, aya ve yıldızlara aittir.

Yaşamı yaratan doğal gücün bir parçası olarak görülen hava da Ezdalık inancında kutsaldır. Nefesinde soluklanan toprak, su, ateş, doğa, hayvanlar ve insanlar havanın damarından yaşama bağlanırlar. Güneşin nefesi, yağmurun soluğu, kuşların kanatlarını çırpmasına yardımcı olan rüzgar, kadınların rahimlerinde atan canın nabzı, bunların hepsi havanın tüm canlılar ve nesneler üzerindeki etkisini tanımlamak içindir. Evrendeki tüm canlıların soludukları havanın büyük mucize olduğuna ve bu mucizeyi hiçbir insan yeteneğinin yaratamayacağına inanılır. Êzidiler havayı rab tarafından yeryüzüne bağışlanan yaşam damarı olarak görür. Êzidiler doğanın bahara açılan zamanında rüzgar ve hava üzerinden qeviller ve dualar okur. Êzidilere göre her canlı katmanına ait bir rüzgar vardır ve bunlar üzerinden hava tanımlaması yapılır. Ağaçların, yağmurun, güneşin, hayvanların ve hatta kuşlarında rüzgarı vardır. Hepsisi kutsal görülür. Yaşama tutunan her şeyin bir rüzgarı ya da havası vardır.

► Güneş herkesin ve her şeyindir

“Ya Şe Şems, bizden bereketini esirgeme, bize güzel ve anlamlı bir gün sun. Senin varlığınla biz varız. Bizi sensiz bırakma Ya Şe Şems” sözleriyle doğan ve batan güneşe dua edilir. Ezdalıkta güneş kutsaldır. Bunun için Êzidilere güneşe tapanlar da denilir. Güneş tüm kutsalların en üstünde ve varoluşta tam olandır. Her şey yarım olabilir, ama güneş yarım olamaz. Güneş tamamlanmıştır ve evren ile bağı bu tamamlanma üzerinden gelişir.

Ezdalık inancında güneşin tamamlanması onu tüm kutsallıkların üstünde tutar. Güneşin dünyanın gökyüzünde 7, yeryüzünde de 7 tabakasına, yani 14 tabakaya kadar ulaşabildiğine, yer ve gökyüzünde bulunan kutsallıkları bir arada tutanın güneş olduğuna inanılır. Güneş kendi başına ne bir topluma, ne bir inanca, ne bir ulusa ne de cinse ait değildir. Güneş tüm evrene, toprağa, suya, havaya, ateşe, aya ve yıldızlara aittir. Güneş hepsinin toplamını bir kadında birleştirir. Kadının 7 kutsalla bağı güçlüdür ve en çok da güneşe yakındır.

Êzidilerde ‘Şe Şems’ adında bir qubbe, yani kutsal mekan vardır. Bu kubbeye aynı zamanda “Ezeli Qubbesi” de denilir. Bu kubbeye güneş ve kadın sembolleri bir arada bulunur. Güneş sonsuzluğun temsilidir ve Ezdaların tüm ritüellerinde vardır. Bayramlar, oruçlar, yaslar, bir kadın ve erkeğin birleşmesi güneşin şahitliğinde olur. Ezda inancının kök hücreсі güneştir.

► Ay: Gökyüzünün dengesidir

Ezda inancının kutsallarından biri de ‘ay’dır. Ezda inancına göre, güneş güne aydınlık ve sıcaklık verirken, ay da geceye aydınlık ve serinlik verir. Ay güneşe karşı değildir, onu tamamlamak üzerinden zıddıdır. Güneşin gök kemine bakılamaz ama ayın güzelliği insanları mest eder. Gökyüzünün dengesi olarak görülür ve Ezdalık bu dengeye inanır. Dengenin de varoluşta hayat yarattığına inanılır. Êzidiler aya benzer bir güzelliği hiçbir tekniğin ya da insan gücünün yaratamayacağını düşünür.

Rojbin
Deniz

► Yıldızlar: Hayatın ışığı, estetiği, aşkı ve sonsuzluğu

Ezdalık inancındaki 7’inci olgu da yıldızların varlığıdır. Onlar da tıpkı ay gibi gökyüzünün bir dengesi olarak kabul edilir. Hayatın ışığı, estetiği, aşkı ve sonsuzluğu simgelerler. Êzidiler çocuklarının güzelliğini yıldızlarla tarif ederler ve çocuklarını yıldızlar gibi tanımlarlar. Tüm canlılar içerisinde yıldızların temizliği ve güzelliğini kendisinde barındıranın çocuklar olduğuna inanılır. Bu yüzden sabah yıldızına karşı durup dua okurlar ve onun günü güzelleştireceğine inanırlar.

► Ezdalıkta 7 rakamının anlamı

Êzidilerde inanılan 7 olgudan kaynaklı 7 rakamı uğurlu ve yapılan birçok ritüelin zaman cetveli olarak kullanılır. Êzidi toplumu yeryüzünün işaretlerinde 7 rakamının olduğunu düşünürler. Örneğin 7 melek, 7 gün, Laleş’te kutlanan bayram 7 gündür, Xidir İlyas Bayramı 7 tattan oluşur, annelerin yaptığı tandırlar 7

maddeden yapılır, yeni evlenenler anne evini ziyarette 7 gün kalır, güneşin yüzeyinde 7 dağın olduğu ve bunların da yeryüzüne 7 renk yansıttığı söylenir.

► Kadın ve erkeğin ortaklığı güneş ile korunur

Ezda inancında kadının yeri kutsaldır. 9 bin yıl öncesine ait olduğu söylenen Pir Afat kubbesi, bir kadın kubbesidir. Pir Afat aynı zamanda yeryüzünün piridir. Pire Avra da bir kubbedir. Ama erkeği temsil ettiği ve her ikisini tamamlayanın güneş olduğu söylenir. Yeryüzünün kadın, gökyüzünün erkek olduğuna, ikisini birleştiren ve tamamlayanın da güneş olduğuna inanılır. Bu yüzden Êzidilerde güneşin cinsi yoktur, güneş simgesinde kadın ve erkeğin ortaklığı korunur.

► Kubbe Ezdalığa götüren yol haritasıdır

Ezdalık ritüellerinin gerçekleştiği kutsal mekanlar kubbelerdir. En eski kubbenin tarihi bilinmez, çünkü fermanlarla birçok kubbenin ya yeri değiştirildi, ya da yok edildi. Kubbelerde kullanılan sembol ya da isimler Ezdalığın yeryüzünde nasıl hayat bulduğunu gösteriyor. İnsanları Ezda inancına götüren yol haritası gibidir.

► Ritüellerde kullanılan semboller

Ezda inancının ritüellerinde Tavus Kuşu, Kubbe, Yılan, Akrep, Horoz, Ceylan ve Hırka (Ezidi din alimlerinin omuzlarına geçirdikleri, ketenden yapılan ve ceviz ağacından çıkarılan suyla siyaha boyanan Hurani gibidir) kullanılır. Kubbelerin içinde yerküre şeklini anımsatan taşlar, adına ‘Peri’ dedikleri renkli kumaş ve çıra bulundurulur.

► Saflığın rengi beyaz, Ezda inancının da rengidir

Suyun ayna üzerinden duvara ya da toprağa yansımaları ortaya çıkan tüm renkler Ezdalıkta kutsaldır ve doğanın renkleri olarak kabul edilir. Renklerin de yaşam ve evren için gerekli olduğuna inanılır. Dolayısıyla Ezdalıkta her bir rengin dünyada yeri vardır. Ama en çok öne çıkardıkları ise beyazdır. Çünkü beyaz, saflığı ve temizliği temsil eder. Bu yüzden Ezda inancına mensup olanlar beyazı kendi renkleri olarak görür.

► Êzidi olunmaz Êzidi doğulur

Ezda inancına göre Êzidi olunmaz Êzidi doğulur. Ezda inancına mensup olanlar 7 kutsala inanır ve onun anlamına göre yaşar. Êzidiler arasında kendi inancı dışında bir inanca duygu, his ve beden olarak gitmek, o kişinin Ezdalık inancından çıkarılmasıyla sonuçlanır. Êzidi toplumu bu türden yaklaşımları hiçbir biçimde kabul etmez ve bu anlamda çok sert ve keskin duvarları vardır.

7 olgu üzerinden hayat bulan Ezdalık günümüzde hala varolma mücadelesini sürdürüyor.

Newroz'un ateşten kadınları

Zekiye... Rahşan... Ronahî... Berîvan... Sema...

Kürdistan özgürlük mücadelesinin birçok tarihi döneminde sürece damga vuran ve geleceğin yönünü belirleyen kadın şehitler vardır. Onlar şehadetleriyle kendilerini direniş içinde var etmenin yanı sıra mücadeleyi daha ileriye taşımanın da katalizörü olmuşlardır. Eylemleri ile binlerce insanı etkileyip mücadele saflarına çekmiş, yeni bir yaşamın ilham kaynaklarına dönüşmüşlerdir. Bu şehitler içinde Newroz şehitlerimizin özel bir yeri vardır. Bu Newroz ayında onları bir kez daha hatırlıyor ve saygıyla anıyoruz.

Kürdistan özgürlük mücadelesinden etkilenerek Newroz ateşini bedeninde harlandıran ilk kadın şehidimiz Zekiye Alkan oldu. 21 Mart 1990'da Amed surlarının Urfa Kapı diye adlandırılan noktasında "Newroz ateşi çalı-çırpıyla yakılmaz, Newroz ateşi en iyi insan ateşle yanar!" diyerek kendisini bir meşaleye dönüştürdü! Kürdistan'ın kalbi Amed'de, şehri dışardan gelecek düşmana karşı korumak için dikilmiş olan ama içine sinmiş düşmandan koruyamayan kadim surlarının bir burcunda bedeninde Newroz ateşini harlandırırken hem yaratılmakta olan yeni tarihe selam duruyor ve hem de gaflet uykusundan hala uyanamamış olan Kürdün duyarsızlığına isyan ediyordu. O kendini bir meşaleye dönüştürerek, Kürdün kör gözlerini Diyarbakır zindan direnişine ve gelişmekte olan direnişe açmak, sağır kulaklara Vietnamlaşan Kürdistan'ın çığlıklarını ulaştırmak, suskun dilleri isyan haykırılarıyla buluşturmak istedi.

Zekiye Alkan

Zekiye Alkan 1965 yılında Gümüşhane'nin Kelkit İlçesi'ne bağlı Akdağ köyünde dünyaya geldi. Ailesi, 1920 yılındaki Koçgiri İsyanı'nın lideri Ali Şer'in akrabasıydı. 1921'de isyan bastırılınca Türk devlet güçlerince diğer Koçgirilerle birlikte Gümüşhane'ye sürgün edilmişlerdi. Sekiz yaşındayken ailesi Erzincan'a taşındı. 1983'e kadar Erzincan'da yaşadıkten sonra İzmir'e yerleştiler. Moralli, sempatik, zeki, yetenekli ve pratik zekaya sahipti Zekiye Alkan. Liseyi İzmir'de okudu. 1987 yılında üniversite sınavını onbinlerce kişi arasında 18. sırada kazandı ve Diyarbakır-Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okumaya başladı. Amed'e gidiş onun için köklerine doğru bir yolculuk demektir aynı zamanda. Daha önce de ninesi ve dedesinin konuştuğu Zazacayı anlayamamak sorgulamalarının kaynağıydı. Türkiye solundan bir örgütle ilişkiliyken üniversitede Kürt gerçeğini tanıdıkça özgürlük mücadelesine ilgi duymaya başladı. Newroz'a ve ateşe duyarlılığını eyleminden bir yıl önce de ortaya koymuştu. Trafik Parkı'nda arkadaşlarıyla oturdukları masada bir anda cebindeki kağıt paraları çıkarıp ateşe vermiş; şaşkınlık içinde ne yaptığını soran arkadaşlarına, "Newroz'umu kutluyorum. Newroz ateş yakılarak kutlanır" cevabını vermişti. Newroz'un yasaklı olmasına isyanın, Kürdistan'ın kalbi Amed'de bu geleneğe ve özgürlük mücadelesine daha fazla sahip çıkılması beklentisinin ifadesiydi belli ki bu tavır.

Kürdistan'da bir yandan korku ve sinmişlik olsa da diğer yandan içten içe kaynayan bir volkanın patlamak için bir kıvılcım bekleyen birikimi misali taşmaya hazır bir öfke vardı bu yıllarda. 14 Mart 1990'da Mardin'in Savur ilçesinde 13 ARGK gerillasının sömürgeci Türk askerleriyle yaşanan çatışmada katledilmesi bu biriken öfkenin sokaklara taşmasıyla sonuçlandı. Şehit düşen gerillalardan Kamuran Dünder'in Nusaybin'deki cenaze törenini bir serhildana dönüştüren halka karşı devlet güçleri terör estirerek Newroz kut-

lamalarını yasakladılar.

Aynı dönemde Amed Zindanı'daki devlet vahşetini ve Mazlum Doğan'la başlayıp Ferhat Kurtay, Eşref Anyık, Mahmut Zengin ve Necmi Öner ile devam eden direnişin kitabı "Dörtlerin Gecesi"ni okumaktaydı Zekiye Alkan. Mazlum Doğan'ın üç kibrit çöpüyle kutlayıp bedenini armağan ettiği Newroz'u, bu kez kendisi Dörtler'in direniş ateşini kendi bedeninde harlandırarak baskılara, işkencelere, yasaklara, korkulara ve sinmişliğe karşı bir isyan ateşine dönüştürdü. Kürt kadınının isyan ve direniş kültürünün ilk sembollerinden biri olan Zekiye Alkan ağır yaralı olarak kaldırıldı Ankara'daki bir hastanede, 30 Mart 1990'da şehit düştü. Bedeni İzmir'in Bornova ilçesinde küçük bir grubun katıldığı bir törenle toprağa verildi. Mezar başındaki küçük grup sonraları milyonlara varan bir güce dönüşecek, Zekiye Alkan Newroz şehidi olarak sembolleşecekti. Güney Kürdistan'ın Süleymaniye şehrinde heykeli dikilen Alkan şiiirleri, stranlara konu olacaktı.

'Özgürlüğün kolay olmadığını sembolü'

Yaşadığı dönemde kalıplara sığmayan sıradışı duruşu, geleneksel kadınlık ölçülerine sığmayışı ve derin özgürlük arayışı ile yeterince anlayamamış olsa da o özgürlükte ısrarından vazgeçmemiş, eylemiyle özgür kadının yaratılmasında bir öncü ve ilham kaynağı olmuştur. Rêber Abdullah Öcalan, Zekiye Alkan'ın eylemi konusunda şu değerlendirmeleri yapmıştır: "Yükselen özgürlük ateşiyle Newroz'da bedenini ateşe veren Zekiye Alkan'ın eylemi de özgürlüğün kolay olmadığını sembolüdür. Kürt kadını bir defa özgür yaşamın farkına varmıştır. Yaşanan tüm bu süreçleri değerlendirdiğimizde 1990 sonrası süreç kadın çalışmaları açısından da yeni bir dönemece ifade eder. 1990 Newroz'u'nda partimizin ideolojisinden sınırlı olarak etkilenen kahraman kızımız Zekiye Alkan'ın kendini yakma eylemi, 'Newroz ateşi en iyi insan teninde yanmalıdır' demesi, cesaretin ve fedakârlığın sınırsız bir örneğidir. Demek ki, kadının kurtuluşu girişi öyle küçümsenecek bir giriş değildir... Zekiye Alkan'ın şahadeti de Diyarbakır'da oluyor ve Mazlum'un şahadetiyle bağlantısı açıktır."

Rahşan Demirel

Zekiye Alkan'ın Newroz ateşini bedeninde yakması daha sonra başka kadın devrimciler tarafından da başvurulan bir isyan ve direniş biçimi oldu. 22 Mart 1992'de İzmir-Kadifekale'de bu kez on yedi yaşındaki Rahşan Demirel Newroz ateşini bedeninde yakarak, Türk devletinin Kürdistan halkına karşı sergilediği zulmü protesto ediyordu. Mardin'in Nusaybin ilçesinde 15 Ağustos 1975 yılında dünyaya gelmişti. Daha bir yaşındayken ailesinin düşmanın baskılarından dolayı İzmir'e göç etmesiyle, ülkesinden uzakta, bu metropol kentinde büyümüşü. Ancak ülkesinden ve kültüründen kopmamış, özgürlük mücadelesiyle ilişkilenecekten kaçınmamıştı. Kesk ü sor ü zer renklerine tutkuyla bağlanmış, giysilerinde bu renkleri tercih eder olmuştur. Annesi ona, haksızlığa boyun eğmeyi öğütlemişti hep ve o da bunu kendisine düstur edinmişti. Öyle ki, öğretmeninin giysilerinde ulusal renklerden vazgeçmesini cezalandırarak ona attığı tokada tokatla karşılık verecek kadar isyankardı haksızlığa karşı.

Kadifekale'deki eylemliliklerde hep aktif yer alsa da Rahşan Demirel'in rüyası gerilla olmaktı. Sonunda ülkedeki mücadeleye ka-

tılmak üzere Amed dağlarına gitti. Gerilla olmak için duyduğu büyük arzuya rağmen, erkek egemen anlayışın duvarına çarpmış, gerillada kadın varlığını önlemeye çalışan Şemdin Sakık tarafından geri gönderilerek metropolde kitle çalışması yürütmesi istenmişti. Gerilla saflarından geri gönderilmesinden dolayı büyük üzüntü duyuyordu.

'Ben kendimi Newroz yapıyorum Kadifekale'de'

21 Mart 1992'deki Newroz kutlamalarında Türk devlet güçleri Cizre ve Şırnak halkına dönük vahşi saldırılar geliştirerek onlarca Kürdistanlıyı katletti. Rahşan Demirel bu katliama duyduğu büyük öfkeyle, 22 Mart'ta Kadifekale'de bedenini ateşe verdi. Geride üzerinde "Ben kendimi Newroz yapıyorum Kadifekale'de. Cizre, Mardin ve Nusaybin'in cevabını vermek zorundayım. İsmet Sezgin'e haber veriyorum, Newroz kutlanacak... Lastikle olmazsa bile, canımızla kutlanacak!" diye yazdığı bir karton parçası ile Kürtçe ve Türkçe bir ses kaydı bıraktı. Mesajında adı geçen İsmet Sezgin o dönemde Türk Devleti'nin İçişleri Bakanı'ydı; Newroz yasağı ve halka kanlı saldırıların sorumlusuydu.

Rahşan Demirel'in eylemini annesi zılgıtlı, Kürt halkı serhildanla karşıladı. O kahraman Kürt kızı Kürt kadınları ve gençlerinin ellerinde bir direniş bayrağına dönüşürken, Koma Agirê Jîyan'ın "Rahşan" adlı stranıyla da dilden dile akan bir isyan ezgisi oldu.

Ronahî ve Berîvan

Tarih bu kez 21 Mart 1994. Yer Almanya'nın Mannheim kenti. Ülkeler, şehirler, devletler değişse de Kürt halkına, onun değerlerine ve özgürlük arayışlarına karşı tutumda bir farklılık yok! Bu kez Kürt halkının Diriliş Günü Newroz kutlamalarını engellemek isteyen Alman devleti idi. Newroz kutlamasına getirilen yasağa ve Kürt halkının kurumlarına, değerlerine yönelik saldırılara karşı Nilgün Yıldırım (Berîvan) ve Bedriye Taş (Ronahî) bedenlerinde Newroz ateşini yakarak isyanlarını haykırdılar. Eylemlerinin nedenleri ve amacını geride bıraktıkları mektupta şöyle dile getirmişlerdi: "Alman devleti son aylarda düşmanlığını açık açık ilan etmiştir. Derneklerimiz kapatılmış, ulusal renklerimiz, ulusal bayraklarımız gasp edilmiş, onlarca yurtseverimiz tutuklanmış, gözaltına alınmıştır. Almanya, Türk ırklarının peşinden gitmektedir. Demirel-Çiller-Güreş kliğinin 'ya bitecek ya bitecek' sözlerini ellerini ovuşturarak desteklemekte, kirli savaşın sürmesi ve Kürt halkının imha edilmesi için her türlü desteği sunmaktadır. Kürdistan'daki katliamlar Almanya'nın verdiği silahlarla gerçekleşmektedir. Son olarak '94 Newroz yürüyüşünde Almanya'nın çeşitli kentlerinde Kürt yurtseverlerine Hitler'i geride bırakacak uygulamaların gerçekleştirilmiş olması bizim için bardağı taşıran son damla olmuştur."

Berîvan Dersimli bir ailenin kızıydı. Daha altı aylıkken, annesi feodal namus anlayışı ve haksızlıkların kurbanı olarak evinden atılmış, kendisi de halasına teslim edilmiştir. 12 yaşına kadar halasını annesi bilmiş ancak neden acımasız yaklaşımlara maruz kaldığını bilememiştir. 12 yaşında gerçeği öğrendiğinde yaşadıklarını anlamlandırabilmiştir ancak. Berîvan, küçük yaşta zorla evlendirilerek Almanya'ya gönderilmiş; ancak altı ay dayanabildiği şiddet dolu bu yaşamdan kaçarak bir sığınma evine sığınmıştır. Daha sonra abisinin evine yerleşip evliliğini sonlandırmıştır. Girdiği yeni çevrede özgürlük hareketi ile tanışmış ve özgürce nefes alabildiği bir yaşamın militanı olmuştur...

Devamı arka kapakta...

<p>AYLIK</p> <p>☐ 2 €</p>	<p>12 AYLIK</p> <p>☐ 25 €</p>	<p>TARİH:</p> <p>.....</p>	<p>NEWAYA JIN</p>
<p>ABONE FORMU</p>		<p>ABONE:</p> <p>.....</p>	<p>Konto Sahibi: Stg Onderzoeks Centrum v. Hollanda İç Banka İsmi: ING Hollanda İç Konto No: 8525445 Hollanda IBAN: NL54 INGB0008525445</p>
<p>İsim: .....</p> <p>Adres: .....</p> <p>.....</p> <p>Tel no: .....</p> <p>Banka adı: .....</p> <p>Hesap No: .....</p> <p>Biz: .....</p>		<p>İMZA:</p> <p>.....</p>	<p>Hollanda Dış Konto No: IBAN: NL54 INGB0008525445 BIC: INGBNL2A</p>
		<p>YAPAN:</p> <p>.....</p>	<p>TEL NO: 0031 647 74 09 17 e-mail: newayajin2005@gmail.com</p>

Biz de mi mahkemeye silahla dalalım?

Takım elbise ve kravat ile mahkemeye çıkan pedofililerin, çocuk katillerinin nasıl "saygınlık" kazanıp, cezalarında indireme gidiğini hiç anlayamıyorum. Keramet; takım elbise ve kravat mı, yoksa cidden bu sefil yaratıkların değiştiklerine duyulan inançtan mı? Düşünüyorum ve "buldum" diyemiyorum. Ama birkaç fikrim var. Bu fikirler içerisinde bana en mantıklı gelen yargılayanların yargılananlarla aynı fikirde olması. Yani mahkeme heyeti, failden farksız düşünmüyor. Farklı olan tek şey teori ile pratik arasındaki uyumsuzluk herhalde. Yoksa ne diye her fırsatta aynı suçlu işleyen insanların cezalarında indirimde gidip bıraksınlar ki?

Geçenlerde Giresun'da Sila Şentürk davasında fail mahkemede "saygılı" tutumu nedeniyle ceza indirimi aldı. "Saygılı" tutumun sahibi, 16 yaşındaki Sila'nın başını keserek öldürdü. Yani ben faili tarif edecek bir tanım bulamazken, mahkeme heyeti "saygılı" olmaktan cezada indirimde gitmiş. Şimdi Sila'nın anne-babası ya da ailesi bu duruma nasıl bakıyor bilmiyorum. Ama böyle sayısız olay var. Mahkemeler, "iyi hal"den, "saygılı" olmaktan, takım kıyafet giymekten, asker olmaktan, suçlu ilk kez işlemekten, "tahrikten", "namus"tan vs vs sebeplerden ya ceza indirimi yapıyor ya da katilleri salıveriyor. Dolayısıyla kanun, yasa, adalet, ahlak, insani değerler yerlerde sürünüyor. Bazen kendi kendime "Dalacaksın mahkeme salonuna, Marianne Bachmeier gibi boşaltacaksın adinin kafasına bir şarjörü, bak ne oluyor!" diye düşünmekteyim. Ama işte gel gör ki katiller, tecavüzcüler "saygı"da sıraya girmişler, hangisini vuracaksınız. Eee bir de herkes Marianne Bachmeier mi?

Peki kim bu Marianne Bachmeier? Ne yapmıştır? İşte size onun hikayesini anlatacağım. Belki bilenleriniz vardır. Fakat ben Marianne Bachmeier'den yeni haberdar oldum. Marianne hakkında öğrendiklerimi sizinle paylaşmak istiyorum. Zaten bu hayatta en değerli şey paylaşmaktır, insanı mutlu eder.

Şimdi, her insanın öğretici bir yaşamı olduğuna inanıyorum. Ama bazılarımızın yaşamı bazılarıımıza göre daha bir sıra dışıdır. Yaşam deneyimleri keskindir ve o deneyim insanın suratına çarpar, sarsıntıya yol açar. Kısaca şok edicidir. İşte o insanlardan biridir Marianne Bachmeier. Kimileri ona "intikamcı anne"

diyor. Kimileri de kanun sağlayıcı bir kadın olarak görüyor. O bir kahraman. Annelerin kalbine taht kurmuş adalet savaşçısı. Kendi adaletini kendi sağlayan kadın...

Marianne Bachmeier 1950'de dünyaya geldi. Ebeveynleri boşanan Marianne, 16 yaşında anne oldu. İlk çocuğu doğar doğmaz evlatlık verildi. 18 yaşında bir daha hamile kalan Marianne doğum öncesi tecavüze uğradı. Ağır bir travmayla yüz yüze kalan Marianne, ikinci çocuğunu da doğar doğmaz evlatlık verdi. 1972'de üçüncü çocuğunu doğuran Marianne Bachmeier, ona Anna ismini verdi. Almanya'nın Lübeck kentinde Tipasa adında bar işleten Marianne, 5 Mayıs 1980'de bazı söylentilere göre kızıyla tartıştı. Anna o gün okula gitmedi. Aynı yaşta olan bir arkadaşını görmek için evden çıkan Anna, 35 yaşındaki kasap komşuları Klaus Grabowski'nin eline düştü. Bazıları Anna'nın kedileri çok sevdiğini, Grabowski'nin onu kedilerle kandırması olabileceğini söylüyor. Ama olay nasıl olursa olsun sonuçta Klaus Grabowski, Anna'yı evine götürdü. Birkaç saat sonra da onu boğarak öldürdü. Olayı Grabowski'nin kız arkadaşı ifşa etti.

Çevresinde neşeli ve konuşkan bir çocuk olarak bilinen Anna'yı öldüren Klaus Grabowski, iki kızı cinsel tacizde bulunmaktan daha önce hüküm giymiş bir pedofiliydi. Hapishanedeyken 1976'da hadım edilmişti. Ancak Klaus Grabowski iki yıl sonra gizlice hormon tedavisi görmüştü.

Gözaltına alınan Grabowski sorgu sırasında Anna'yı öldürdüğünü itiraf etti. Grabowski duruşmada 7 yaşındaki Anna'nın kendisine para vermemesi halinde annesine kendisini taciz ettiğini söylemekle tehdit ettiğini söyledi. Grabowski'nin "şantaj" nedeniyle çocuğu öldürdüğünü söylemesi anne Marianne Bachmeier'in tepesini attırdı. Kızının ölümünü sindiremeyen annenin ne zaman ve nasıl intikam almaya kilitlendiğini bilemiyoruz ama Klaus Grabowski 1 yıl sonra mahkemeye çıktığında artık annenin bu katil ve sapığa zerre kadar tahammülü kalmamıştı.

1981'de Lübeck bölge mahkemesinde görülen davanın üçüncü gününde Marianne, çantasından çıkardığı 22 kalibrelik Beretta tabancasıyla katile mahkeme salonunun ortasında 8 el ateş etti. Atışlardan 7'si doğrudan Grabowski'ye isabet etti. Klaus Grabowski olay yerinde öldü.

İddiaya göre Marianne Bachmeier "Yüzünden vurmak isterdim ama sırtından vurabildim. Umarım ölmüştür" dediği belirtilir. Tabi olay Almanya'da sansasyon yarattı. 1983 yılında Bachmeier, Klaus Grabowski'yi öldürmekten suçlu bulundu. Altı yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bunun üçte ikisini yattı. Hayatının geri kalan bölümü inişli çıkışlı olan Marianne, 17 Eylül 1996'da pankreas kanserinden hayatını kaybetti.

Onun için 'İntikamcı anne' denildi. Adalet savaşçısı, kahraman denildi. Fakat o sadece bir anneydi. Evladını koruyamamanın acısını yaşadı. Tabi Marianne'nin hikayesini daha fazla anlatmak mümkün. Fakat burada anlamamız gereken; biz kadınların, annelerin payına düşen nedir? Elimize silah alıp mahkemelere dalmak mı? Yoksa buna gerek kalmadan çocuklarımız için güvenli alanlar oluşturmak mı? Ya da çocuklarımıza art niyetle yaklaşanlara tüm yırtıcılığımızla dehşet saçmak mı? Belki de hepsini yapmalıyız. Anneler bu düzene, bu adaletsiz yapıya, bu kanunsuzluğa, bu cezasızlığa hükmü kendisi versin. Bakalım kafa kesenlere, çocuklara tecavüz edenlere, dokunanlara, dokunmaya teşebbüs edenlere annelik hukuku gereği cezanın yükünü vermede kusur eder mi? Bence etmez. Fakat sorun şu ki; ne zaman harekete geçecek? Yaaa Star deyip çocuğu koruyacak? Peki siz, ne zaman çocuğunu koruyan bir annenin yanında duracaksınız? Çocuğunu korumak için öz savunmada bulunan anneyi ne zaman selamlayacaksınız?

De hayde, illa bana söylettireceksiniz. Söylüyorum; çocuğu için öz savunmada bulunarak canını ortaya koyan anneye bin selam... Star rahmetini esirgemesin, kadınlar dayanışmada seni yalnız koymasın....

				5		6	8	1
8	3	6	1	2	7			4
5		1				7		3
1	7			6	8			
	8	2		9		4	6	
			7	3			1	8
4		3				1		2
7			2	1	3	8	4	9
2	1	8		4				

		1	9	7			6	
	3	2	1			5	9	
4		6		5				1
2					7	1	5	
	4						8	
	1	9	3					4
1				4		6		7
	7	4			2	8	1	
	8			1	5	2		

bulmaca

Hazırlayan: SOZDAR DERSİM

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															
10															
11															
12															
13															
14															
15															

Soldan sağa:

1- Yayla atılan çubuk / bağnazlık / erkek keçi, 2- oy / Antik Çağ'ın bilinen ilk kadın bilim insanı / uğursuz, 3- kırmızı / Kuzey Kürdistan'daki öz yönetim direnişlerinin sembolü haline gelen kadın siyasetçilerinden biri / kuzu sesi, 4- taneli bir meyve / sık sık küçük kazalar yapan kimse / birinin üzerine almak zorunda kaldığı ağır görev, 5- üzüntü / akıl / bir ilimiz, 6- Kürtçe'de çivi / çizelge / dansta kavalinin eşi, 7- çare / Kürtçe'de bez / ara verme, 8- Hint mitolojisine göre tanrıların yeryüzüne indiklerinde büründükleri şekiller / bir nota / bir uzvumuz, 9- bir dili geçmiş zaman eki / yerleşik olmayan kimse veya topluluk / eski bir uygarlık, 10- amerikyum'un simgesi / ele avuca sığmaz kimse / Kürtçe'de saldırgan, 11- deli / bir ülkede yönetime el koyan kimselerden oluşan kurul / sodyum'un simgesi, 12- tıpa'nın bir hecesi / ordu'nun kısaltması 13- aşık, vurgun / iltihaplı sivilce / bir nota, 14- evin bölümlelerinden her biri / Avusturya'da bir kent / lityum'un simgesi, 15- merkezden uzak, kıyıda köşede kalmış / Kürtçe'de cici

Yukarıdan aşağıya:

1-Nispet, Kürtçe'de kıl / üzeri toprak kaplı ev / bazı yemeklerin üzerine dökülen karışım, 2- Bir Kürt kahramanlık destanı / tavır, davranış, 3- kurtuluş / yanıt, 4- Kürtçe'de kalkış, 5- yavaş, ağır / pamuk, kenevir veya

sentetik iplikten dokunmuş büyük torba, 6- bir meyve / Çok tanrılı dinden olan kimse / mitolojik çağlara dayanan kirlişli bir çalgı, 7- vurguncu / müzik araçlarının verdiği sesleri birbirinden ayırtmeyi sağlayan ses özelliği, 8- ses / gönül ferahlatıcı / çinko'nun simgesi, 9- dölyatağı, rahim / bir nota, 10- parçaları tutturmaya yarayan bir tür çivi /kısaca Sivil Toplum Kuruluşları / herhangi bir şey üzerindeki ufak leke, puan, 11- ilişkin / yumuşak karşıtı / Kürtçe'de nohut, 12- bir nota / geri verme, 13- birbirinin aynı olan iki şeyden her biri / Şêx Seîd hareketinin direnişçi kahramanı / yemek / Arapça'da hayır, 14- kapitalist ekonomiye alternatif ekonomi biçimi, 15- Bir şeyin yapılması için harcanan kafa ve beden gücü / mala ile yapılan alçı süslemeye verilen ad / potasyum'un simgesi.

215. Sayının Bulmaca Çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	K	E	B	A	N	I	X	A	L	I	Ç	E	F		
2	İ	Ç	İ	G	İ	T	M	E	K			I	T	K	İ
3	H			L	I	M	D	E	G	M	E				
4	T	E	M	A	M	A	R	I	A	M	I	E	S		
5	A	L	I	N	G	A	N		M	A	T	K	A	P	
6	R	Ş	A	R	T	O	L	A	Y		T	A	P		
7	A	S	T	M	A	A	K	A	E	D	A	P			
8	T	E	A	M	Ü	L	F	E	U	Y	D	U			
9	A	N	L	A	M	Y	A	S	A	L	A	C			
10	E	B	U	J	I	R	Z		D	O	L	U			
11	K	İ	R	A	T	O	K	A	H	A	T	A	Y		
12	E	L		A	K		M	A	N	A		O	V	A	
13	N	İ	V	R	O	A	M	P	E	Y	K	E	R		
14	E	Z		E	R	I	N	Ç	S	A	A	R	I		
15	K	E	M		O	S		I	E		I	R	E	M	

İltihaplanma düşmanı bitkiler

iltihapları temizler. 1 bardak su ya da sütün içine 1 çay kaşığı zerdeçal ekleyerek, vücudunuzu koruma altına alabilirsiniz.

Zencefil

Vücudu temizlemek, iltihapları atmak için zencefil su ya da süt içine ekleyerek tüketebilirsiniz. Gün içinde yoğurt yiyecekseniz; iltihapların kısa sürede temizlenmesi için zencefil yoğurt tüketmeniz de etkili olacaktır.

Biberiye

Biberiye, antibakteriyel ve antioksidan bir bitkidir. Biberiye çayı içerek bedeninizdeki iltihaptan en kısa sürede kurtulmuş olursunuz.

Karanfil

Karanfil yapısında, ojenol adlı bir madde yer alır. Bu madde ise kalp hastalıklarından dolayı yaşanan damar iltihaplarını en iyi şekilde temizler. Karanfilin iltihabı kolayca temizlemesi için gün içinde bir adet karanfil ağız içinde bekletilebilir.

Tarçın

Tarçın pek çok özelliği ile adeta bir sağlık dostudur. Antioksidan maddeler içeren tarçın, damarların temizlenmesi konusunda güçlü bir etkiye sahiptir. Tarçını yoğurt ya da süt içine ekleyerek en leziz şekilde tüketebilirsiniz. Çubuk tarçının içinde yer aldığı

detoks suyu ile de vücudunuzu iltihaplardan arındırmış olursunuz.

Sarımsak

İltihap giderici besinler arasında yer alan sarımsak, güçlü bir antibiyotik besin olarak bilinir. Sarımsak iltihaba iyi gelen yiyecekler arasında neredeyse en hızlı sonuç veren besindir. Solunum ya da bağırsak hastalıklarında yaşanan iltihaplanma için; sarımsağın çiğ şekilde tüketilmesi tavsiye edilir.

Nar Suyu

Nar suyu antioksidan maddeler açısından zengin ve güçlü olan bir içecektir. İltihaplanmanın ilerlemesini durdurmak ve vücuda daha fazla zarar vermesini önlemek için nar suyu tüketmeniz doğru bir adım olur.

Limon

C vitamini kaynağı limon bağırsakları ve kanı temizleyen bir besindir. Bu nedenle iltihaplanma durumunda da tercih edilecektir. Limonlu su, limonlu kürler ya da çiğ limon tüketimi ile iltihabın etkisini hafifletebilirsiniz.

Beyaz Dut Kuruşu

Kandaki iltihaba ne iyi gelir merak ediyorsanız beyaz dut kuruşundan faydalanabilirsiniz. 1,5 bardak suya 1,5 yemek kaşığı beyaz dut kuruşu koyarak 6-7 dakika kaynatın ve ılımaya bırakın. Sabah ve akşam aç karnına hazırladığınız dut kuruşu suyunu içebilirsiniz. Şeker hastaları için önerilmez.

Soğan, ısırgan otu ve maydanoz da vücuttaki iltihaplanmaya karşı en etkili sebzeler arasında. Her üç sebze ödem atıcı özelliğiyle bilinir ve iltihap sökülmesine de destek olmaktadır. Soğan'ı 2 hafta boyunca kür halinde tüketmek mümkündür.

Vücutta oluş-

şan iltihaplanmayı yok edip

iyileştirmenin en etkili yolu iltihap kuru-

tucu bitkileri tüketmektir. İltihaba iyi gelen bitkiler ve bitkisel yağlar doktor kontrolüne ek alternatif bir tedavi yöntemidir. Reçete niteliği taşımayan bu şifalı bitkilere bakalım:

Elma Sirkesi

Ağrı ve sancı gibi etkisi bulunan iltihap, elma sirkesi yapısında bulunan mineraller ile hafifletilebilir. Elmanın kabuğunda ve kendisinde bulunan pektin, vücuda giren iltihaplar ile savaşır. Her sabah 1 su bardağı suyun içine 1 kaşık elma sirkesi ekleyerek tüketebilirsiniz.

Zerdeçal

Kurkumin içermesi nedeniyle zerdeçal, iltihap sökücü görevini taşır. Zerdeçal güçlü bir antibiyotik etkiye sahiptir. Bu özelliği ile

Hipokondriya ya da Hastalık hastalığı

Bir kişinin sağlığı konusunda çok fazla endişelenmesi ve sağlık veya hastalık kaygısı hissetmesine hastalık hastalığı yani hipokondriyazis denir. Hipokondri-

yazis, "zihin-vücut" ilişkisinin bozulma halidir, yani bir tür takıntı hastalığıdır. Bu hastalıkta hastanın takıntı teması "kendi sağlığı"dır.

Kişinin ciddi bir hastalığı olduğunu düşünmesi üzerine, vücudundaki belirtileri yanlış veya abartılı okuması sonucunda ortaya çıkar. Yeterli tıbbi müdahalelerin yapılmasına ve güvence verilmesine rağmen, kişi hasta olduğu düşüncesini bıkamaz. Kadınlarda ve erkeklerde görülme oranı eşittir.

Hastalık hastalığı tanısı alan kişiler tıbben bedensel bir hastalığı olmadığı halde doktorlara inanmaz ve ciddi bir hastalığı olduğunu savunurlar. Sık sık hekime başvururlar. "Hastalık hastası" teriminin de gayet güzel bir şekilde özetlediği bu bozuklukta hasta, sağlığının bozulduğu endişesi içindedir.

Belirtileri nelerdir?

Hastalık hastalığı olan hastalar bir bedensel şikâyetin peşine düşerek bu konuyla ilgili olan branşın hekimine müracaat ederler. Sürekli olarak doktor beğenmemek ve değiştirmek, duygusal stres altında olmak, takıntılı olarak sağlıkla ilgili sürekli araştırma yapmak, vücudu ve kalp atışını sürekli kontrol etmek, herhangi bir hastalığı görüp okuduktan sonra, aynı hastalığa kendisinin de sahip olduğuna inanmak hipokondriyazis'in temel belirtileri arasında.

Nedenleri ve geçişkenliği?

Hastalık hastalığı olan kişiler sık sık hekim değiştirir. Sorunun bedensel olmadığı, bir psikiyatriste gitmesi gerektiği söylene de hasta buna inanmaz ve psikiyatriste gitmekten kaçınır. Şikâyetleri başladıktan aylar hatta yıllar sonra psikiyatriste gittiğinde bile amacı tedavi olmak değil sorunun psikiyatrist olmadığı psikiyatristin ağzından teyit ettirmektir. Hastalık hastalığı bu doğrultuda psikiyatristin önüne kalın bir tetkik klasörü koyarak bunların hepsini incelemesini ve kendisinde hiçbir hekimin

tespit edemediği "gizemli bir hastalık" teşhisi koymasını umar.

Hastalık hastalığı diğer takıntı hastalıklarında olduğu

gibi bu hastalıkta da çok sayıda neden tanımlanmıştır. Genelde hastalarda belirtilerin başlangıcından kısa süre önce yaşanmış önemli bir travmatik olay bulunur. Hastalığın oluşum mekanizmasını "stresin bedenselleştirilmesi" olarak ifade etmek mümkün olabilir.

Hastalık hastalığı rahatsızlığında, OKB hastalıklarında genetik bir yön vardır ancak bu genetik geçişin şekli henüz net olarak bilinmemektedir. Hipokondriyakların aile bireyleri arasında diğer takıntı türü hastalığı olanlara rastlamak mümkündür.

Nasıl tedavi edilir?

Hastalık hastalığı tedavisi diğer takıntı hastalıklarında olduğu gibi ilk etapta ilaçlardır. Hastahekim ilişkisinin güven zemininde kurulduğu ve hastanın tolere edebildiği bir ilaç tedavisi ile belirtiler denetim altına alınabilir. Ama her koşulda psikoterapi ihmal edilmemelidir.

YEMEK TARİFİ

Pakora

Hazırlanışı

Öncelikle nohutlarımızı haşlayın. Haşlandıktan sonra suyunu süzün ve mikserden geçirek püre haline getirin. Karnabaharı küçük parçalara bölün. Patatesleri soyduktan sonra küp küp doğrayın. Soğanları ise piyazlık olacak şekilde doğrayın. Karşıma acı biber ve tuz ilave edin. Sebzeleri harmanladıktan sonra nohut sosuna bulayın. Derin bir tavaya sıvı yağ koyarak sebzeleri kızgın yağda kızartın. Kızaran pakoraları kağıt havluda bekleterek fazla yağı süzdürün. Baharatlı yoğurt ile birlikte servis edin. **Afiyet olsun..**

Malzemeler

500 gram nohut
Yarım karnabahar
2 adet patates
Acı biber
2 adet soğan
Tuz

Çöl bitkisi: Kaktüs

Kaktüs bitkisi, kimi ülkelerde besin olarak da tüketilmekte. Kaktüsün meyveleri ve yaprakları pek çok ülkede şifa niyetine sofralarda yerini alıyor. Kaktüs bitkisi, bakımı en kolay bitkilerden biridir.

Süs bitkisi olarak bilinen bu bitki uzun süre sulanmasa da kurumuyor. İnsan sağlığına farklı faydaları da bulunmaktadır.

Kaktüs bitkisi çöl bitkisi olarak bilinmektedir. Evlerde kullanılması önerilen bu bitkinin hava kalitesini yükselttiği, rad-

yasyonu azalttığı ve stresi düşürdüğüne yönelik bilgiler de paylaşılmakta.

Kaktüs bitkisinin diğer faydaları şunlardır:

- Radyasyonu önler
- Stresi azaltır
- Mide problemlerinin çözümüne yardımcı olur
- Oda içi nem dengesini korur
- Kan şekerini dengeler
- Kötü enerjiyi temizler
- Odanın böceklenmesini önler
- Antioksidan yapıya sahiptir
- Kolesterol dengeler
- Cilt problemlerini iyileştirir.

Pratik öneriler

- ❑ Burnunuz tıkanırsa, bir kaba ılık su koyun ve içine biraz tuz dökün. Bu tuzlu suyu hafifçe burnunuza çekip bırakın.
- ❑ Yapılan bir araştırmaya göre, gazlı diyet içeceklerin her gün tüketilmesinin bunama riskini 3 katına çıkardığını ortaya koydu.
- ❑ Lavabonuz tıkanırsa 1 bardak karbonatı lavabo deliğine dökün. Ardından beyaz sirke döküp bir süre bekleyin. En son 2 litre kaynar haldeki suyu dökün. Lavabonuz açılacak.
- ❑ Kaşarın küflenmemesi için; önce kağıt mutfak havlusuna sarnın, sonra poşete koyun.
- ❑ Açılmayan kavanoz kapağını sıcak suyun altına tutarsanız metal genişler ve kavanozu kolayca açabilirsiniz.
- ❑ Eğer ayaklarınız çok ısınıp şişiyorsa onları saatlerce sıcak suda bekletmeyin, aksine kolonya ile ovalayın. Bilekleriniz ve ayaklarınız şişmeyecektir.

• Nüda Amed

Anlaman ve güzellik arayışının sonsuzluğuna...
Sürgünlerde ve süngülerle geçen ömre atfen...
Evin'e...

Hikayeler bizi biz yapan, güç veren ve bugünlere taşıyan yaşamışlıklardır. Acılar, tebessümler, özlemler, öfkeler ve umutlar toplamıdır. Bir ömre bedel sevinçler, güzellikler, iyiliklerle dolu kısacık yaratılışlarıdır. Anlatılmayı beklerler. Yürek, beyin ve beden sınırlarından taşan, hayatın sıradan akışına meydan okuyan o yaşamışlıklar anlatılmak isterler. İnsanın muktedirlere başkaldırışı, kader diye sunulana isyanıyla örülü tanrısal yürüyüşü kelimeler aracılığıyla ölümsüz olsun diye beklerler.

Hikayelerine kavuşmayı en çok bekleyen ve anlatılmayı herkesten çok hak edenler ise onlardır. Ülkesini tanrısal edayla baştan başa arşınlayan, küçük bedenlerine bir orduya yetecek kadar deneyim sığdıran, küçük elleri ve ayaklarını sarsılmaz iradeleriyle mucizevi bir güce dönüştüren hep yürüyen, hep çalışan, hep inanan ve umut eden gerillalar.

► Her karış toprakta alın teri...

Evin yoldaşın da biriktirdiği hikayeler var. Basret Suyu'nun avuçlayan ellerinin, Cudi'nin zirvesine ulaşmaya çalışırken su toplayan ayaklarının, Herekol'un kayalıklarında bir kartal kanadı gibi açtığı omuzlarının, Zendura'dan, Xantur'dan Kela Memê'yi gören gözlerinin bize anlattığı hikayeler var. Ülkemin her karış toprağına can suyu olan alın terinin anlattığı şeyler var...

Bu yazı da bir başlangıç olsun. Evin'in yaşamına tanıklık ettiğim zamanlardan usuma düşenler yazılmayı bekleyen hikayesine koşan kelimeler olsun...

► Çoğaltmak, aramak ve bulmak...

Göçebelik hep ürkütür, yalnızlık hissi verir insana. Ama Evin'in göçebeliği başkaydı. Değer biriktirmek, çoğaltmak, aramak ve bulmak için düştü yollara. Gittiği her yere yeniliğin, güzelliğin, aşkın tohumlarını ekti. Herkese ve her şeye diz çöktüren zamana karşı dik duran, keskin kılıçlarını sallayanlara karşı belinde kuşağıyla zilgıtlar çeken kutsallıkların yaratıcısı, kavganın yılmaz savaşçısı oldu. Ağzı dolusu bir kahkaha ya da göz pınarlarından süzülen utangaç gözyaşı oldu toprağına emanet edilen bedenler için. Dayanılmaz acıların ortasında umudun en güzel resmi oldu.

Kadınlara sır taşıyan göçebenin hikayesi

► Çimen, toprak, iğde kokusu bıraktı

Botan'ın asi, inançlı ve yılmayan savaşçısının yarattığı bu gelenek dağlardan şehirlere aktı. Avrupa'nın her şehrinde ayağa kalkan öfke, Kürdün göz pınarlarından dökülen yaşlar, her slogan ve yanan ateşte Evin'in dağlardan bu soğuk kıtaya bıraktığı izler var. Bir gün batımı kadar kısa ama öyle de seyrine doyulmayan bir güzellik. Kayalara çarpan dalgalar gibi karşı konulmaz bir güç. Kirin, pasın, dumanların kokusu arasında seçebildiğimiz bir çimen ve toprak kokusu gibi izler. Kimsenin dokunamadığı, kirletemediği, çürütemediği izler bıraktı dokunduğu bu coğrafyada. Bir serin yel, içimizi titreten soğuklarda bir kış güneşi, kavuran bir sıcaklıkta bir yaz yağmuru, şehirlerin tatsız, kokusuz akışında burnumuza çalan bir iğde kokusu oldu.

► Kendi yaralarını değil bizim yaralarımızı sağaltmaya gelmişti

Evin, belki de bunun için ayak basmıştı bu soğuk kıtaya. Göçebeliğinin son durağı olan Avrupa'ya. Kim bilir bizim gibi o da bilmiyordu bu tarihsel misyonunu. Yaşamına, umutlarımızı katledenlerin eremeyeceği derin bir sırrı taşımak için buradaydı.

Şimdi anlıyorum, kendi yaralarını değil bizim yaralarımızı sağaltmaya gelmişti...

► Umut ve sevginin taşıyıcısı...

Çünkü bilgenin öğretisini ilk örenler ve pratikleştirenlerle yaşamıştı. Cudi'nin eteğindeki Endiwer'den Hilalî'ye köy köy, Dêrik'ten Qamişlo'ya şehir şehir, ilmek ilmek örmüştü özgür yaşamın sırrını. Bir kuşun yavrusuna kurduğu gibi özveriyle, sabırla, her gün ve her an soluksuz kalbinin aralıksız çırpınılarıyla bir yuva kurmuştu Kürt kadınlarına. Özgürce nefes alabileceği özerk alanlar yaratmak için çalışmıştı. Evin göçebe yaşamının her durağına umudu ve sevgiyi taşıdı. Aşkın, güzelliğin ve iyiliğin tohumlarını ekti. Soluklandığı her durağı iz bıraktı ve çok yakıştı. Köle pazarlarından kurtarılan genç kadınların ilk kucaklaştığı kadın gerilla oldu. Dicle kenarında bir Süryani köyünde tanrı misafiri olup soluklandı. Kürde cellat olsun diye sunulan bir çorak toprağı yeniden yeşerten, yaşanılabilir yapan Mexmur halkının gururu oldu. Kampın tozlu sokaklarında, kızgın güneş altında ışıklı gülüşlerine sığındı çocukların. Işıltıya umut ekledi. Geçtiği her durakta bir iz kaldı Evin'in kalbinde, yüreğinde ve bedeninde. Ve bir iz bıraktı geçtiği her yere kalbinden, yüreğinden ve beyninden. Kanını döktü, terini ve gözyaşlarını aktı.

► 34 yıl...

Otuz dört yıllık savaşımı böyle bir döngüde ilerledi Evin'in. Kadına ait tüm değerlerin düşmanı olan bu kötücül düzene karşı topyekün direnişi örgütleyen bir öncü oldu.

Evin'in değerlerle büyüyen göçebeliği Avrupa'nın ortasında bedenine sıkılan kalles kurşunlarla son buldu. Kendisinde taşıdığı, kendinden taşan acılar, sevinçler, özlemler, umutlar ve duygular bedeninden akan kan gibi tüm Kürt kadınlarına aktı. Anlatılmayı bekleyen hikayesinden kederli, ışıklı kelimeler taşı ve bu yazıya ulaştı...

Bir keresinde karşılaştığımda 'çok soğuk buralar, ısınmayacağım asla' demişti. Ömrünü bahsettiği insanlar, Kürt halkı ve kadınları ise Evin'e sıcak bir düş ve kucak olmak için çalışıyor. Hikayesini tüm dünyaya ulaştırmak için, zehrinin ortasında bize bu acıları yaşatanlardan en büyük intikamı kadın devrimini inşa ederek almak için yürüyor...

Yazının girişi 17. sayfada

Kadın yoldaşlaşmasının sembolleri

Maraş'ın Elbistan ilçesinden olan Ronahî ise ekonomik nedenlerden dolayı İsviçre'ye göç eden bir ailenin kızıdır. Üç abisi bulunan Ronahî evin en küçük çocuğudur. Ailesi özgürlük mücadelesini destekliyordu ve kendisi de abileriyle Kürt derneğinde kültür çalışmalarına katılıyorlardı. Kuaförlük meslek eğitimi alan Ronahî giderek özgürlük mücadelesine destek için çeşitli görevler üstlenmeye başladı.

Bir gençlik eğitimine katıldıktan sonra 1992'nin Eylül ayında mücadeleye aktif olarak katılmaya karar verdi. Temel eğitimin ardından Berxwedan gazetesinde çalışmak üzere görevlendirildi. Gazetede bir yıla yakın çalıştı. Kitle çalışmalarında yer almayı talep etmesi üzerine 1993 sonunda Mannheim bölgesinde halk çalışmalarında görev aldı. 1994 Şubat'ında on günlük bir eğitim esnasında Berivan ile tanıştı ve güçlü bir yoldaşlık bağı kurdular. İkisi de Önderlik sahasında eğitime gidip sonra da ülkeye yönelmeyi talep etmişti. Ancak ihtiyaçtan dolayı Avrupa çalışmalarında biraz daha kalmaları istenmişti.

1994 yılı Newroz'una doğru gelirken Kürt Özgürlük Hareketine dönük uluslararası tehditler artmış, Almanya saldırgan bir tutuma yönelmişti. Newroz eylemlilikleri yasaklanmıştı. Bu saldırılara karşı ortak eylem kararı veren Ronahî ve Berivan, derin yoldaşlıklarını kenetlenerek gerçekleştirdikleri ateşten eylemlerinde de sürdürdüler. Yalnızca zulme isyanın değil, kadın yoldaşlaşmasının da sembolleri oldular.

"Ağrı'nın isyan kızı" Sema

Newroz Şehitleri zincirinin efsaneleşen bir halkası da "Ağrı'nın isyan kızı" Sema Yüce'dir. "8 Mart'tan 21 Mart'a ateşten bir köprü olmak istiyorum diyerek, bulunduğu Çanakkale Cezaevi'nde 21 Mart 1998'de bedenini ateşe vermiş; ağır yaralı olarak kaldırıldığı İstanbul Cerrahi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde 17 Haziran'da şehitler kervanına katılmıştır.

1999 Haziran'ında şehadete ulaşan Hozan Serhat'ın "Ağrı'nın İsyani Kızı" adını verdiği stranyla dilden dile akan Sema Yüce, 1971 yılında Ağrı'nın Tutak ilçesine bağlı Kargalık (Qerxelixa Jêrê) köyünde dünyaya geldi. Şeyhlik geleneğinin hakim olduğu altı çocuklu bir ailenin kızıydı. Ağrı İsyani'nde yer alması ailesi yurtseverdi ve Sema Yüce ailede 'Leyla Qasim' diye çağrılıyordu. Bu da kişiliğinin şekillenmesindeki önemli etkenlerden biriydi. İlkokulu köyde, ortaokulu Tutak'ta, lise eğitimini ise Ağrı'da aldı. 1987 yılında Ankara'daki ODTÜ Sosyoloji Bölümü'nde üniversite eğitimine başladı. Sema Yüce üniversite yıllarında özgürlük mücadelesinin bir sempatizanı olarak yurtsever gençlik saflarında yer aldı. Zekiye Alkan ateşten eylemini gerçekleştirdikten sonra ağır yaralı olarak Ankara'da hastaneye yatırıldığında yurtsever gençler onun nöbetini tuttular. Onlardan biri de Sema Yüce'yi ve Zekiye Alkan'dan çok etkilenmişti. Mücadeleye katılışında ve ateşten eyleminde Alkan büyük rol oynamıştı. Bunu, "Zekiye benim ebemdir, göbek bağımlı Zekiye kesti" sözleriyle dile getirmişti.

Sema Yüce üniversite üçüncü sınıftayken okulu terkedip

1991'de gerilla mücadelesine katıldı. Mardin'de bir süre faaliyet yürüttükten sonra Lübnan'daki Mahsum Korkmaz Akademisi'nde Önderlik eğitiminden geçti. Serhat alanında görev yürütmek üzere ülkeye döndü. 1992'de Ağrı'da bir ihbar sonucu Türk devlet güçlerince gözaltına alındıktan sonra tutuklanıp 22 yıl ağır hapis cezasına çarptırıldı. Nevşehir Cezaevi'ne konulan Yüce, daha sonra Çanakkale Cezaevi'ne sürgün edildi. Zindanda bilincinin derinliği ve öncülük yetenekleri ile öne çıktı, sorumluluk üstlendi.

Sema Yüce eylemiyle hem Önderliğin ilan ettiği Kadın Kurtuluş İdeolojisi'ni selamladı ve hem de bulunduğu cezaevindeki tasfiyeciliği lanetledi. Eyleminden önce yazdığı mektupta şöyle diyordu: "Beynimi, yüreğimi ve bedenimi 8 Mart'tan 21 Mart'a ulaşan ateşten bir köprü yapmak istiyorum. Çağdaş Kawa Mazlum Doğan'ın iyi bir öğrencisi olabilmek için Zekiye gibi yanmak, Raşan gibi Newrozlaşmak istiyorum. Diğer Newrozlaşan yoldaşlarımın izinde kararlıca yürümek istiyorum. Kadının da yoldaş olabileceğine olan inancımı soylu bir eylemle taçlandırarak istediğim nedeni: Soyluluğu bilinen tüm tanımlardan arındırarak, kendisi basit, düşleri büyük insanın erdemi olduğunu haykırmak istiyişimdir."

Newroz'u bedenlerinde yaktıkları ateşle kutsayan ve Kürt halkının özgürlük meşaleleri olan öncü kadınlar her daim yol göstermeye devam ediyorlar. Onların anılarına ve mücadelelerine tutunan ardılları Newroz ateşinin özgürce yanması için onların aydınlığını dünyanın dört bir yanına taşıyorlar. Anıları özgürlük ışığı asi yüreklerde yaşıyor ve hep yaşayacak!..